سۈزۈك

يادىكار

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

سۇزۇك

يادىكار

(شېئىرلار توپلىمى)

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئابلىمىت ھاجى

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

يادىكار

سۇزۇك

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى تارقىتىدۇ
«قەشقەر گېزىتى» باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
ئۆلچىمى: 1092 × 787مم، 32 كەسلەم
6 باسما تاۋاق
1983- يىل 10- ئاي 1- نەشرى
1983- يىل 12- ئاي 1- بېسىلىشى

سانى: 1 – 4500
كىتاب نومۇرى: 10264 – 33
باھاسى: 0.29 يۈەن

نەشرىياتتىن

شائىر سوزۇك (مەھەممەت ئىمىن توختىمىيازى) 1920 ـ يىلى خوتەن ۋىلايىتىنىڭ چىرىيە ناھىيىسىدىكى بىر قولھۇنەرۋەن ئائىلىسىدە تۇغۇلغان، 1929 ـ يىلى ئاتا ـ ئانىسى بىلەن بىللە يەكەنگە كېلىپ ئولتۇراقلىشىپ قالغان. دەسلەپ دىنى مەكتەپتە، كېيىن يەكەندە ئېچىلغان «مەتلى ئىل ئېرپان» ناملىق يېڭى مەكتەپتە ئوقۇغان. 1938 ـ يىلدىن 1943 ـ يىلغىچە يەكەن، مەكىت، خوتەن قاتارلىق جايلاردىكى ئۇيغۇر مەدىنى ئاقارتىش ئۇيۇشمىلىرىدا كاتىپ بولۇپ ئىشلىگەن، 1947 ـ يىلدىن 1949 ـ يىلغىچە گومىنداڭ تۈرمىسىدا ياتقان.

ئازاتلىقتىن كېيىن، يەكەن ۋىلايەتلىك ئۇيغۇر مەدىنى ئاقارتىش ئۇيۇشمىسىدا مۇئاۋىن رەئىس، يەكەن ناھىيىسىگە مۇئاۋىن ھاكىم، «يەكەن گېزىتى» گە مۇدىر، سابىق يەكەن ۋالى مەھكىمە مەدىنى ـ مائارىپ بولۇمىگە مۇئاۋىن باشلىق قاتارلىق ۋەزىپىلەردە بولغان.

شائىرنىڭ ئىجادىي پائالىيىتى 1943 ـ يىلى باشلانغان بولۇپ، شېئىرلىرى سوزۇك تەخەللۇسى بىلەن مەتبۇئاتتا ئېلان قىلىنغان. ئازاتلىقتىن كېيىن، بولۇپمۇ "4 كىشىلىك گۇرۇھ" يوقىتىلغاندىن كېيىن، شائىرنىڭ ئىجادىي پائالىيىتى تېخىمۇ گۈللەپ ياشنىدى. ئۇنىڭ شېئىرلىرىدىن ئۇيغۇر كىلاسسىك ئەدەبىياتىنىڭ ئەنئەنىۋى ئىسىل تەسىرىنى، خۇسۇسەن، ناۋايى، مەشرەپ، فۇزۇلى، فۇرقەت، خىسلەت قەشقەرى قاتارلىق نامايەندىلىرىمىزدىن ئۈلگە ئالغانلىقىنى ئېنىق بىلىۋېلىشقا بولىدۇ. بۇ توپلامغا شائىرنىڭ ئازاتلىقتىن ئىلگىرى ۋە كېيىن يازغان شېئىرلىرىدىن بىر قىسمى تاللاپ كىرگۈزۈلدى.

مۇندەرىجە

غەمكىن بېشىم 1

پەلەكتىن شىكايەت 2

چەرخىگە خىتاپ 3

غەم 5

كۆنلەر 7

دوستۇمغا 9

بىر دەرتمەننىڭ ئۆز بەختىدىن شىكايىتى 11

زامان 13

پۈتكۈل خاتا 14

ئۆتەر دەۋران 17

ئەسلىڭ شۇ ھامان 19

غازلار ئۇچقاندا 20

ئەركىنلىك ئىشقى 21

ئىزلىسە 23

تاپ 25

ئى جاھان 26

سۆي ۋەتەننى جان بىلەن 27

كېيت! 29

پارچە 30

نەۋقىران كۆڭلۈم 31

33 بىر بەختسىزنىڭ يىغىسى ....
34 ئۇزۇن سەپەر ....
35 ئۆتۈپ ....
36 كۆزۈم ....
38 ياشلىغىمنى ئەسلىگەندە ....
41 ئىلىم ـ بىپايان پازىدۇر ....
42 پارچە ....
43 سۆيگۈ نىمە؟ ....
44 ھاۋايى نەسىمگە ....
45 سۆيىمەن ھىجرانىنى ....
46 ئوغلۇمغا پەندۇ ـ نەسىھەتىم ....
48 پارچىلار ....
49 نەپىسىمگە ....
50 ئەپسۇس ....
51 ياشلىغىمغا دەرىخا ! ....
52 ھىجران ....
54 ساڭا ....
55 سايرايمەن ....
57 سۆيىمەن سىنى ....
58 ياشلىق دىگەن ....
60 يەنە ....
61 گۈل ئىشقىدا ....
63 ۋاقتىدۇر ....
65 ئۇلۇغ سەركەردە ....
67 ۋەتىنىم ....

ئىچىدە 69

يېڭى يىل ئىلھامى 71

نەسىھەتنامە 72

بىلىم ھەققىدە 74

سايرايمەن 76

ئۈزۈمگە 77

قەلىمىمگە 79

باھار 81

ئانا يۇرتقا 82

ئۆزگىچە 84

ھاياتىڭ پارلاق 86

تاپتىم 88

يالغانچىنىڭ ئاقىۋىتى 89

ياز ئى قەلەم! 91

شائىرانە خىيال 94

پەن ـ تېخنىكىغا مەدھىيە 96

ۋەتەن ھەققىدە مۇسەددەس 98

يۇرتۇم 100

ئۇستازىمغا 102

ۋاقىتنىڭ قەدرىگە يەت! 104

بى مۇشەققەت يوق ھۈنەر 105

ئوغلۇمنىڭ خېتىگە جاۋاپ 106

دولانغا مۇھەببەت 110

تويۇڭغا مۇبارەك 113

بۇلبۇل بىلەن سوھبەت 115

مۇئەللىم	117
ئويغاندىم	119
قەلبىم خىتاۋى	121
ئۆمۈرنى نەۋباھار ئۆتكۈز	123
تۇرمۇش — مەكتەپ دىمەكتۇر	125
بۇلبۇل ۋە گۈلچى	126
پۈتمە	130
بېخىل (مەسەل)	131
تەسەۋۋۇر قىل	133
دوستۇمغا تەسەللى	134
ئاچكوز	136
جان ۋەتەن ھوسنۇڭگە بۇلبۇل مەن	139
سۈيگۈ توغرىسىدا	140
ھايات ھەققىدە مۇخەممەس	141
كەل	143
ۋەتەن سۈيگۈسى	144
شائىرنىڭ سوزى	145
ئۆمۈر — ئاتقان ئوق	147
كېلىپ كورسەڭ	149
سوزلىرىڭ ئىلھام ماڭا	151
قوينۇڭ گۈلۈستان بولغۇسى	152
ئەستە تۇت!	154
كەتسە	155
تىكەندىن قورققان بۇلبۇل ئەمەس	156
موماي بىلەن قىز	158

ئېيتقان ئىدىڭغۇ، ئى كوڭۇل؟ 163
مەرسىيە 165
خوتەن 167
تارىخ 169
قەغەز 171
كەل ئى سازەندە! 172
تارىم دەرياسى 173
تەكەببۇرغا تەربىيە 176
پارچىلار 177
يىللار 178
تارىخنى ئىزگەن 180
يادىكار 182

غەمكىن بېشىم

بۇ بېشىمنىڭ دۇنيادا ئۆتكەنمۇ غەمسىز بىردەمى،
يوق ئۆنىڭ بىر مەھرەمى ، ئەسرارى، مۇشپىق ھەمدەمى.
ئاھ! يۈزمىڭ ئاھ! دۇر ، بوكۇمى غۇربەت ئاستىدا،
ئۆتتى قاخشاپ ھەركۇنى، دەردىگە تاپماي مەرھەمى.
بولسىچۇ بىر ئىچكويەر، دەردىمگە دەرمان كاشكى؟

كىمگە زارلاپ يىغلىسۇن، توكسۇن كوزىدىن شەبنەمى،
يوق ئىكەن بۇ چەرخىنىڭ تاقىدا بىر نەقشى ۋاپا،
بەلكى يۈز نەقشى جاپاسى بار پۈتۈلگەن مىڭ غىمى.
تارت ئۆزۈڭنى ئى سۇزۇك دەۋرانغا قىلما ئىتىماد،
كوپدۇر ئاداۋەت دىلىدە ، باردۇر ئىشىڭغا بەرھەمى.

1944 - يىل .

پەلەكتىن شىكايەت

نېچۈن ئى چەرخ زالىم بىزگە بېداد ① ئەيلىدىڭ مۇنچە ؟
سىتەمنى تىغى بىلەن ئۆزۈڭنى جەللاد ئەيلىدىڭ مۇنچە ؟
جاپا تاغدگە تاشلاپ جەبرى بۇنياد ئەيلىدىڭ مۇنچە؟
سېلىپ ھىجران ئوتىغا دىلنى ناشاد ئەيلىدىڭ مۇنچە؟
رەقىپ بەزمىن يورۇتماق بىلەن ئاباد ئەيلىدىڭ مۇنچە؟

يېتىشمەس كە پېمىزگە شادىمانلىقتىن ھاۋا نېچۈن؟
توكۇلمەس جامىمىزگە قەترە ـ بىر قولتۇم داۋا نېچۈن؟
ھەمىشە قان يۇتارمىز تاپماي ئىنسانىي باھا نېچۈن؟
نېسىپ ئەتتىڭ رەقىپ ئەھلىگە يۈز زەۋقۇ ـ سافا نېچۈن؟
زۇلۇم تاغىنى بىكەس ② لەرگە قات-قات ئەيلىدىڭ مۇنچە؟

نە قىلغانىغا بۇ يەڭلىغ ھىلە تورىغا ئىلىندۇردۇڭ ؟
قىلىپ ناھەقلىغىڭنى، ھەقنى ناھەققە بېقىندۇردۇڭ؟
قىلىپ داغۇلدۇلىغنى، ھەر قەدەمدە بىزنى پەتتۇردۇڭ؟
مالالەت چاڭلىرىنى بۇ سۆزۈك قەلبىمگە قوندۇردۇڭ،
نېچۈن ئى چەرخ زالىم بىزگە بېداد ئەيلىدىڭ مۇنچە ؟!

1944 - يىل، 6 - ئاي.

---

① بېداد — زۇلۇم .
② بىكەس - بىچارە .

چەرخگە خىتاپ

نېدۇر ئەيىبىم، گۇناھىم، چەتكە قاقتىڭ نابىار ئى چەرخ!
يامان كۆز بىلەن باقتىڭ مۇنچە قىلدىڭ خارۇ - زار، ئى چەرخ!
كۆڭۈلنى داغۇ - ھەسرەت بىلەن قىلدىڭ شۇئلەۋار① ئى چەرخ!
جاھاننى مۇنچە قىلدىڭ كۆزلىرىمگە گورى - تار، ئى چەرخ!
ئاداۋەت تاشلىرىدىن كۆكرىگىمنى زەخمىدار، ئى چەرخ!

نېمىشقا ئوت سېلىپ كۆڭلۈمگە ھەم جىسمىمنى ياندۇردۇڭ؟
قويۇپ توغرىنى تەشنالىقتا، ئەگرىلەرنى قاندۇردۇڭ؟
ھەقىقەت مەشئەلىنى ئۆچۈرۈپ، زۇلمەتتە قالدۇردۇڭ؟
ئۇياتماستىن ئۆزۈڭگە پەخىر ئەيلەپ ناغرا چالدۇردۇڭ؟
بىئار، شەرمەندە، رەسۋالىقتا داغلىق - نامدار ئى چەرخ!

جاھاندا قالدىمۇ سەن قىلمىغان ھېچ ئەسكىلىك بىزگە؟
قاچان سايەڭدە بولدى بىر پاراغەت - كەڭرىلىك بىزگە؟
قىلۇرسەن دەمبەدەم بىر يېڭىگىنە — ئەگرىلىك بىزگە؟
بولۇپدۇر ئادىتىڭ بوھتان بىلەن شەرمەندىلىك بىزگە،
قاچان بولغان يۈزۈڭدە، نە سۆزۈڭدە ئېتىۋار ئى چەرخ!

① شۇئلەۋار - ئوتنىڭ شولىسى - ئوتلۇق.

زۇلۇم ئوتىدا ئۆرتەپ ئەلنى قىلدىڭ سەن بوزەك تاكى ،
كۆرەرسەن قىلمىشىڭنىڭ مېۋەسىنى كېلەچەك تاكى .
ئۆزۈڭنى زور بىلىپ مەغرۇر بولۇرسەن ئى پەلەك تاكى ،
بولۇرسەن ئاقىۋەت مەزلۇملەر ئاھىدىن ھىلاك تاكى ،
بۇ تارىخىي ھوكۇمدۇر، قانىغا-قاندۇر ، قەرزىدار ئى چەرخ !

1945 - يىل ، 3 - ئاي .

غەم

كۆزلىرىمنى قىلدى مۇنچە دەمبەدەم ھەيرانە غەم،
خاتىرەمنى ئۈنچە – ماجاندەك چېچىپ ھەر يانە غەم.

قوغلىغاي قاچسام قۇتۇلماقنىڭ ئىلاجى بولمىغاي،
ئەيلىگەي كۆڭلۈمنى بىئارام قىلىپ ۋەيرانە غەم.

مەن قۇرۇتماق بولسەمەن غەم يىلتىزىنى ھەر كۈنى،
تۈگىمەك ئورنىغا بولغاي ھەر بىرى مىڭ دانە غەم.

نە قىساسى بار ئىدى بۇ غەمنىڭ مەندە بىلمىدىم،
ئوت بولۇپ كۆيدۈردى ئۇ، قىلدى مېنى پەرۋانە غەم.

بىر ئەسىرى غەم بولۇپ جاندا پاراغەت قالمىدى،
كۆڭلى قاتتىق، تاش يۈرەكلىكتە ئەجەپ يىگانە غەم.

ھېچكىمگە بولمىغاي بىر زەررە مۇشپىق، مېھرىبان،
تاش ئىرۇر ھېچ يۇمشىماس ھەم ئېرىمەس مۇزخانە غەم.

قىرىتارمەن دەپ مېنى، قىلغاي ھەمىشە پوپوزا.
قارا مۇشۈك كۆرسىتىشنى قىلدى ئۇ دەسمايە غەم.

ئاز ئەمەستۇر قىلغان-ئەتكەن ئىشلىرى ـ دۈشمەنلىكى،
سالدى زۇلمەت بۇلۇتىدىن بىر قاراڭغۇ سايە غەم.

دائىما ھەمرا ماڭا يوق ئايرىلىشنىڭ چارىسى،
ئەل ئارا داستان بولۇپ تارقالدى بۇ ئەپسانە غەم.

قانچە غەم چەكسەممۇ مەيلىدۇر ئىگىلمەيدۇ بېشىم،
ئۆرۈنۈپ بوي ئەگدۈرۈشكە بولمىسۇن ئاۋارە غەم.

بۇ دىلىم تۇرمۇشنى كۆزلەپ چىقمىغاي ھەق يولىدىن،
قىلسا مەيلىدۇر دىلىمنى لەختە ـ لەختە پارە غەم.

تۇتتى كۆڭلۈم سەھنەسىدە بىر ئۇلۇغ غايە ماكان،
بۇ سۆزۈكنى ئاجرىتالماس غايەدىن بىگانە غەم.

1945 - يىل، 5 - ئاي.

كۈنلەر

كۈنلەر ئۆتىدىكەن كارۋاندەك مېڭىپ ،
ھاياتنى ئۈپرىتىپ تۇرمۇشنىڭ غېمى .
كونىسى كەتسە، يېڭىسى كېلىپ ،
ئۆزگىرىپ تۇراركەن ئادەمنىڭ ئېڭى .

غەم ـ غۇسسە يامغۇرى ياغار توختاۋسىز ،
تارىخ بۇلۇتلىرى يامغۇرغا سەخى .
قايغۇلار تاغ كەبى باسار ئاياۋسىز ،
ئۈمىت ئوز ئالدىشىدىن توختىماس تېخى .

شۇندا ھەم ئۈمىتنىڭ تارىنى چەكتۇك ،
ئۈزمەستىن ئوقۇدۇق جاراڭلىق ناخشا .
ئۈمىت بىخلىرىغا قاندىن سۇ بەردۇك ،
خاتىرە نەقشى بار تارىخىي تاشتا .

كۈنلەر بولماقتىدۇر سەپ تۈزۈپ راۋان ،
يولدا قالدۇرۇپ ئۈزۈلمەي غەۋغا .

ئەرك ئۈچۈن كوتەردۈك دەھشەتلىك بوران،
بۇ ئىلھام ئەرك سۆيگەن ئىنسانىغا سوۋغا.

شۇ ئۆتكەن كۈنلەردىن ياسالدى تارىخ،
قالدۇرۇپ ئەۋلاتقا ئىبرەتلىك داستان.
ئىجاتلىق ئىزلىگەن ئاق دىل ئىنسانلار،
تاپىدۇ دەردىگە چەڭگاھدىن دەرمان.

1945 - يىل، 5 - ئاي

دوستۇمغا

بايان قىل نە ئۈچۈن دوستۇم، بۇ دەرتكە مۇپتىلادۇرسەن؟
قاچانلاردىن بېرى ئى دىل شىكەستە، بىناۋادۇرسەن؟
چېكەرسەن مۇنچە كوپ غەملەر، تىلىڭدا ئاھۇۋادۇرسەن،
ئەگەر دەردىڭگە ھىچ دەرمان تېپىلماي بى داۋادۇرسەن؟
نە ئىزلەرسەن، تەلەپ دەشتىدە كەزگەن بىرگادادۇرسەن؟

سېنىڭ بۇ ھىسلىڭگەر كوز ياكى كوكسۇڭگە تاش ئاتقانمۇ؟
ۋەيا بۇ زوراۋان زورلۇق تىغىن باشىڭغا تارتقانمۇ؟
بولۇپدۇر تور ـ توشۇك باغرىڭ ئوقۇبەت ئوقى پاتقانمۇ؟
ئېلىپ ئەركىڭنى قولدىن،قۇل قىلىپ قۇلدارغا ساتقانمۇ؟
دىماغىڭدىن چىقار دۇتلەر، چىرايىڭ كەھرىۋادۇر سەن.

خىيالىڭ مىسلى خامان كەبى سۇرۇلمىش بۇ سەۋدادە،
ۋە لېكىن شۇم پەلەك ھالىڭغا بولماس زەررە پەرۋادە،
قويۇن يەڭلىغ ئەگەرچە قانچە كەزسەڭ دەشتۇ ـ سەھرادە،
ھەقىقەتتىن ھىچ ئەسەر تاپمىغىڭدۇر ئۇشبۇ ئەسنادە،
پېتىپ قەدرىڭگە بۇ خارلىق ئىگىڭدە كەم باھادۇرسەن.

يېراقتۇر ئاسمان، يەر قاتتىق، ئەھۋالىڭ زەبۇن شۇنچە،
كوتەردىڭ دەردۇ ـ كۈلپەت يۈكىنى، باغرىڭدا خۇن شۇنچە،
سېنى بۇ ھالىغا تاشلاپ قايسى كۈچ قىلدى «نويۇن» شۇنچە؟
تاڭاتماس كېچمىۇ، بۇ نە ئۇچۇن بولدى ئۇزۇن شۇنچە؟
قاچاندىن بېرى ئى دوستۇم بۇخىل بەختى قارادۇرسەن؟

مالالەت قامىتىڭ ـ بەستىڭگە يۈك بولغان ئېغىر تاغدۇر،
مەگەر كوڭلۇڭ سېنىڭ ئەل قايغۇسى ـ دەردىگە ئورتاقتۇر،
ۋەتەنپەرۋەر كىشىنىڭ قىسمىتى قانلارنى يۇتماقتۇر،
شۇنىڭ ئۇچۇن ئەزىزىم كوكرىگىڭ ئارمان بىلەن داغدۇر،
ۋەتەن قايغۇ ـ غېمىگە، ھەسرىتىگە ئاشنادۇرسەن.

جاپا ھەر جەبرى چەكسەڭ چىدا، ئوز غايەڭگە سادىق بول!
مۇشەققەت تاغىنى قاز، ئوزنى پەرھات ئەيلە ئاشىق بول!
بولۇپ ئاتەشكە ئاشىق، ئايلىنار پەرۋانە چاغلىق بول!
ئۇمىتۋار بول! كۇرەش سازىنى چال! ئىشلەشتە ئاڭلىق بول!
ئاشار غايەڭ ئەمەلگە ئاقىۋەت مەتلۇپ راۋادۇرسەن.

1945 ـ يىل، 8 ـ ئاي

بىر دەرتمەنىنىڭ ئۆز بەختىدىن شىكايىتى

زەبۇن بەختىم، قارا بەختىم، ساقايماس بۇ يارا بەختىم،
كوزى ئالدىدا بۇ دۇنيا يۇزى ماتەم سەرا بەختىم،
جاراھەتلىك دىلى دائىم، غېمى بى ئىنتىها بەختىم،
گىرىپتارى ئەلەم بولغان قەپەزگە مۇپتىلا بەختىم،
غەمى ئەپزۇن ① دىلى مەھزۇن، زەھەر - زەققۇم غىزا بەختىم.

بېشىنى قويغىلى يوقتۇر جاھاندا بىرغىرىچ جايى،
قولىنى ئالغۇدەك دوستى، نە بولسۇن مېھرىبان يارى،
كۇنى تۇندۇر قارا گوردەك، پەلەكنىڭ بارمۇ پەرۋايى،
قۇلاقلەرگە يېتىشمەيدۇ ئۇنىڭ پەرياد بىلەن ئاھى،
كىشى دادىغا يەتمەيدۇ، ئۇمىدى بى داۋا بەختىم.

دىلى قايغۇ بىلەن تولغان بۇلۇتلۇق ئاسمان گويا،
زامانىنىڭ زەپتى - زۇلمىدىن چىرايى زەپىران گويا،
دىماغىدىن چىقارمىش دۇت، زامان بەرمەي ئامان گويا،
تېمىسپ لەئلى بەدەخشاندەك كوزىدىن يەرگە قان گويا،
قەيەردە دەرت- ئەلەم بولسا رەپىقۇ - ئاشىنا بەختىم.

① ئەپزۇن — كوپ

تېپىلمايدۇ ئۇنىڭ سىلى بۇ ئەيۋانى جاھان ئىچرە،
سانالماي ياخشىلاردىن ھىچ چىقىپ نامى يامان ئىچرە،
بېشى پاتمايدۇ ئالەمگە، تونۇلغاندۇر گۇمان ئىچرە،
تۇراغا ئىختىيارى يوق ئۇچۇن ھەريان بوران ئىچرە،
ساماندىن ئېتىۋارى كەمدۇر، قەدرىدىن جۇدا بەختىم.

بولۇپتۇر بۇ چۈمەن قوينى ئاگا چاھى بىژەن ① يەگىلىغ،
تۇغۇلغان ئۇز دىيارىدە يۇرەر خار، بى ۋەتەن يەگىلىغ،
جاھاندا يوق ئىزۇر دەپسەندە بولغان بۇ چۈمەن يەگىلىغ،
كورەر گۇلزارى ھوسنىنى رەقىپلەر بىر تىكەن يەگىلىغ،
ھەمىشە ئاگلىشى دەشنام ـ ھاقارەت، ناسىزا بەختىم.

پەلەك جانلاردىن تىغ تارتىپ قېنىم توكمەككە قوزغالدى،
سېلىپ نەشتەر،زەھەر ئالۇر يەنە كوكسۇمگە داغ سالدى،
توسۇپ ئەدلۇ ـ ئادالەتنى، ھەقىقەتكە تاقاق سالدى،
ئەگەر سوز ئاچسا ھەربىر تىل قىلىپ تەھدىت تۇۋاق سالدى،
ھىكايەت كوپ بايان قىلسام تۇگەنمەس ماجرا بەختىم.

1945 - يىل، 9- ئاي.

① چاھى بىژەن ـــ پىردەۋسى شاھنامىسىدىكى بىژەن دەپ ئاتالغان سىدركەردە قامالغان چاھ ـ زىندان.

زامان

ئارزۇلەرگە نەزەرسىز ئۆتتى بىپەرۋا زامان،
ھىلىگەر، مەككار، مەتئۇملۇق بىلەن يەكتا زامان.
مەن زاماننى قىلمىغانتىم مۇنچە زالىم دەپ خىيال،
بۇ خىيالنى ئاستىن - ئۈستۈن ئەتتى بۇ رەسۋا زامان.

بار ئىدى دىللاردا ئاندىن چىن جارائەت - زىدىلەر،
بۇ جاراھەتلەرگە بەس، تۇز سەپتى بۇ تەرسا زامان.
بىگۇنالەر قەلبىگە نەشتەر ئۇرۇشتىن توختىماي،
ئىچتى مەزلۇملەر قېنىنى، قانغا بۇ تەشنا زامان.

بۇ زامان ئۆزىنى پاش ئەتتى بۇزۇق كىردارىدىن، (1)
شۇبھىسىز زاۋالغا يۈزلەندى چوقۇم گۇمرا زامان.
تونۇدۇق ئەمدە زاماننىڭ تەھتىنى كوزنى ئاچىپ،
بى نومۇستۇر، بى رەھىمدۇر ئادىتى ئىغۋا زامان.

1945 - يىل 11 - ئاي.

---

(1) كىردار — ئادەت، قىلىق، قىلمىشى.

پۇتكۈل خاتا

بۇ زاماننى تونۇماستىن ئۆتكىنىنىڭ پۇتكۈل خاتا،
مۇنچە غەپلەت ئۇيقىسىدا چوككىنىنىڭ پۇتكۈل خاتا،
دەردىڭگە بولماس داۋا، ياش توككىنىنىڭ پۇتكۈل خاتا،
ئازغىنا بىر ئىشنى كورسەڭ هۇرككىنىڭ پۇتكۈل خاتا،
يوقمۇ سەندە بىر شىجائەت، قورقۇنۇڭ پۇتكۈل خاتا.

ئوز يولىنىڭ ھەقلىقىغا كىم ئىشەنچ قىلسا ھامان،
بۇ ئىشەنچتىن ئوز ۋۇجۇدىغا تاپار قۇۋۋەت شۇئان،
قايتمىغاي بولسا يولىدا خاھى تاغ، خاھى داۋان،
يانمىغاي باسقان ئىزىدىن شىر سۈپەت بولغاي راۋان،
بۇ ھەقىقەتكە گۇمانلىق بولغىنىڭ پۇتكۈل خاتا.

ئەمەس ئادەم — ئوز ئىلىنىڭ دەردىدە ئورتەنمىسە،
بولمىسا زۇلمۇ - ستەمگە نەپرىتى يىركەنمىسە،
قۇتۇلۇش يولىنى ئەقلىن ئىشلىتىپ، ئورگەنمىسە،
بولسا غەمسىز بىر كوتەكتەك تەپسىمۇ تەۋرەنمىسە،
بۇ ئولۇككە جان بىرەي دەپ ئۇرۇنغىنىڭ پۇتكۈل خاتا.

شۇ زېمىنگە دان چېچىپ ئالدانىما، سۈنبۈل ئۈنمىگەي.
بۇ يامان يەرگە كىشى ئاۋارە ئىشلەپ يۈرمىگەي.
توكمە سوزنىڭ گەۋھەرىن نادانغا، ئەسلا بىلمىگەي.
ئويغىنىپ بولماس ئۇنى، ھوشىغا ھەرگىز كەلمىگەي.
بۇ كوكەرمەس شورغا دىخان بولغىنىڭ پۈتكۈل خاتا.

باسما ناگاھى پالاكەت تاغى باشىڭنى سېنىڭ،
كۈتسە ئۈشتۈمتۈت ھالاكەت چاھى باشىڭنى سېنىڭ،
يىرتسا كوكسۈڭنى جاپا تىرناغى باغرىڭنى سېنىڭ،
قىلسا ئالودە زەھەر ناگاھى ئاشىڭنى سېنىڭ،
سەپدىشىڭنى ئوز پۈتۈڭگە چاتقىنىڭ پۈتكۈل خاتا.

مەقسىدى بولغاي ھى سەر، كىمكى ئازماي يول تۇتار،
دوستلىرى كوپتۈر ھەقىقەت سۈيگۈچىنىڭ قول تۇتار،
توپلا، ئىستىقبال ساڭا باغلاپ ئۈمىتلەر—كوز تۇتار،
ئۈچ ئىگىز، بۈركۈتكە ئوخشاش سال يىراقلارغا نەزەر،
ئۈچ، بەلەن پەسلەرگە ئەگىپ قونغىنىڭ پۈتكۈل خاتا.

بول تومۈردەك، دۈشمىنىڭ سىرىڭنى ئالماق ئىزلىسە،
پۈكمە تىز، تەسلىم بولۇشقا قانچە قىيناپ قىستاسە،
ئىچمە ئالداپ تۇتسا مەي، چىن پۈتمە شىرىن سوزلىسە،
پۈتمە نەيرەڭ ئىشلىتىپ، تاغلارنى يوتكەپ تۈزلىسە،
تىك تۇرۇپ ئولگەن تۈزۈك، بوي ئەككىنىڭ پۈتكۈل خاتا.

ئۆز ئېلىڭ ھالىغا باققىن، نە كېچەر كۈنى ئۆتنىڭ،
قالدىمۇ قىلچە جاھاندا ئىززىتى، ئورنى ئۆتنىڭ.
بورىلەر ئىلكىدە قويدەك قان ئىرۇر بۇرنى ئۆتنىڭ،
نان پۈتۈن قىلماق غېمىدە ئۆتتىدۇ ئۆمرى ئۆتنىڭ،
ئويلىماي خەلقىڭنى، بى غەم يۈرگىنىڭ پۈتكۈل خاتا.

دۇنيادا تەڭداش تېپىلماس — قەدىردان يۇرتۇڭ سېنىڭ،
تۇپرىقى كۆزلەرگە سۈرمە — جانىجان يۇرتۇڭ سېنىڭ،
ئوتمۇشى شەۋكەتكە تولغان قەھرىمان يۇرتۇڭ سېنىڭ،
قالدى بۇ كۈنلەردە نىچۈن ناتىۋان يۇرتۇڭ سېنىڭ،
سەۋەبىنى سەن چۈشەنمەي تۇرغىنىڭ پۈتكۈل خاتا.

تۇلكە دۈشمەن بەزمىدە مەي ئىچمە، ۋىجدان بولسا گەر،
ئۆز ئېلىڭنىڭ مېھرىدىن ۋاز كەچمە، ۋىجدان بولسا گەر،
تاغ كەبى بول بەر قارار، تەۋرەنمە، ۋىجدان بولسا گەر،
توغرا يولدىن چىقما ھەرگىز، سەندە ۋىجدان بولسا گەر،
ئى سۆزۈك بول ئوت يۈرەكلىك، ئوچكىنىڭ پۈتكۈل خاتا.

1946 - يىل، 4 - ئاي.

ئوتەر دەۋران

كۈن چىقار، كۈن پاتار ئوتەر دەۋران،
ھىچ ساقايماس داغ بىلەن ئارمان.

زوراۋانلار قولىدا ئەنگۈشتەر،
ناتىۋانلار بوغىزىدا خەنجەر.

قويىنا بولدى پاسىبان بورى،
بولدى زۇلمەت ئەھلىنىڭ دەۋرى.

سۇ باشىدىن لاي بولۇپ ئاقتى،
كوزدە قانلىق ياش تولۇپ ئاقتى.

قارىلاندى كىمكى ئاق بولسا،
قەدىرلەندى كىم بۇزۇق بولسا.

ئەلنى قاپلاپ ئالدى تىرورلۇق،
ھوكۇمراندۇر يۇرتتا قانخورلۇق.

بولدی پاششاپ بولسا کمم ئوغری،
قالدی توهمەتکە ئاقکوگۆل، توغری.

کورستىپ یاغ، ئوپکىنى ساتقان،
ئوزىنى ماختاپ پاختىلار ئاتقان.

کورستىدۇ ئوزىنى پەرىشتە،
پارىخورلۇق ۋاستە ئىشىدە.

چەرخ زالىم ئاستىن – ئۈستۈن بول!
بىخ ۋە بۇنیادىڭ ① قومۇرۇل! گۇم بول!

ئەرىغاننى ئورىسەن ئاخىر،
هوكمى تارىخ بولغۇسى زاهىر.

قىلمىشىڭ كوپ جاۋاپقا تەييارلان!
قانغا- قان بەرمەي قاچان ئىمكان!؟

1947 - يىل، 7 - ئاي.

① بۇنياد - يىلتىز

ئەسلىڭ شۇ ھامان

چېھرەڭدىن مىڭ دەۋزەخ ئېرۇر نامايان،
كۆڭلۈڭ تار، كۆزۈڭ ئاچ شەرمىسىز زامان!
مىڭ نىقاپ تارتساڭمۇ ئەسلىڭ شۇ ھامان،
خۇنخورسەن، يىرتقۇچسەن، تىرناقلىرىڭ قان.

دەستۇرۇلئەمەلدۇر ① ساڭا قانخورلۇق،
گۇناسىز باش كېسىپ تىكلىمەك مۇنار.
ئادىتىڭ — ياخشىغا يامانلىق، زورلۇق،
يامانغا ھەر قاچان بولۇش مەدەتكار.

ساڭا ئۈمىت باغلىغان دىللەرگە لەنەت!
خۇشامەت قىپ ماختىغان تىللەرگە لەنەت!
تەڭسىزلىك مەنبەئى — زۇلمەت ئوچىغى،
قۇچىقىڭدا ئۆتكەن يىللەرگە لەنەت!

ئاخىرى ساڭىمۇ زاۋاللىق يېتەر،
ئاققۇسى شۇ چاغدا كۆزلىرىڭدىن قان.
چاقنار چېكىسىزدە ئۈمىت چېچىكى،
سۈزۈك تاڭ يۈز ئاچار، كېتىپ شەبىستان ②

1947- يىل، 12 - ئاي.

① دەستۇرۇلئەمەل - قوللانما

② شەبىستان - قاراڭغۇلۇق، كېچە

غازلار ئۇچقاندا

ئىسسىق ياققا قاراپ سەپ تۈزۈپ قاتار،
تۈرمە ئۈستىدە بىر توپ غاز ئۇچار.
قانات شەپىلىرى قۇلاققا يەتكەچ،
ئەركىنلىك ئىشقى يۈرەكتە يانار.

" ئەركىنلىك ئەجەپ قىممەت بىر نەرسە،
ئىنسانىيەتكە گەۋھەردىن ئارتۇق.
ئەركسىزلىكتىكى يۇتقان ھەر نەپەس،
گوياكى بولۇر زەھەردىن ئارتۇق."

كۆڭۈلگە تولغان شۇ خىيال بىلەن،
غازلارغا قاراپ قالدىم بىر مىنۇت،
تەسەللى بېرىپ دىدىم ئۆزۈمگە:
" قۇياش چىققۇسى يېرىلىپ بۇلۇت".

1947 - يىل.

ئەركىنلىك ئىشقى

ئەگەر رۇخسارىڭ ئاندا بولمىسا، ھىچ باغ ئەمەس گۈلزار،
سېنىڭسىز ئۇشبۇ دۇنيا بىزگە ھەرگىز بولمىغاي دەركار.

ئەمەس ئىنسان ئەگەر كىم، قىلمىسا بۇ سوزگە چىن تەستىق،
سېنىڭسىز كىم دىسە « بەختۇ ـ سائادەت » بۇ قۇرۇق گۇپتار.

سېنىڭسىز كىمكى دەۋران بەزمىدە چەكمەكچىدۇر تەمبۇر،
سېنىڭسىز كىم غەزەلخانلىقنى ئىستەر ئول ئەمەس ھۇشيار.

جاھان ئەھلىگە گوياسەن ئىرۇرسەن لەيلى، شىرىندەك،
سېنىڭ ئىشقىڭدا مىليونلەر ئىرۇر پەرھاد، مەجنۇن زار.

ئىرۇرسەن بۇ قاناتتەك سەن بىلەن پەرۋاز ئېتەر جانلىق،
سېنىڭدىن كىمكى ئايرىلسا قاناتسىز قالدى ئول شۇڭقار.

سېنىڭسىز زەندەلىك① دىن مۇردە② بولغان مىڭ تۈمەن ياخشى،
سېنىڭسىز دۇر ئۈپۈق مەيدانى گويا گورغا ئوخشاش تار.

ئىرۇر سەن تەشنەلەرگە سۇغا ئوخشاش بىر زەرۇر ئەشيا،
قاراڭغۇ تۈندە قالغانلەرگە كۈندەك بىر يورۇق رۇخسار.

سېنىڭسىز يەن، سەنئەت كەشپىياتى بولمىغاي مەۋجۇت،
ئىجادىيەت گۈلۈستانىغا سەنسىز ئاقمىغاي ئەنھار③.

تىلەر بۇ شائىرىڭ كوپتىن بىرى ئەييامى ۋەسلىڭنى،
ئالۇر جان نەقەردىكە ۋەسلىڭ شارابىنى، بولۇپ خۇشتار.

سېنىڭ ئىسمىڭ جاھان ئەھلىگە ئەركىنلىك بىلەن مەشھۇر،
سۆزۈك ئىنسانىيەت قەلبىنى مەپتۇن ئەيلىدىڭ ئى يار.

1948-يىل.

---

① زەندەلىك — تېرىكلىك
② مۇردە - ئۆلۈك
③ ئەنھار — ئوستەڭلەر، دەريا.

ئىزلىسە

ئەرزىگەي بۇلبۇل دىسەڭ، ھەركىمكى گۇلزار ئىزلىسە،
بەلكى گۇلزار ئىچىدە بىر گۇلگە خۇمار ئىزلىسە.

مۇددىئا گۇلزار سوزىدىن غايەۋى مەزمۇن ئىرۇر،
كىم بۇ مەزمۇن تەھتىگە يەتمەكنى دەركار ئىزلىسە.

كىم مۇشەققەتتىن ئەگەر باش تارتسا ئاشىق بولمىغاي،
تاپمىغاي مەقسەتكە يول، بى رەنج دىدار ئىزلىسە،

ئاچچىق ـ ئاچچىق غەم يۇتۇپ، باغرىنى خۇناپ ئەيلىگەي،
كىمكى ھىجران بابىدىن بىر ئەكس دىلدار ئىزلىسە.

ئۇرغاي ئوتقا ئوزىنى پەرۋانە يەڭلىغ ئول كىشى،
شەمئى ھوسنىگە ئەگەر جانىنى خېرىدار ئىزلىسە.

لازىم ئۇول جەبرۇ-مۇشەققەت ئوتىدا تاۋلانمىغى،
ھەسلى زەردەك بۇقەدە كويمەك ئۇچۇن نار① ئىزلىسە.

كىمكى ھىجران لەرزىتىن، قەدرىنى بىلمەيدۇ ئەگەر،
چىقسۇن ئۇول سۆيگۈ يولىدىن چەتكە، ئىنكار ئىزلىسە.

بەس، تىكەن ئازارىدىن ئۆزىنى ئالماس دالدىغا،
كىم سۆزۈكتەك ئۆزىنى گۈلگە تەلەپكار ئىزلىسە.

1948 - يىل، 3 - ئاي

① نار — ئوت

تاپ!

ئېزىتقۇلاردىن ئاجراتقىن ئۆزۈڭنى، توغرى بىر يول تاپ!
غەزەلەردىن دىلى خالى، مۇنەۋۋەر يار مەقبۇل تاپ!

تىلەرسەن مەنزىلى مەقسەتكە يەتمەكنى ئەگەر چىندىن،
داۋانلارنى بېسىپ ئۆت، تايما يولدىن، ئۆزنى دۇلدۇل تاپ!

نىكەن زەخمىگە پەرۋا ئەيلىمە، داد ئەتمە ھەر كىمگە،
ئەگەر گۈلشەن تىلەكدۇر، بول پىدا، ئۆزۈڭنى بۇلبۇل تاپ!

چۈمەن كوپدۇر جاھاندا، ھەر چۈمەنگە باغلىما دىلنى،
خازانسىز بىر چۈمەن تاپ، بۇ چۈمەندە توزىماس گۈل تاپ!

يىراقلارغا نەزەر تاشلا! بىلىمدىن جامى جەمشىد قىل،
بىلىم ئايىنەسىدە باق جاھانغا، ياخشى مەزمۇن تاپ!

خۇمارلىك دەپىمگە شائىر شارابى ۋەسىل ئىزلەرسەن،
ئۆزۈڭنى ھەر زامان خۇنابە يۇتماق بىلەن مەشغۇل تاپ!

رەقىپلەر بەزمى، ياتلەر سازىدىن بىزار ئىرۇر شائىر،
ئاگائى بەخت! مىللى ئەنچۈمەن تاپ! ياخشى مەرغۇل تاپ!

1948 - يىل، 5 - ئاي.

ئى جاھان

كۆلمىدىم بىر قانغۇدەك ئۆمرۈمدە سەندىن ئى جاھان!
قايغۇلۇق بولدى ماڭا قوينۇڭدا كەچكەن ھەر زامان.
بىلمىدىم قانداق جىنايەت ئۆتتى مەندىن قايسى ئەيىپ؟
نە ئۈچۈن مۇنداق زۇلۇملەر ئەيلىدىڭ بەرمەي ئامان؟

ياخشىنىڭ يولىنى تار قىلدىڭ ئاڭا توسقۇن بولۇپ،
يولىنى كەڭ ئەيلىدىڭ ـ ھەر كىم ئەگەر بولسا يامان.
كىمكى سۇ كەلتۈرسە قىلدىڭ خارۇ ـ زار، ئۇسسۇز ئۇنى،
كوزىنى كىم چاقسا بەلكىم سەن ئىزىز ئەتتىڭ ھامان.

كىمكى گۈل ئۈندۈرسە باغرىغا تىكەن سانچىلدۇرۇپ،
كىم گۈلۈستانىنى خاراپ ئەتسە دىدىڭ سەن قەھرىمان.
بىل شۇنى بۇ قىلمىشىڭغا ئاقىۋەت باردۇر سوراق،
تىرىغانىنى ئورىغايسەن ھوكمى تارىخ بىگۇمان.

1948- يىل، 7- ئاي.

سۆي ۋەتەننى جان بىلەن

ئى ئوغۇل سۆيمەكچى بولساڭ، سۆي ۋەتەننى جان بىلەن،
قىل ۋەتەنىڭ خىزمىتىنى جان تىكىپ ۋىجدان بىلەن.

ئورنىتىپ مېھرىن ئۈنىڭ، قەلبىڭنى روشەن ئەيلىگىن،
مىسلى زۇلمەت يورۇغان يەڭلىغ مەھى تابان ① بىلەن.

كىمكى مەزلۇم ئەل تەرەپتە — بول ئاڭا مۇشپىق، رەپىق،
تارتما بوي بىر جايدا، ئەلنىڭ غېمى يوق نادان بىلەن.

سال دىلىڭغا ئارزۇ - ئارمانىڭ يەكت ② گەۋھىرىن،
كىشى ئادەمدۇر — مۇقەددەس ئارزۇ - ئارمان بىلەن.

كەل ئولۇم مەيدانىغا، پۇرسەت تەقەززا ئەيلىسە،
باقمىغىن ئارقاڭغا ئەسلا، مەرت ئولۇر جەۋلان بىلەن.

---

① مەھى تابان - تولۇن ئاي
② يەكت - مىسلى يوق، يىگانە، بىرلا

قورغۇنەك بولماقنى ئاربىل، بول كۆرەشنىڭ ئوركۆتى،
تىرە — زۇلمەتنى پاچاقلا خەنجەرى بورران ① بىلەن.

بىللە بولما بەدنىيەتلەر سوھبىتىدە — بەزمىدە،
ئىچكىچە بىللە قەدەھنى، يۇت ئەلەمنى قان بىلەن.

ئى سۆزۈك ئەلنىڭ غېمىنى قىل ئۆزۈڭنىڭ يولدىشى،
بەختلىكتۇر كىمكى بولسا بۇ غېمى جانان بىلەن.

1949 - يىل، 1- ئاي.

① خەنجەرى بورران — ئوتتۇر [illegible]

ئېيت!

تاشسا كۆڭلۈڭ مەۋج ئۇرۇپ، بىر مەھرەمى ـ ئەسرارغا ئېيت!
كىم ئەسىرى دەردۇ ـ غەم بولسا، بېرىپ ئول يارغا ئېيت!

ئېيتما بى دەرتلەرگە زىنھار رەنجى-پەنھانىڭنى سەن،
گەنجى پىنھانىڭنى بۇ گەنج ئىشقىدا بىمارغا ئېيت!

چەكتىڭ ئول كۆلپەتلىنى،كى زەخمىدىن قاندۇر دىلىڭ،
زەخمىلىك قەلبىڭگە مەلھەم بولغۇچى دىلدارغا ئېيت!

كوكرىگىڭ كانىدا سىرىڭ گەۋھىرىدۇر قەدرىنى،
ئوزگىلەر بىلمەس ئۇنى، گوھەر شۇناس خوشتارغا ئېيت!

ئاچما غاپىللەرگە تىل، نادانلەرگە ئەسرار دەپتىرىن،
ھەر سوزىڭنى ئاڭلىدۇر، چولپان كەبى بىدارغا ئېيت!

ئى سۆزۈك كوڭلۈڭنى ئورتەيدۇ ۋەتەن ئىشقى ئوتى،
كىم خەۋەردار بولسا بۇ ئوتتىن، ئوشۇل ھۇشيارغا ئېيت!

1949 ـ يىل.

پارچە

ئەجەپ ھەجران ئوتى ئورتەپ، يۈرەك باغرىم كاۋاپ قىلدى،
يېنىپ تۇرغان يۈرەك دۇتى بۇراپ ھالىم خاراپ قىلدى،
ئۆچۈرمەككە ئىلاج تاپماي، ئېقىتتىم سۇ قىلىپ ياشىم،
تۈگەپ ياشىم سۈيى قايناپ، ئازاپ ئۈزرە ئازاپ قىلدى.

1949 - يىل.

نەۋقىران كۆڭلۈم

نۇرالماس ھېچقاچان توختاپ ئىزىدە بىر زامان كۆڭلۈم،
ھەمىشە ئالدىراشلىقتا چاپار تىنماي ھامان كۆڭلۈم.

قىلۇر شوخلۇق، ئىرۇر بەڭۋاش نەسىھەت ئاڭا تەسىرسىز،
يۈرەر ھەر بارە ئۆز بىلگەن يولىدا بۇ نادان كۆڭلۈم.

كېچىگە قىلچە سەزدۇرمەس ئۆزىنىڭ سىرى ـ ئەسرارىن،
سوئال بەرسە سۈكۈت قىلغاي، جاۋاپسىز بى زابان كۆڭلۈم.

يېگىتلىكتۇر تەمەننا سى، تىنىم تاپمايدۇ بىر سائەت،
قېرىلىقنى خىيال ئەتمەس، ھەمىشە نەۋقىران كۆڭلۈم.

سېكۇنتتا كېزەر دۇنيا يۈزىنى ئايلىنىپ نەچچە،
بۇلۇتلارنى يېرىپ، پەرۋاز قىلۇر بۇ قەھرىمان كۆڭلۈم.

ئىگىز تاغلار، دېڭىز ـ ئوكيانغا ئۇ قىلچە پىسەنت ئەتمەس،
يۇمۇپ ـ ئاچقۇنچە كىرپىكنى، ئۆتەر ئاتلاپ داۋان كۆڭلۈم.

كۆڭۈل چوڭمۇ ئۆزۈڭدىن دەپ نەسىھەت قىلماڭ ئى دوستلار!
بوي ئەگدۈرگەن ۋۇجۇدۇم مۇلكىنى، بۇ ھوكمىران كۆڭلۈم،

ئەچى تولغان ئۈنىڭ تارىخىي ئىبرەتلەر يەكۈنىدىن،
توگەنمەس ماجرالاردىن تۈزۈلگەن داستان، كۆڭلۈم!

ۋەتەن ئوغلانلىرىگە ئىسسىغى كۈن، نەۋباھار يەڭلىغ،
ۋەتەن دۈشمەنلىرىگە ئېرىمەس مۇز - قەھرىستان، كۆڭلۈم.

1949 - يىل

بىر بەختسىزنىڭ يىغىسى

بەختسىزلىكتىن ئۇزارغان كېچىگە بولدۇم دۇچار،
تەلمۈرۈپ كۈتتۈم يورۇغلۇقنى، بولۇپ كوپ ئىنتىزار
ئىنتىزارلىق تارتا ــ تارتا سۇندى سەبرۇ ــ تاقىتىم،
ياشلىرىم پۈتتى ئېقىپ، ئەمدى كوزۇمدىن قان تامار.

بۇ زىمىستان تەھدىتىدىن قۇرۇدۇم، بولدۇم غازاڭ،
شاخلىرىمدىن تامدى قانلار، كەلسىچۇ كۈتكەن باھار؟
چۆلدە قالدىم سايىسىز، لەپ تەشنە، سەرتان پەسلىدە،
ئالدىماق بولدى ئېزىتقۇ، كوزلىرىم ئالدى غۇبار.

بۇ تاڭاتماس كېچىمۇ، يا چۆلمۇ پايانسىز ــ ئۇزۇن؟
قايسى بەختتۇر، قايسى ئىقبال مۇنچە قاتتىق روزكار.
يا ئوزۇمدىن ئوتتىمۇ، ياكى فەلەمدىن كەتتىمۇ؟
نە ئۈچۈن كوكسۈمگە تەپتى تەتۈر ئىقبال، نابىكار؟!

1949 ــ يىل.

ئۇزۇن سەپەر

مەن سەپەر قىلدىم ئۇزۇن جەريان ئارا پاتقاق كېچىپ،
گاھىدا دەشتلەرنى كەزدىم، ئۇسسۇدۇم تامغاق چىكىپ،
تاپىمدىم بىر قەترە سۇ — تەشنالىقىم قاندۇرغىلى،
چاك — چاك بولدى ھارارەتتىن يۈرەك قايناپ — تېشىپ.

ئەل بىلەن ھەمدەم بولۇپ بىللە سەپەردە چامدىدىم،
يۈك تېكىپ ئۇستۈمگە كارۋان ئەھلىدىن قالماي مېڭىپ.
بۇ سەپەردە يول توساي دەپ كەلسە ھەر توسقۇن ئەگەر،
بەس، ئۇنى يەڭمەك بىلەن تارىخ ياساپ كوكرەك كېرىپ.

1949 - يىل، 7 - ئاي.

ئۆتۈپ

كەلدىم ھازىرغا يېتىپ، كونا زامانلاردىن ئۆتۈپ،
«موللا بولدۇم» ئوقۇدۇم دەرس، ئىستىھانلاردىن ئۆتۈپ.

ئېتىدىم ئاچچىق ـ چۈچۈك تەملەرنى تۇرمۇش جامىدىن،
قار، يامغۇر، جۇت ـ شىۋىرغان ھەم بورانلاردىن ئۆتۈپ.

ئاقىۋەت يەتتىم ھەقىقەتنى تونۇپ، ئاچتىم كۆزۈم،
جىق تۈگۈنلەرنى يېشىپ، سىرى ناھانلاردىن ئۆتۈپ.

ئۆرۈلۈپ ئارقامغا باقسام قالىمەن ھەيرەتتە لال،
كەپتىمەن شۇنچە خەتەرلىك چۆل ـ باياۋانلاردىن ئۆتۈپ.

بولسا ئۆمرۈمنىڭ ۋاپاسى، كۆزلىرىم كۆرسە سۈزۈك،
كاشكى ئاخىرقى مەنزىلنى داۋانلاردىن ئۆتۈپ.

1950 ـ يىل.

كۆزۈم

كۆككە مەيۈسلىك ئىچىدە مۆكۈنىپ باققان كۆزۈم،
كىرپىكىڭنى ئوق قىلىپ، ئاھى بىلەن ئاتقان كۆزۈم،
دائىما ياش ئورنىغا قان ئورگىشى ئاققان كۆزۈم،
دەردى پىنھانى ئىچىگە سىغمىغان، تاشقان كۆزۈم،
بەختۇ ـ ئىقبالى قۇشى تاشلاپ ئۇنى قاچقان كۆزۈم.

ئۆتمۈشۈڭ كۆلپەت بىلەن تۈندىن بەتەر بولغان ئىدى،
قىسمىتىڭ ھەيران قالارلىق ئاچچىق ـ زەھەر بولغان ئىدى،
بۇ ۋەتەن قوينى ساڭا بەلكىم خەتەر بولغان ئىدى
بۇ چىمەن قوينى تىكەنزارلىققا يەر بولغان ئىدى.
تاقىتى يەتمەي كورۇشكە ئۆزىنى ياپقان كۆزۈم.

تۈندە قالغانلىقىڭ چىراقسىز، يوق ئىدى بىر خەيرىخاھ
سورىغىلى ھالىڭنى بولسۇن قايدا ئادىل دادىخاھ،
بار ئىدى ئۈستۈڭدە زالىم، قانغا تەشنا بارگاھ،
بار ئىدى باسقان قەدەمدە شۇم تىكەن، قاراڭغۇ چاھ،
چاھ ئىچىدە بىر يورۇغلۇقنى كۈتۈپ ياتقان كۆزۈم.

ئاتتى تاڭ، كەتتى ۋەتەنىمنىڭ ئۈستىدىن تۈن قاغىسى،
ئالدى قايغۇ ـ سەۋتى ① نىڭ ئورنىنى شاتلىق نەغمىسى.
قىزىدى تارىختا تۈنجى مەررە ھورلۇك بەزمىسى،
چېچىلىپ ئۈستۈڭدە ئازاتلىقنىڭ نۇرلۇق غەزنىسى،
بەختىدىن مەمنۇن بولۇپ مۇرادىغا قانغان كوزۇم.

1950 ـ يىل، 1 ـ ئاي.

① سەۋتى ـ ئاۋازى

ياشلىغىمنى ئەسلىگەندە ...

ياشلىقنى ئەسلىمەك كوڭۇلسىز ماڭا،
ۋە لېكىن زەرۇرەت باردۇر بۇنىڭغا.
ئۆتمۈشنى ئەسلىمەي،ھازىرنىڭ قەدرىن ـ
قانداقمۇ قويىمىز لايىق ئورۇنغا .

نەگىمۇ قويۇشنى بىلمەي قالىمەن ـ
ياشلىقنى ئەسلىگەن چاغدا ئۆزۈمنى،
ئۇ كونا، ئۇياتسىز زامان قولىدا،
پەرىشان ئۆتكەزدىم ياشلىق ئومرۈمنى.

ئەسلىسەم ئۆتىدۇ كوزۇم ئالدىدىن،
تۇرمىنىڭ كاتەكتەك سېسىق ئويلىرى.
شۇ كاتەك ئويلەردە نابۇت بولغاندۇر،
قەدىرلىك ياشلىقنىڭ نۇرغۇن كۈنلىرى.

ھا ياجان ئىچىدە تولۇمەن مۇڭغا،
ياشلىغىم زىنداندا ئۆتكەن ئەمەسمۇ؟

ياشلىقنىڭ ھەر سائەت،ھەر مىنۇتىغا،
بى ھىساپ غەم ـ قايغۇ سىڭگەن ئەمەسمۇ؟

مەگزىمگە دومىلاپ چۈشىدۇ تامچا،
يادىمدا دەھشەتلىك سوغاق ئازاۋى.
تارسىلداپ تېنىمگە چۈشكەن سىم قامچا،
ھىلىھەم تۇرۇپتۇ ئۇنىڭ نىشانى.

ياشلىغىم گـۇلزاردىن بى بەھرى ئۆتتى،
كورگىنى تىكەندىن بولدى ئىبارەت.
ئەگەرچە تەلمۈرۈپ باھارنى كۈتتى،
يۈرىگى ھىجراندا بولۇپ جاراھەت.

ياشلىقتا بۇلبۇلغا قۇرسام تورزاقنى —
چۈشەتتى بەختىمگە توقۇناق قاغا
ئىنتىلىپ يورۇققا باسسام ئاياقنى،
تېپىلىپ كېتەتتىم قاراڭغۇ ـ غارغا.

ياشلىقتا ئارزۇ ـ مۇراد ئەكسىگە،
يۈرەتتى پەلەكنىڭ چاقى ھەر قاچان؟
ۋوياتتى ھەقىقەت ئەھلى كوكسىگە،
قان تامغان پەنجىدىن پەلەك داغ ـ نىشان.

ئەركىنلىك باھارى ئىشقىدا سايراپ،
قەپەزگە مۆپتىلا بولاتتىم پات ـ پات.
قەپەزدە ئۆتكۈردەك سايراتتىم يەنە،
دەرت ـ ئەلەم چۈشەتتى بېشىمغا قات ... قات.

ياشلىقىم شۇ يوسۇن ئۆتتى قايغۇدا،
رەھىمسىز پەلەكنىڭ چاڭگىلىدا زار.
نە شاتلىق، نە ئىجات باسقان يولىدا،
ۋە پەقەت قالدى داغ ـ ھەسرەت يادىكار.

ئۇ چاغنى ئەسلىگەچ يادىمغا يەتتى،
ھازىرقى دەۋرنىڭ قەدرى ناھايەت.
ئۆياتسىز ئۇ زامان كەلمەسكە كەتتى،
پارتىيە دەۋرىدىن تاپتۇق سائادەت.

ھاياتى چىن باھار بىلەن بەھرىمەن،
ھازىرقى ياشلارغا كېلىدۇ زەۋقىم.
بۇ ۋەتەن قۇچىغى گوياكى گۈلشەن،
بەختىيار ياشايدۇ بۇ يەردە ھەر كىم

1952 - يىل.

ئىلىم - بىپايان پازىدۇر

ئىلىمنىڭ دېڭىزى چوڭقۇردۇر تەگسىز،
ۋە ياكى بىپايان پازىدۇر چەكسىز،
ئىلىمنىڭ نۇرىدىن يورۇغان ھەر دىل،
نۇر چاچار ئەتراپقا چىراقتەك شەكسىز.

ئىلىم بىر مۇئەتتەر - خۇشپۇراق گۈلزار،
ئۇنىڭدىن دىماققا تولىدۇ ئىپار.
بىلىمنىڭ ئاچقۇچى — سەئىد - ئىجتىھات،
ھىچقاچان كورسەتمەس ھورۇنغا دىدار.

بىلىمدۇر ئەڭگۈشتەر - سائادەت موھرى،
ھەقىقى بىلىمدۇر زاۋالسىز ئىقبال.
بىلىمدىن ھەر كىمنىڭ يورۇسا باغرى،
بىلىمسىز ھەر دىلكى - قاراڭغۇ جاڭگال.

بىلىمنىڭ مەشئىلى يېقىلمىغان دىل،
جاھالەت ئىچىگە كومۇلگەندۇر بىل.
جاھالەت ئەسىرى بولسا ھەر كوڭۈل،
تۇغۇلماس ئۇنىڭدا سۈزۈك بىر ئەقىل.

1956 - يىل، 6 - ئاي.

پارچە

قايدا بىر زورلۇقنى كورسەڭ ناتىۋانىنىڭ باشىدا،
كوز يۇمۇپ ئۆتمەكنى ۋىجدان ئالدىدا نومۇس سانا!
بىل شۇنى، ۋىجدان—كوڭۈلگە يورۇغان گۈلخان ئىرۇر،
كىم بۇ ئۆتتىن بولسا مەھرۇم، بىر قۇرۇق پانۇس سانا!

1958- يىل.

سۆيگۈ نىمە ؟

سۆيگۈ بىر ئوتتۇر، ھارارەت بەخش ئېتەر كوڭلۈك ئارا،
بىر سۆيۈملۈكنىڭ خىيالىدا قىلۇر باغرىڭ يارا.

سۆيگۈ بىر ئوتتۇر، يۈرەكنى كويدۇرۇپ ئەيلەر كاۋاپ،
گەر بۇ ئوتقا مۆپتىلا بولساڭ قىلۇرسەن مىڭ ناۋا.

دىلكى ھىجرانلىق ئىرۇر، بى سەبرى - دائىم بى قارار،
ھەر تىنىق بادى سەمۇمدۇر - ئوت ئىرۇر تىنغان ھاۋا،

كىمكى ئاشىق بولسا تۇرماس ئەقلى - ھۇشى جايىدا،
بولغۇسى بى ئىختىيار، ئالەم ئاڭا ماتەم سارا.

كىمكى ئاشىق بولسا چىن، مەھبۇبى ۋەسلىدۇر تىلەك،
بۇ ۋىسال جامىدىن ئوزگە يوق ئاڭا ھەرگىز داۋا.

دەردۇ - ھىجراندۇر كامالەتكە يېتىشمەكنىڭ يولى،
تاپقۇسى ھىجران ئازابىدىن يورۇق - بەختى قارا.

ئى سۆزۈك بولسا ۋىسالىنىڭ ئارزۇسىسىنەدە
سەن ئۈچۈن ھىچ گەپ ئەمەس بۇ يولدا چەككەن ھەر جاپا.

1963 - يىل.

ھاۋايى نەسىمگە

خەۋەر يەتكۈز نەسىمى، تاڭ ئۈچۈپ ساھىب جامالىمغا،
يۈزى گۈلدەك، دىلى تاشتەك ئۇشۇل نامېھرىبانىمغا.
ئىگىل مەنچۈن، بېشىڭنى يەرگە قوي، سۆيگىن ئاياغىنى،
گۈۋالىق ئەيلە، رەنجۈرلۇقتا كەچكەن روزگارىمغا.

قىسىپ ئۈچ كوكرىگىڭگە، بۇ مۇھەببەتلىك سالامىمنى،
بارىپ قىل دەردى پىنھانىمنى ئەپشا، تاجدارىمغا.
ۋابالىمدىن مەگەر ئۇ باغرى تاش ئەندىشە قىلماسمۇ،
قۇلاق سالماسمۇ ئول ئاي رەھمى ئەيلەپ، نالە زارىمغا.

دىگىن ھىجران تۈنىدە سەر بەسەر چەككەن ئازابىمنى،
نە ئامال ئەيلىگەي، بەرسۇن جاۋاپ ئۇشبۇ سوئالىمغا.
بىپەرۋالىقنى گەر تەرك ئەيلىمەس ئۇ سەڭگى دىل قاتىل،
قىلۇر قانداق، ئەگەر قالغاندا ئاخىرقى ۋابالىمغا.

1964- يىل.

سۆيمەن ھىجرانىنى

گۈلى يوق باغ بولماس، تىكەنسىز ھېچ گۈل،
بولمايدۇ جاھاندا پىغانسىز بۇلبۇل.

يولۇم شۇ: جاپادىن تارتمايمەن باشنى،
بولمايمەن جاپاسىز، ئاسانغا مەشغۇل.

سۆيمەن ھىجرانىنى بولسىمۇ قىيىن،
بولىمەن جانانغا پىداكار، مەقبۇل.

كېچمەن ۋاپاسىز ئاي يۈزلۈك گۈلدىن،
بولسىمۇ زىبا پەد، چاچلىرى سۇمبۇل.

سۆيگۈدە مۇقەددەس قانۇندۇر ۋاپا،
ۋاپاسىز كوڭۇلدۇر، قاراڭغۇ كوڭۇل.

1964 - يىل.

ئوغلۇمغا پەندۇ - نەسىھەتىم

ئوغلۇم ساڭا نەسىھەتىم ئاگاھ كىشى بول!
تۈزۈك تۇرمۇش ئۆتكەز، ئەھلى مەنا كىشى بول!
مەزمۇن تولسۇن ۋۇجۇدۇڭغا دانا كىشى بول!
ئەخلاق بىلەن پەزىلەتلىك رەنا كىشى بول!

سەزگۈرلۈكتۇر ئاقىللارنىڭ گۈزەل خىسلىتى،
ئەتراپىتىكى ۋەقەنىڭ بولغىن ۋاقىپى،
بىپەرۋالىق يىگىتلەرنىڭ ئۆتكۈر ئاپىتى،
ئوغلۇم ساڭا نەسىھەتىم ئاگاھ كىشى بول!

يامان يولداش يولدا تاشلاپ كېتىدۇ سېنى،
ئىززىتىڭنى ئاياق ئاستى ئېتىدۇ سېنى،
يۇسۇپ① كەبى پۇچەك پۇلغا ساتىدۇ سېنى،
يامانلاردىن چەك ئايرىغان دانا كىشى بول!

① «يۇسۇپ - زۇلەيخا» دىكى يۇسۇپ.

كەيپى ـ ساپا ياخشى قىلماس ئادەم ئوغلىنى،
بۇزۇقچىلىق چىرىتىدۇ ئەرنىڭ ھۇلىنى،
ياخشى ئادەم بۇزۇپ چاچماس ئىبزىز ئومرىنى،
تۈزۈك تۇرمۇش ئوتكەز، ئەھلى مەنا كىشى بول!

كىبرۇ ـ غۇرۇر، كىبرىلمەكلىك ــ نادانىنىڭ ئىشى،
كەمتەر بولماق ــ چىن، ھەقىقى ئىنسانىنىڭ ئىشى،
قوساق ئۇچۇن بىر دىلمەكلىك ھايۋاننىڭ ئىشى،
مەزمۇن تولسۇن ۋۇجۇدۇڭغا، دانا كىشى بول!

ئەخلاقىڭنى تەربىيىلە، مەنزۇر بول ئەلگە،
ھاياتىڭنى نەتىجىسىز ئوچۇرمە يەلگە،
بولما ئەسلا كىشىلەرگە مەسخىرە ـ كۈلكە،
سۆزۈك كوڭۇل، پەزىلەتلىك رەنا كىشى بول!

1965 ـ يىل.

پارچىلار

قىزار ماستىن ئىگىلىدۇ تاپان يالاپ،
تۇرمۇشنى دەپ ئىرادىسىز بولغان ئادەم.
ئىسسىت ساڭا نومۇسنى قىلغان خاراپ،
يۈرىگىگە قارا تۈتەك تولغان ئادەم!

× × ×

خار بولسىمۇ قۇل بولمايدۇ ياخشى كىشى،
ھەقسىزلىككە ئىگىلمەيدۇ مەغرۇر بېشى.
يولەنچۈكى — ئۆز مېھنىتى — قىلغان ئىشى،
قىينالسىمۇ بىلىندۇرمەس قايغۇسىنى.

× × ×

لىۋىن چىشلەپ كورسەتمەيدۇ، قان قۇسسىمۇ،
كورىنىدۇ خوشال — خۇرام، غەم يۇتسىمۇ.
ئەلنىڭ غېمى بولار ئۇنىڭ يىگەن غېمى،
بۇ يولىدىن قايتماس ئەگەر تاغ تۇسسىمۇ.

1966 - يىل

نەپسىمگە

قىلاي دەپ بىرنى ئىككى، تىنىمىغان ئىنساۋى يوق نەپسىم،
بۇزۇلغان پەيلى ـ خۇيى ، ھىچ تۈزۈك ئەخلاقى يوق نەپسىم.

ئىچىپ دەريا سۇيىنى قانمىغان ، دەپ قورۇدۇم ھەر ئان ،
ئۇيات ـ نومۇسنى بىلمەس،يۈزىنىڭ ھىچ قانى يوق نەپسىم .

تۇرار تىمىك بىر دەرەم چۈن ، جانىدىن ئارتۇقتۇر ئاڭا بىر فۇڭ.
جامائەت پايدىسىغا قىلچىلىك ئىخلاسى يوق نەپسىم.

ھەمىشە "مەن" دىگەي ، ئاغزىغا كەلمەس "بىز" دىگەن بىر سۆز
ئۆزىنىڭ كۆڭلىدە يوقتۇر كۆپچىلىك ، ۋىجدانى يوق نەپسىم .

دىدىممەن نەچچە مەررە "تارت ئۆزۈڭنى بۇ يامان يولدىن".
نەسىھەتكە دىلىدا بىر ئىتائەت زادى يوق نەپسىم .

قولاقتا ئالمىغاچ پەندىمنى ئۇ ، ئۆز يولىغا قويدۇم ،
پۇشايمان ئالغىلى ئىزلەپ قاچا، ئىمكانى يوق نەپسىم .

1967 -يىل

ئەپسۇس

ئىسراپخور چىچىۋەتكەن پۇلدەك بىھۇدە ،
بىزەۋىتە بولغان ئۆمۈرگە ئەپسۇس !
ۋەتەنگە قىلالماي ئىجادىي تۆھپە،
چوڭقۇر غەمدە قالغان ئۆمۈرگە ئەپسۇس !

تىنىقى تىللادىن قىممەت چاغلارنىڭ ،
بەربات بولغىنىغا چېكىمەن ھەسرەت .
جاپاكار ، ھىلىگەر قانخور يىللارنىڭ ،
نامىغا ئوقۇيمەن يۈز مىڭلاپ لەنەت !

1969 - يىل.

ياشلىغىمغا دەرىخا!

دەرىخا، كەتتى ياشلىق، نەۋ باھارىم ئەلۋىدا ئەيلەپ
ئىچۈك مۇمكىن يولىدىن قايتۇرۇش، مىڭ ئاھۇ ـ ۋا ئەيلەپ.

دەرىخ! يۈز مىڭ دەرىخ! كوڭلۈمدە قالدى دەردۇ ـ ھىجرانى،
بۇ ھىجراننى كوڭۈلدىن بولمىغاي ئەسلا جۇدا ئەيلەپ.

ئىدى بىر گەۋھىرى نايابقا ئوخشاش ياشلىغىم دەۋرى.
ئۇزاتتىم قەدرى بۇ گەۋھەرنى بىلمەي كەم باھا ئەيلەپ.

نە ئاندىن بىر ئىجادىي توھپە قالدى ـ يادىكار مۇندا،
نە ئاندىن قالدى خىزمەت ئەل ـ ۋەتەنگە جان پىدا ئەيلەپ.

دەرىخا، كەتتى ياشلىق، بۇ پۇشايمانەدىن نەسىئۇر ئەمدى،
سۆزۈك قەلبىڭنى قالدىڭ ئۇشبۇ ھىجراندا يارا ئەيلەپ.

1975 ـ يىل.

هىجران

(ئاپەتلىك يىللار ئۈستىدە بىر دوستۇمغا شىكايەت)

باغ بىنا قىلساڭ ، پىشانەڭ تېرىنى توكسەڭ ئاكا ،
ئەمگىكىڭ بىلەن كوچەت تىكسەڭ ، گۈل ئۈندۈرسەڭ ئاكا ،

مىۋىگە كىرسە كوچەتلەر ئىگىلىپ لەرزان بولۇپ ،
باغ ئارا گۈللەر كورۈنسە ، ئېچىلىپ خەندان بولۇپ.

ئارزۇيىغا قېنىپ، گۈلدەك ئېچىلماسمۇ دىلىڭ؟
بولمىغاي مۇندىن زىيادە ئىستىگىڭ بەلكىم سىنىڭ؟

ناگىھان بادى خازان كەتسە گۈلۈڭنى توزۇتۇپ،
قەددى زىبا ياش كوچەتلەرنى تۈگەتسە قۇرۇتۇپ .

سەن نىچۇك تاقەت قىلالايتتىڭ، ئەلەم چەكمەسمىدىڭ ؟
يامەگەر ئوز ئەمگىكىڭنىڭ قەدرىگە يەتمەسمىدىڭ ؟

ئەجرىلەر قىلغان ئىدىم ، گۈل ئۈستۈرۈپ ، باغ ئەتكىلى ،
ياق ! ئۇنى قىلغان ئىكەنمەن ، كۆڭلۈمنى داغ ئەتكىلى .

كەتتى ئاپەت يىللىرىدا بۇ بېغىم ۋەيران بولۇپ ①،
داغۇ ـ ھەسرەت ئىچرە قالدىم قىسمىتىم ھىجران بولۇپ

1976 ـ يىل .

① نۇرغۇن قولىيازمىلىرىم ئىسيانچىلار تەرىپىدىن كۆيدۈرۈۋېتىلگەن ئىدى.

ساڭا

تەلمۈرۈپ يولۇڭغا بەكمۇ ئىنتىزار بولدۇم ساڭا ،
ئىختىيارىمنى بېرىپ، بى ئىختىيار بولدۇم ساڭا.

تارى زۇلپىڭ بىلەن باغلاندى بېشىمنى سورىدىڭ ،
سۇندى مەغرۇرلۇق دىلىمدىن، تار - مار بولدۇم ساڭا.

كوز يېشىم سىردىق يۈزۈمگە بولدى ئەنھاردەك راۋان،
ئېرىتىپ ئەزدىڭ كوڭۈلنى ، بىقارار بولدۇم ساڭا .

گەۋھەرى قەلبىمنى ئىسار ① ئەيلىدىم كويۇڭ ئارا ،
بولمىدى مەنزۇر ئەجەپ، بى ئېتىۋار بولدۇم ساڭا.

سۆيگۈ مەيدانىدا باش ئويناشنى قىلدىم ئىختىيار،
گەرچە جەڭ قىلدىم تەسەددۇق خارۇ - زار بولدۇم ساڭا .

مۇنچە كويدۇردۇڭ نىچۇن، ۋەسلىڭگە بىر يول بەرمىسەڭ ،
بۇ سۆزۈڭ ئەيلەپ ئەجەپ ھەيرانەۋار بولدۇم ساڭا .

1976 - يىل .

① ئىسار — بېغىشلاش .

سايرايمەن

تەبىئەت ئۆزگىرىپ، پەسلى باھار بولغاندا سايرايمەن،
مۆھىت قوينى مۆئەتتەر، مۆشكۆبار بولغاندا سايرايمەن،
يانمىدا بويى ئىپار گۈلئۆزار بولغاندا سايرايمەن،
ئېشىپ زەۋقىم، ئۆزۈمدە ئىختىيار بولغاندا سايرايمەن،
گۈلۈستان ھوسنىدىن كوز بەختىيار بولغاندا سايرايمەن.

جاھان گۈلدىن تېپىپ زىننەت، باھار ئەيىامى كەلگەندە،
تەبىئەت ئۆزگىرىپ ئىنسانىيەتكە نەشئە بەرگەندە،
زىمىن ئۈستى يېقىملىق كوك - يېشىللىق تۈسكە كىرگەندە،
قېقىپ پەررەندىلەر ئەركىن قانات، پەرۋاز كوتەرگەندە،
قانات ئاۋازىغا كوڭلۈم خۇمار بولغاندا سايرايمەن.

باھارى قەترە بولسا دىل زىمىنى ئۈستىگە ئىلھام،
ئېچىلسا ئۆندا گۈللەر رەڭمۇ - رەڭدە، ياشنىسا باغچام،
ۋاراق گەۋھەرگە تولسا مىسلى يۇلتۇز كوكتە ھەر ئاخشام،
بوغۇلماستىن چىقىپ ئاۋاز، پەلەككە ياڭرىسا ناخشام،
بۇ ئىلھام ئۈنچىسى - گەۋھەر نىسار بولغاندا سايرايمەن.

كېلۇر ۋاقتى تارانە ، مەن تارانەمنى جاراڭلاتقۇم ،
ۋەتەن گۈلزارىدا بۇلبۇل بولۇپ ئاۋازىم ئاڭلاتقۇم ،
ئاخىر بىر كۈن بۇ ئۇخلاپ ياتقۇچى يارىمنى ئويغاتقۇم،
تېپىپ ئەركىن دېمىمنى بەس، قەلەم تىغىمنى ئويناتقۇم،
كېسىپ تۈن بويىنىنى، ئالەم ناھار بولغاندا سايرايمەن.

1976 - يىل.

سۆيمەن سېنى

كىم سېنى سۆيسە ۋەتەن! سۆيگەن مېنىڭ يارىم ئېرۇر،
كىم ساڭا بولسا رەقىب، مەن ھەم رەقىبى بىر ئۆمۈر.

قىلمىسام قەرزىنى ئادا، جۈپ كۆزلىرىم بولغاي بەسىر،(1)
بۇ ئانامدىن تۇغۇلۇشتا بىللە كەلگەن بىر پىكىر.

جانغا مېھرىڭ سىڭدۈرۈلگەن، بولمىغاي ھەرگىز جۇدا،
مەن ئۈچۈن راھەت - پاراغەت — سەن ئۈچۈن بولماق پىدا.

ئىپتىخارىم بۇ ئېرۇر بەس، ساڭا ئاق بولسا يۈزۈم،
گەر بېشىڭغا چۈشسە بىر كۈن، كېچىمەن جاندىن ئۆزۈم.

مەھلىيا ئەيلەپ كۆڭۈلنى، سەن قىزىقتۇردۇڭ مېنى،
سەن ئۈچۈن چەكتىم جاپا، گادەك چېنىقتۇردۇڭ مېنى.

1977 - يىل، 5 - ئاي.

(1) بەسىر - ئادەتتە كورنى بەسىر دەپ ئاتايدۇ.

ياشلىق دېگەن...

نەگدىشى يوق بىر گۈزەللىك چاغ ئىكەن ياشلىق دېگەن،
كۈچ - قۇدرەت بىلەن تولغان تاغ ئىكەن ياشلىق دېگەن،
لالە، سوسەنلەر ئېچىلغان باغ ئىكەن ياشلىق دېگەن،
تالى مەجنۇن ھەم ئەۋرىشىم باغ ئىكەن ياشلىق دېگەن،
يۇرىگى ۋولقان كەبى قايناق ئىكەن ياشلىق دېگەن.

ياشلىغىڭنى بى باھا گەۋھەرگە ئوخشاتساڭ راۋا،
پەيزى بەخش بىر چاغ ئىرۇر باغدۇر كوكەرگەن ساپ ھاۋا،
رەڭمۇ - رەڭ گۈللەر ئېچىلغان، نەيلىگەن بۇلبۇل ناۋا،
ھەر دېمىنىڭ قىممىتى مىڭ يىلدىن ئارتۇق ساڭا،
گەۋھەرى يىگانەدىن خوپراق ئىكەن ياشلىق دېگەن.

بىر تىنىمسىز چاغ ئىكەن قاينار بۇلاقتەك ھەر زامان،
كوكسىدە ھىس - ئارزۇ، ئۇمىت ياشار چەكسىز ھامان،
ئالدىدا ھىچ گەپ ئەمەس ئوتكەل، مۇشەققەتلىك داۋان.
ياندۇرالمايدۇ ئىزىدىن جۇت، شىۋىرغان، قار، بوران،
مىسلىسىز غەيرەت بىلەن ئورتاق ئىكەن ياشلىق دېگەن.

سۆيگۈ گۈلزارىدا خەندە ئەيلىگەن بىر گۈل كەبى،
بەلكى گۈل سەۋداسى بىلەن سايرىغان بۇلبۇل كەبى،
ھىدى ئەتراپنى خۇشبۇي ئەيلىگەن سۇنبۇل كەبى،
باكى، مەيدان ئىچرە جەۋلان ئەيلىگەن دۇلدۇل كەبى،
قەلبى شوخ، شەھلا كوزى ئويناق ئىكەن ياشلىق دىگەن.

بىلمىدىم قەدرىڭنى ئى ياشلىق سىنىڭ، قان يىغلىدىم،
ئەيلىدىم پۇرسەتنى نابۇت، سەندە ھىچ ئىش قىلمىدىم،
سىنى مەغرۇرلۇق بىلەن ئەسلا كوزۇڭگە ئىلمىدىم،
ئەمدى ئويغاندىم، لىكىن سىنى يېنىمدا كورمىدىم،
كوز يۇمۇپ-ئاچقۇنچە تىز چاقماق ئىكەن ياشلىق دىگەن.

دەپتەرى ئومرۈڭگە ياشلىقتا چىكىلگەن ھەر چىكىت،
ئوچمىگەي ئومرۈڭ ئاياقلاشقۇنچە ئەسلا، ئى يىگىت!
بۇ ئومۇرنىڭ نەۋ باھارىدۇر، ئەجەپ نازۇك ۋاقىت،
ياشلىغىڭدا ئىلمۇ - پەن ئىزلە، كۆرەش قىل، تەر ئىقىت!
ئوتسە بىھۇدە ئاخىر دىم، داغ ئىكەن ياشلىق دىگەن.

1978 - يىل، 10 - ئاي.

يەنە

سەيرى گۈلشەن ئەيلىمەكنى ئىختىيار ئەتتىم يەنە،
قوزغىلىپ ئىشقىم كوڭۈلنى بىقارار ئەتتىم يەنە.

سايرىشىم مەنئى قىلىنغان، ئېركى يوق بۇلبۇل ئىدىم،
سايرىماق بىرلە ئۆزەمنى بەختىيار ئەتتىم يەنە.

بىر مەھەل توھمەت زىمىستانى مېنى قىلدى خازان،
كەتتى كۈز پەسلى، كوڭۈلنى نەۋ باھار ئەتتىم يەنە.

سوۋۇغان كوڭلۈمدە قايتا ياندى قىزغىنلىق ئوتى،
گۈلخىنى سۆيگۈدە دىلنى لالىزار ئەتتىم يەنە.

قولغا ئالدىم قەلىمىمنى ــ جەڭ قىلىشقا بۇ قورال،
گاڭ قەلەمنى جەڭدە ئۆتكۈر زۇلپىقار ئەتتىم يەنە.

1979 - يىل، 4 - ئاي،

گۈل ئىشقىدا

بۇلبۇل ئىدىم خالى ئىدىم قەپەزدىن ،
سايرار ئىدىم تىنماي زەۋقى ـ ھەۋەستىن.

قونار ئىدىم ئۇچۇپ گۈلنىڭ ئۈستىگە،
ئاشىق ئىدىم چۈنكى ئۇنىڭ ھوسنىگە.

غەم ـ غۇسسەدىن يىراق ئىدىم كۆڭلۈم شات،
نۇرغۇن قىسسە ـ داستان ئىدى ماڭا يات.

ئۆمرۈم شۇنداق بولغان ئىدى راۋانە،
گۈل ئىشقىدا كۆيگەن ئىدىم پەرۋانە.

جىنايەت دەپ قاراپ يۈرەك سوزۇمنى،
تار قەپەزگە بەنت قىلدى ئۆزۈمنى.

قىلىپ تۆھمەت، كۆكسۈم ئۈزرە تاش ئاتتى،
سۆيگۈنۈمدىن جۇدا قىلدى، قاخشاتتى.

شۇنداقتىمۇ تىنماي قىلدىم مەن ناۋا،
گەرچە زىندان بولغاندىمۇ بەد ھاۋا.

يىللار ئۆتتى، ئەلنىڭ قەھرى ئوت بولۇپ،
قىلدى كۈرەش، كويدى قەپەز كۆل بولۇپ.

قۇتۇلدۇم مەن تار قەپەزنىڭ ئىچىدىن،
ئۇرۇن ئالدىم ئىجاتكارلار سېپىدىن.

سايراش زەۋقى يەنە تولدى دىلىمغا،
چۈنكى سىڭگەن گۈلنىڭ ئىشقى قېنىمغا.

1979 - يىل، 6 - ئاي.

ۋاقتىدۇر

كۈيلە ئى شائىر، زامانلاشماقنى كۈيلەش ۋاقتىدۇر،
چوڭ يۈرۈش سازىنى سازلاپ، كۈينى يوتكەش ۋاقتىدۇر،
يېڭى غەيرەت، يېڭى جۇرئەت بىلەن سەكرەش ۋاقتىدۇر،
ھەر كۈن، ھەر سائەت تەرەققىياتتا ئورلەش ۋاقتىدۇر،
يېڭى ئىلھام قايىنىمىدا يېڭى ئورلەش ۋاقتىدۇر.

قىل ئىجات، توتتە زامانلاشماققا پايدا يەتكۈزۈپ،
ھەيدە بىھۇدە قۇرۇق گەپلەرنى قامچا تەككۈزۈپ،
چوڭ سەپەر باشلاندى، مىليون خەلق يېڭىلمەس سەپ تۈزۈپ،
سەنمۇ قاتناش، قويما بۇ پۇرسەتنى قولدىن كەتكۈزۈپ،
كوز ئېچىپ، سەگەك بولۇپ يىراقنى كوزلەش ۋاقتىدۇر.

كەل ۋەتەن سۆيسەڭ ئاڭا ئومرۈڭنى بەر، ۋاقتىڭنى بەر،
قىل ئۇنى كۈچلاندۇرۇشقا ئىجتىھات، ئەقلىڭنى بەر،
تۈز بىرىپ ئوستۈردى مېھرىنى قويۇپ، فەرزىڭنى بەر،
سەن ئەگەر بولماقچى بولساڭ چىن يىگىت، قەلبىڭنى بەر،
ئايىماستىن جانىنى جانانىغا بېغىشلاش ۋاقتىدۇر.

ۋەتىنىڭ كۈچلانسا، ئىززەت تاپسا، تاپتىڭ ئېتىۋار.
ۋەتىنىڭ قەدرى چوڭايسا، شۇ ساڭا چوڭ ئېتىبار،
ۋەتىنىڭ ئارقىدا قالسا، بولغىنىڭدۇر خارۇ - زار،
ئىشلە ھارماستىن، ۋەتەننى قىل گۈلۈستان لالىزار،
بىل ۋەتەن قەدرىنى، ئىشقا بەلنى باغلاش ۋاقتىدۇر.

1979 - يىل، 8- ئاي.

ئۇلۇغ سەركەردە

(جۇڭگولىنىڭ ۋاپاتىغا بېغىشلايمەن)

ئى ئۇلۇغ سەركەردە — جۇڭگولى ساڭا قايىل جاھان،
گەرچە ئايرىلساقمۇ ئوبرازىڭ ياشار دىلدا ھامان.

ئوچمىگەي يانغان چىراغىڭ مىڭلىغان يىل ئوتسە ھەم،
قاچقۇسىدۇر كوزى شەمئىڭدىن سىينىڭ، زۇلمەت ـ تۇمان.

قالدى تارىخ ئىچىدە نامىڭ — تاشقا ئويغان نەقىشتەك،
ئوچمىگەي بۇ نەقىش قانچە ياغسا قار، يامغۇر، بوران.

سەن ئۇلۇغ تارىخىي يىللارنىڭ زەپەر ئىلھامچىسى،
سەن ئۇلۇغ يوقسۇل سىنىپىنىڭ رەھبىرى، دوستى ھامان.

سەن بۇيۇك ماركسچى ـ لېنىنچى، كۇرەشنىڭ ئەلچىسى،
ھەم ئۇلۇغ بەينەلمىلەلچى، دىپلومات سەن بىگۇمان.

كەتتىڭ ماركسىنىڭ يانىغا، ئەلۋىدا سەركەردىمىز!
چارىدۇر ئىش يۈزىدە سەن ئويلىغان يۈكسەك پىلان.

زاھىرەن بولدۇق جۇدا، فوللاردا شانلىق بايرىغىڭ،
بۇ سۆزۈكنىڭ كوڭلىدە فۇرقەت ئوتۇڭدۇر ھەر زامان.

1979- يىل، 10- ماي.

ۋەتىنىم

تۇغۇلۇپ ئەقلىمگە كەلسەم تار ئىكەن ئالەم ساڭا،
قەدىمىڭدە مىڭ پالاكەت بار ئىكەن ماتەم ساڭا.
يۇتقىنىڭ زەرداپ ئىكەن غەم ـ غۇسسەدىن ھەردەم ساڭا،
زەخمىلىك كۆڭلۈڭگە زەررە يوق ئىكەن مەلھەم ساڭا،
يەر بىلەن يەكسان قىلىنغان خار ئىكەنسەن ۋەتىنىم.

تاغ بېشىڭ قاردەك ئاقارغان، كۆز يېشىڭ ئەنھار ئىكەن،
شۇم پەلەك ھالىڭغا بىپەرۋا ئىكەن، بى ئار ئىكەن،
قۇچىغىڭ كۈن نۇرى چۈشمەس بىر قاراڭغۇ غار ئىكەن،
ئۇ قارا زۇلمەت ئىچىدە كۈن ساڭا دىشۋار ئىكەن،
لالىدەك باغرىڭدا قان، بىمار ئىكەنسەن ۋەتىنىم.

خار ئىكەنسەن، ئىززىتىڭنى چەيلىگەن دۈشمەنلىرىڭ،
خوخا، يانتاق ئاستىدا قالغان گۈزەل گۈلشەنلىرىڭ،
ھەر تەرەپكە باشپانا ئىزلەپ، قېچىپ كوچمەنلىرىڭ،
قار ـ شىۋىرغان ئاستىدا ئۆلگەن ئېزىز پەرزەنتلىرىڭ،
بۇ شەھىدلەر قەۋرىگە مازار ئىكەنسەن ۋەتىنىم.

سۆزلىمەككە يوق ھوقۇقىڭ، داغ ئىدىڭ، تىلسىز ئىدىڭ،
قاپلىغان قارا بۇلۇتلار ئاسمىنىڭ، كۈنسىز ئىدىڭ،
قۇل ئىدىڭ ئەركىنلىگى يوق، ھەق سۆزى يولسىز ئىدىڭ،
دەرت ـ ئەلەم ئاچچىق زەھەردەك بوغۇلۇپ ئۈنسىز ئىدىڭ،
سايرىساڭ بوغىزىڭدا سىرتماق ـ دار ئىكەنسەن ۋەتىنىم.

مۇندىن 30 يىل بۇرۇن قويدۇڭ يورۇغلۇققا ئاياق،
توختىدى شۇندىن بۇيان كۆزدىن يېشىڭ، باشتىن تاياق،
كەڭ ياشايسەن، تەڭ ياشايسەن، دىلدا زەۋقۇ ـ ئىشتىياق،
نى ئاجايىپ ئۆزگىرىشلەر بولدى گۈللەپ ھەممە ياق،
پارتىيە غەمخور بولۇپ، گۈلزار ئىكەنسەن ۋەتىنىم.

ئاتلىنىپ ئەسىرى ۋەتەن قۇرماققا ئەۋلادىڭ سېنىڭ،
شەرقۇ ـ غەرپنى لەرزىگە كەلتۈردى ئاۋازىڭ سېنىڭ،
كۆكتىن ئاشتى تىترىتىپ چالغان كۈرەش سازىڭ سېنىڭ،
خۇددى شۇڭقاردەك تەرەققىياتتا پەرۋازىڭ سېنىڭ،
قىزى لاچىن، ئوغلى ھەم شۇڭقار ئىكەنسەن ۋەتىنىم.

نەچچە بىر ساھەگنى ئېيتاي ئالدىمىزدا بىر مۇ ـ بىر،
كۆپ تەرەققى تاپتىڭ، ئەمدى بۇ ئەمەس ھېچكىمگە سىر،
شانۇ ـ شەۋكەت قولىغا كەلدى، يېزىپ تارىخني كىر،
داغۇ ـ ھەسرەت مەڭگۈ كەتتى، قەد كۆتەردىڭ سەن ئاخىر،
تۇتلىشىش دەۋرىدىكى دىيار ئىكەنسەن ۋەتىنىم.

1979- يىل، 12- ئاي.

ئىچىدە

ئى كوزۇم قىلما تەئەججۇپ، قالما ھەيران ئىچىدە،
ئۆزگىرىشلەر شۇنچە كوپ بولغاچقا دەۋران ئىچىدە.
قارا! پەن - تېخنىكىنىڭ تۇلپارى جەۋلان ئىچىدە،
ئىختىرالەر، كەشپىياتلەر تولدى مەيدان ئىچىدە،
ھەممىسى ئىلمۇ - ھۈنەردىن بولدى ئىنسان ئىچىدە.

قارا! پەن-تېخنىكىنىڭ يۈكسەلدى شۇنچە پايىسى،
جاردۇر ئىشىدە مۇنەۋۋەر ئىنسانىيەتنىڭ غايىسى،
بولدى پەن - تېخنىكىدىن ھەر بىر قىيىنىنىڭ چارىسى،
كەشپىيات - ئىجادىيەتنىڭ ئۈستىمىزدە سايىسى،
قايسى ئەلدۇر پەندە ئىلغار — شادۇ - خەندان ئىچىدە.

كورگىنىڭ يۈزدىن بىرىدۇر، باردۇر توقسان توققۇزى،
بىزنى كۈتەر ئىلىم - پەننىڭ مۇقەددەس چوققىسى.
بىل شۇنى، پەندۇر تەبىئەت سىرلىرىنىڭ ئاچقۇچى،
پەن دېمەك - مەشئەل دېمەكتۇر دىلغا نۇرلار چاچقۇچى،
كىمكى غەپلەت ئۇيقۇسىدا — قالدى ئارمان ئىچىدە.

ياسىلىپ يېڭى جاھازلار، گۈللىنىپ سەنئەت ـ ھۈنەر،
مۆجىزە بارلىققا كەلدى تارقىدى يېڭى خەۋەر،
يەتتى پەننى ئىگەللەپ ئۈستۈن سەۋىيىگە بەشەر①.
قىلغىلى كوكنى مۇسەخخەر ② قىلدى يۇلتۇزغا سەپەر،
قالدى بىر چەتتە خۇراپى ئىددىيە بوھران ئىچىدە.

ئالغىلى پەن قەلئەسىنى چوڭ يۈرۈش قىلماقتىمىز،
باشلىدۇق جەڭ، بىر زامانلاشقان ۋەتەن قۇرماقچىمىز.
پارتىيە سەپ ئالدىدا بىزنىڭ چىۋەر يولباشچىمىز،
بىز داۋان، مەنزىل ئېشىپ ئاخىر زەپەر ئالماقچىمىز،
نامىمىز قالغاي سۈزۈك، دۇنيادا داستان ئىچىدە.

1979- يىل، 12- ئاي.

① بەشەر ـ ئادەم
② مۇسەخخەر ـ بويسۇندۇرۇش، ئىگەللەش

يېڭى يىل ئىلھامى

يېڭى يىل قىلدى خىتاپ: ”ئورلەش ئۈچۈن ئىمكان يارات!
كەڭ قۇچاق ئاچتىم ساڭا، ئەجرىڭ بىلەن بوستان يارات!

قەدرى قىممەتتۇر ۋاقىتنىڭ، ئۆتمىسۇن بوش بىر مىنۇت،
ھەركۈن، ھەر سائەت توكۇپ تەر سۈنبۈلۈ ـ رەيھان يارات!

كەلدى پۇرسەت، ئەمدى دادىل چامدىغىن ئالغا قاراپ،
ئورلە پەننىڭ چوققىسىغا، ھۆكىرى ئاسمان يارات!

لالەرەڭ مەيدان ئىچىگە ئال ئۆزۈڭنى ئى يىگىت!
زەربىدارى بول كۆرەشنىڭ، ئات سېلىپ جەۋلان يارات!

يېڭى يىل ئىلھام تىلىدا بەردى شىرىندىن خەۋەر،
دېدى پەرھادتەك كېسىپ تاغ، بىر يېڭى دەۋران يارات!«

يېڭى يىل سىقتى قولۇمنى، كۆزلىرىمگە تەلمۈرۈپ،
دېدى: ”ئى شائىر زامانىنى كۈيلە، سەن داستان يارات«

1980- يىل، 1- ئاي.

نەسىھەتنامە

ئى جىگەر پارەم! بۇ پەندىمگە دىلىڭدىن بەر ئورۇن،
بولما بىپەرۋا بۇ سوزدىن، قىل ئوزۇڭگە رەھنەمۇن[1]

ئەل بىلەن بىر يولدا ماڭماقنى ئوزۇڭگە بىل شەرەپ،
ئەلگە زىت ھىچ يولغا ماڭما، قىلما تارىخقا ئويۇن.

خەلق ئۇچۇن ئىشلە سەمىمى، بول سادافەتلىك ئوغۇل
ئەگمە ھەرگىز ئەل رەقىبىگە يىگىت بولساڭ بويۇن.

چۇشمە مىننەت قاپقىنىغا، تەلمۇرۇپ قىلما تاما،
ئوز كۇچۇڭ بىلەن ياشاپ، ئىززەت بىلەن تاپقىن ئورۇن.

بول تىرىشچان، پەن بىلەن تىخنىكىنى چوڭقۇر ئۇگەن!
قىلمىغىن ۋاقتىڭنى ئىسراپ، بولمىغىن ئەسلا ھورۇن.

(1) رەھنەمۇن- يول كورسەتكۇچ

قەدرى گەۋھەردۇر مىنۇتىنىڭ، تولدۇر ئېرپان نۇرىدىن،
مەنزىلىڭگە ئەتىگەن ماڭ، قالما ھەرگىز كەچقۇرۇن.

كوزلىرىڭنى نۇرى ھىكمەتتىن يورۇت، كور بولمىغىن،
ئومرۇڭ ئاخىرىدا پۇشايمان ئەتمىسۇن باغرىڭنى خۇن.

تۇت نەسىھەتنى جىگەر بەندىم ئېسىڭدە دائىما،
كىم قوبۇل قىلماس نەسىھەتنى، بولۇر بەختى زەبۇن.

1980 - يىل، 2-ئاي.

بىلىم ھەققىدە

بىلىم دۇردانەسىنى قولغا ئالدىم ـ بىباھا تاپتىم،
ئۇنى دائىما يېنىمدىن ئاجرىماس بىر ئاشىنا تاپتىم.

قاراڭغۇدا ئىدىم، كوز خىرە بولغان ھەم يولۇم تايغاق،
بىلىم نۇر بەردى، بۇ نۇر بىلەن ئىللەتكە شىپا تاپتىم.

ناۋاسىز جان ئىدىم، تەندە جاھالەت ئاغرىغى كۈچلۈك،
يېتىشتىم مەرىپەت باغىغا، بۇلبۇلدەك ناۋا تاپتىم.

مۇرادىم بولدى ھاسىل، بولدۇم غەپلەت غارىدىن ئازات،
بولۇپ بىدار، باغلار سەيرىدىن خۇشبۇي ھاۋا تاپتىم.

بىلىم يولباشچىدۇر، ئىشلەتتىم ئەقلىمنى تەپەككۇرگە،
ئۇزۇمنى مەن ھەقىقەت كويىدا كەزگەن گادا تاپتىم.

بىلىم بىر خورىماس كاندۇر، تىرىشقانلار ئالۇر ياقۇت،
بىلىم روھىي ئوزۇق جانغا، ئاڭا كوپ ئىشتىھا تاپتىم.

بىلىم باغرىمغا ھېچ ئوچمەس ۋەتەننىڭ سۆيگۈسىن سالدى-
سۆزۈك كوڭلۈمگە پارلاق بىر ئۇلۇغۋار مۇددىئا تاپتىم.

1980 - يىل، 3 - ئاي.

سايرايمەن

باھار ئەييامى كەلدى، گۈل ئېچىلدى شات سايرايمەن،
زېمىستان قايغۇسى كەتتى، كوڭۈل ئازات سايرايمەن،
بوغۇلماستىن چىقار ئاۋاز، قىلىپ پەريات سايرايمەن،
يېتىشتىم ۋەسلى شىرىنىگە، بولۇپ پەرھاد سايرايمەن،
بىرىدىپ غەم ـ قايغۇنى بەلگە، قىلىپ بەرباد سايرايمەن.

چىقىپ ئىللىق شامال، توڭ ئېرىدى، بولدى ھاۋا ياخشى،
ئېچىلغان گۈل ـ چېچەكلەر ئارىلاپ ئەركىن ناۋا ياخشى،
يېشىل تونلۇق ئېتىزلاردا ئەجەپ كوركەم گىيا ياخشى،
سەھەر سالقىن ھاۋاسىدا نەپەس ئالماق داۋا ياخشى،
قىلىپ سۇنغان كوڭۈلنى قايتىدىن ئاباد، سايرايمەن.

نىچۈكمۇ سايرىماس بۇ دىل باھار زەۋقى تولۇپ ـ تاشسا،
تىلەكلەر بولسا مەيداندا، ئۈمىتنىڭ مەشئىلى يانسا،
خوشاللىق تۈيغۇسى ھەردەم قىلىپ پەرۋاز قانات قاقسا،
ۋەتەن ھەر كۈنۈ ـ ھەر سائەت بېسىپ ئالغا راۋاج تاپسا،
سۆزۈك كوڭلۈمگە تولغاچ شاتلىغىم قات ـ قات سايرايمەن.

1980 ـ يىل، 3 ـ ئاي

ئۈزۈمگە

ئۆتتى ياشلىق چاغلىرىم، باشىم كۈمۈشتەك بولدى ئاق،
كەتتى تەندىن قۇۋۋىتىم، تۇپلاندى قىممەتلىك ساۋاق.

كەتتى بەڭۋاش ياشلىقىم، كوزنى ئاچماي ئۇيقۇدىن،
گەرچە دەۋران چالدى كوپ "كوزۈڭنى ئاچ!" دەپ قوڭغۇراق.

قالدى ئاق ئاختامىدەك ئۆتكەن ۋاقتىنىڭ بوشلۇغى،
ئۆتتى كۈن ئىسراپ بولۇپ يىرتىلدى چىسلادىن ۋاراق.

مەن دېدىم قېيىداپ ۋاقىتقا: "قىلچە يوقكەن سەندە يۈز"
ئۇ كۈلۈپ بەردى جاۋاپ: "بىھۇدە مۇنداق قاغىماق،

بىلمىدىڭ قەدرىمنى سەن، ساتتىڭ ئويۇنغا ـ كۈلكىگە،
بولمىدى سەندە بىلىم ئالماققا كۈچلۈك ئىشتىياق".

دەر ھەقىقەت ئويلىسام بۇ ئىيىپ ئۈزۈمنىڭ ئۈستىدە،
ئەمدى ئوڭشاش بۇ خاتانى بولدى ئىمكانىدىن يىراق.

ئى ۋەتەننىڭ ياشلىرى كەتكۈزمە ياشلىقنى بىكار،
ئال بىلىم ياشلىقتا بەس، بولغىن پۈشايماندىن ئۇزاق.

ئى سۆزۈك توختات سوزۇڭنى، قىل خىتابىڭنى تامام،
ياخشىدۇر ھەر سوزكى قىلساڭ، بولسا ئۇ سوز قىسقىراق.

1980 - يىل، 4 - ئاي.

قەلەمگە

ئۇل كۈنكىم بولدۇم ئىشقىڭغا گىرىپتار، ئى قەلەم!
جان باھاسىغا ساڭا بولدۇم خېرىدار، ئى قەلەم!

ئاجرىماي كەلدۇق ئىككىلەن نەچچە ئون يىلدىن بۇيان،
دوست بولۇپ پەيمانغا سادىق، چىن ۋاپادار ئى قەلەم!

گەرچە بىزنى ئايرىۋەتمەك بولدى چەرخنىڭ گەردىشى①،
كۆزىمىزگە قىلدى ئالەم سەھنىسىن تار، ئى قەلەم!

شۇندا ھەم بولماي جۇدا، بولدۇق ھەمىشە ئىتتىپاق،
قالدى چەتتە غەم يېتۈپ بۇ چەرخى غەددار② ئى قەلەم!

قىلمىغاي يالغۇزلۇق ھىس دىل، چۈنكى سەن ھەمرا ماڭا،
سوھبىتىڭ دىلغا يېقىملىق، ياخشى گۈپتار ئى قەلەم!

①چەرخ گەردىشى— چەرخنىڭ ئايلانمىقى
②چەرخ غەددار— خىيانەتچى پەلەك

سەير قىلماقنى كۆڭۈل ئىستەر بىناگاھى ئاگا،
بولغۇسى سەندىن بىنا ئالەمدە گۈلزار، ئى قەلەم!

سەن ئىجادىيەت قورالىسەن، ئۇلۇغدۇر قىممىتىڭ ،
كۆيلىسەم خەلقىمنى ئىلكىمدە مەدەتكار، ئى قەلەم!

بولمىغاي ئارتۇقچە غەم، تەشۋىش ئىجات مەيدانىدىن
بولسا بۇ شائىرغا سەندەك ياخشى ھەمكار، ئى قەلەم!

بولسا سەندەك بىر ۋاپادار، غەم يېمەسمەن غەيرىدىن
بۇ سۆزۈك كۆڭلۈمگە يەتسە قانچە ئازار، ئى قەلەم!

1980- يىل.

باھار

باھار بىر مەۋسۇمدۇر سۆيۈملۈك غايەت،
نامىنى ئالىمىز زوقلۇنۇپ تىلغا.
باھارغا ئىنساندا چوڭقۇر مۇھەببەت،
باھارنىڭ سۆيگۈسى سىڭگەن ھەر دىلغا.

باھار يىلىمىزنىڭ تۇنجى بىر پەسلى،
بىر يىلنىڭ پىلانى باشلىنىدۇر شۇندىن.
سانائەت ھەم يېزا ئىگىلىكىدە،
يېڭىچە قەدەملەر تاشلىنۇر شۇندىن.

باھاردۇر بىر يىلنىڭ ئاچقۇچلۇق پەيتى،
باھاردا بوش كەلسەڭ كۈزدە پۇشايمان.
ئەمگەكتىن باھارنىڭ ئاشىدۇ پەيزى،
ئەمگەكتىن توقچىلىق تاپىدۇ ئىنسان.

گۈل باھار ئەمگەكتە سىنايدۇ ئەرنى،
جان باھار قوينۇڭدا توكىمەن تەرنى.
ئىشلىگەن چىشلەيدۇ بىزنىڭ زاماندا،
نوشيا قماس ھورۇنلار چىشلەيدۇ يەرنى.

1980 - يىل، باھار.

ئانا يۇرتقا

گۈزەل يۇرت دىلغا مېھرىڭنى ئۈزۈلمەس ئاشىنا قىلدىم،
مۇھەببەت رىشتىدىن تار ئېشىپ چالدىم، ناۋا قىلدىم.

تۈزۈڭنى سىڭدۈرۈپ تەنگە، يېتىلدىم مەن ئۆسۈپ سەندە،
بۇ بەختىمدىن قىلىپ خەندە، قىزىل گۈلدەك جۇلا قىلدىم.

يورۇتتۇڭ دۇنياغا كوزنى، ئۈگەتتىڭ بۇ شېكەر سوزنى،
تونۇتتۇڭ يات بىلەن ئوزنى، سوزۇڭگە ئىقتىدا قىلدىم.

بىلىم بەردىڭ غەزىنەڭدىن، ئەقىل تاپتىم نەسىھەڭدىن،
ئۈزۈلدۈم ساختا ـ نەيرەڭدىن، يولۇڭدا جان پىدا قىلدىم.

سېنىڭ كويۇڭدا ئى يۇرتۇم! قارا ئويلەردە يەر تۇتتۇم،
بېشىمغا كەلسە ھەر كۈلپەت، بىلىپ لەززەت غىزا قىلدىم.

غېمىڭ غەم بولدى كوڭلۇمگە، بۇ غەملەر سىڭدى ئومرۇمگە،
تۈزۈڭنى ئاقلىماقنى مەن ــ ئومۇرلۇك مۇددىئا قىلدىم.

نېچۈك سەندىن كېچەر بۇ جان، ھايات سەرمايىسى تۇرساڭ؟
سېنىڭدىن ئۆردىگەن يۈزنى قازاندەك قاپ ـ قارا قىلدىم.

ھەدىمىي ئۆز دىيارىمسەن، خازان بولماس باھارىمسەن،
سۆزۈك ئېيتۇر بولۇپ ئاشىق، ئۆزۈمنى مۇپتىلا قىلدىم.

1980 - يىل، 1- ئاي.

ئوزگىچە

كەلدى كوكلەم ـ نەۋ باھار كورسەتتى دىدار ئوزگىچە،
ئويغاندى باغلار ئۇيقىدىن، گۇل ـ غۇنچە بىدار ئوزگىچە.

باقتى تەبەسسۇم ناز بىلەن، بولدى گۇلۇستان جىلۋىگەر،
قاندى گۇزەللىك ھوسنىگە بۇلبۇللار ، ئى يار ئوزگىچە.

تاپتى گۇلۇستان قۇچىغى گۇل ھوسنىدىن ئوز زىننەتىن،
تولماقتا بۇلبۇل سەۋتىگە ـ داستانغا گۇلزار ئوزگىچە.

رەيھانۇ ـ سۇنبۇل بويىدىن بولدى دىماغلەر بەھرىمەن،
تارقاتتى ئىللىق شوخ شامال،ھەر لەھزە ئىپار ئوزگىچە.

تاپقاچقا ھىجران دەردىدىن بۇلبۇل خالاسلىق ، بولدى شاد،
سايرايدۇ تىنماي بۇ زامان باغ ئىچرە تەكرار ئوزگىچە.

ئويغاندى ئالەم قۇچىغى، قاينايدۇ ئەمگەك ئۇچىغى،
بولغاچقا ئەمگەك ئەھلىگە ــ پارتىيە غەمخار ئۆزگىچە.

قىش كەتتى، كەلدى نەۋ باھار، قەلبىمىز يۇيۇلدى يوق غۇبار،
شائىر بۇ دەۋران ساڭا يار، بولدى مەدەتكار ئۆزگىچە.

1980 - يىل، 4 - ئاي.

هاياتىڭ پارلاق

(مەرھۇم رەئىس ليۇ شاۋچىغا بېغىشلايمەن)

ھاياتىڭ پارلاقتۇر خۇددى قۇياشتەك،
تارىختا ئىز قويدۇڭ ئەبەدى ئۆچمەس.
ئىرادەڭ مۇستەھكەم بولغاچ پولاتتەك،
چېلىشتىڭ ئاداققىچە بولۇپ تىز پۈكمەس.

پۈرولېتار سىنىپىنىڭ سادىق ئوغلانى،
ھاياتىڭ ساداقەت نامايەندىسى.
ئەل بەختى—كوزلىگەن مەقسىدىڭ سېنىڭ،
كوكرىگىڭ ۋاپانىڭ تولغان غەزنىسى.

ئۇنۇتماس ئەۋلادىڭ بۈيۈك نامىڭنى،
تاكى بار بولسا بۇ نىلۇپەر ئاسمان.
يەتكۈزەر داڭقىڭنى تارىخ كارۋىنى،
ئەۋلاتتىن ئەۋلاتقا ئۈزۈلمەس داستان.

بۈركۈتتەك پەلەكنىڭ ئەۋجىدە پەرۋاز،
ئەيلىدىڭ ئۆتكەزدىڭ شەرەپلىك ھايات.
تارىخقا يېزىلدى ئالتۇن خەت بىلەن،
سەندىكى يېڭىلمەس ئىرادە، سۇبات،

ناگىھان قول سوزدى ئەجەل قۇزغۇنى،
كوزلىرىڭ ئەبەدى كەتتى ئۇيقۇغا.
گوياكى ئۇچكەندەك بەخت چولپىنى،
چۆمۈلدى ۋەتىنىم ماتەم ـ قايغۇغا.

بول ئەمدى خاتىرجەم، غايەڭ ئەمەلدە،
گۇم بولدى "تۆت كىشىلىك گۇرۇھ" ـ گېزەندە.
بىۋاپا، نابىكار، زىيانكەشلەرنىڭ،
نىقاۋى يىرتىلىپ بولدى شەرمەندە.

ۋەتەننىڭ مەردانە، باتۇر ئوغلانى،
قەۋرەڭگە گۈل قويدۇم ئىلھام بېغىدىن.
ھەقىقەت ئاشكارا بولدى ئاقىۋەت ـ
چاقنىدى ئوبرازىڭ تارىخ بېتىدىن.

1980 ـ يىل.

تاپتىم

پىغانىم كەتتى كوڭلۈمدىن، يورۇق، كەڭ بىر زامان تاپتىم،
يۈتتۈم سۇغا ئەجەپ تەشنا ئىدىم، ئابى راۋان تاپتىم.

ئەجەپ خامۇش ئىدىم گويا تىلى يوق گاچىغا ئوخشاش،
بۈگۈن ناتىق بولۇپ بۇلبۇل كەبى ئەركىن زابان تاپتىم.

ئىدىم قايغۇدا، جەمئىيەت ئىچىدە ھىچ پاناھىم يوق،
بۈگۈن بۇ دەۋرنى بەس، مەن ئۆزەمگە مېھرىبان تاپتىم.

ئەمەس يالغۇز بۇ دەۋران قوينىدا ئازادە بولغان مەن،
ئۆزەمدەك شادۇ - خۇراملارنى مىڭ-مىليونلىغان تاپتىم.

ئىچۈك شاد بولمىسۇن كوڭلۇم، كىشەنلەردىن خالاس تۇرسام،
بۈگۈن كومپارتىيە فەددىمنى رۇسلاپ، قايتا جان تاپتىم.

يېشىم ئاتمىشتىن ئۆتكەن بولسىمۇ غەيرەتلىدىم ئۇرغۇپ،
سۆزۈك ئەل خىزمىتىدە مەن ئۆزۈمنى نەۋجىۋان تاپتىم.

1980 - يىل، 7 - ئاي.

يالغانچىنىڭ ئاقىۋىتى

بولغان ئىكەن تاغ باغرىدا گۈزەل يايلاق،
ئوتلار ئىكەن ئۇندا سانسىز قوزا-تايچاق.

بىر پادىچى ئۇندا ئۇرغۇن قوي باقاركەن،
يالغان سۆزلەپ ھەتتا مۇزغا ئوت ياقاركەن.

بىر كۈنى ئۇ ۋاقىراپتۇ تاققا چىقىپ،
"بۆرى كەلدى، قۇتقۇزۇڭلار تېزدىن كېلىپ..."

ئاڭلاپ بۇنى پادىچىلار كەلسە دەرھال،
نەدە بۆرى؟ كۈلەر ئىمىش ئۇ بىمالال.

كەلگۈچىلەر قايتىشىپتۇ ئاچچىقلىنىپ،
لەنەت دەپتۇ يالغانچىغا نەپرەتلىنىپ.

بۇ ئالداشلار داۋام قىلغاچ بىر نەچچە رەت،
ئالغان ئىكەن يالغانچىدىن ھەممە ئىبرەت.

كەپتۇ بورى مۇندا بىر كۈن قوي قەستىدە،
ھەم چومدۇرۇپ يالغانچىنى غەم - غۇسسىگە.

ئەنە شۇ چاغ بوپتۇ ئۇنىڭ ھالى خاراپ،
ۋاقىراپتۇ، جاقىراپتۇ ياردەم سوراپ.

راس ئىش ئىكەن بورىلەرنىڭ چاڭ سالغىنى،
ھېچ يوق ئىكەن ئەمدى بۇنىڭ ھەم يالغىنى.

لېكىن ئاڭا قىلمىغاچقا ھېچكىم پىسەن،
قويلەرنى يەپ بۇ بورىلەر قاپتۇ ئېسەن.

ھەر كىم ئەگەر كونۇپ قالسا يالغان سۆزگە،
قالغۇسىدۇر پادىچىدەك يامان كۈنگە.

1980 - يىل، 8 - ئاي.

ياز ئى قەلەم

قەلەم! بار كۈچىنى توپلاپ، دىلنى تاغ ئەتكەن زاماندىن ياز!
گۈلۈستانىمىزغا بەرھەم بەرگۈچى بادى خازاندىن ياز!
ئۆچۈرگان بارۇ - يوقىنى، تەلۋە، دوت، مەشئۇم بوراندىن ياز!
تۈزەپ، ئورنىنى تولدۇرماق قىيىن بولغان زىياندىن ياز!
نومۇسسىز، بىغەرەز، شەرمەندە - رەسۋايى جاھاندىن ياز!

جاھاننى تولدۇرۇپ ئاۋازى پۈركەتكەن ئۇ دەھشەتتىن،
گۈزەللىك، مەدەنىيەت ئاپىتى بولغان ئۇ ھەركەتتىن،
ۋەتەن باشىغا يەتكەن ئۇ ئېغىر قايغۇ - مۇسىبەتتىن،
جاھان تارىخى ھەرگىز كۆرمىگەن كۈلپەت - ئوقۇبەتتىن،
تەرەققىياتقا زىت، بۇزغۇنچىلىق رول ئوينىغاندىن ياز!

كوزۇڭ كورگەننى ياز، باشتىن كوچۇرگەننى، ئوتۇنگەننى،
بوياپ ھەر يەرنى مىسلى لالىدەك قانلار توكۈلگەننى،
تىكىشلەر توختىماي بىر يەردە، ھەر دائىم سوكۈلگەننى،
كىشىلەر قايمۇقۇپ، ئىش توختىتىپ ھەر جايدا يۈرگەننى،
ئوتۇپ كۈنلەر ئۇياققا، پۇل بۇياققا قاتنىغاندىن ياز!

ئالىپ چوەنلىيەن، بۇزۇپ پۇل، دولەت مالىيەسىنى تۇغۇرلاشقان،
تۇزدىن ھېچكىمگە تەڭ قىلماي، بىلەرمەنلەر غورۇرلاشقان،
شەھەرلەر ئىچ - بۇ چوەنلىيەن قىلغۇچىلەرگە تولۇپ - تاشقان،
ھوكۇمەتسىز بۇ بەگۋاشلار تۇزدىنى كاتتا چاغلاشقان،
قونۇشنى ئويلىماي ئۇچقان بىلىمسىز، ناتىۋاندىن ياز!

ھوقۇق كويىدا دەۋا ئەيلىگەن بۇ مۇتەھەملەرنى،
كىشىلىك شەرىپىنى قارا قىلغان شۇم قەلەملەرنى،
قىلىپ ھەق ئىشنى ناھەق، باسقۇچى قانلىق قەدەملەرنى،
خۇدا ئورنىدا قويغان تۇزدىنى، ئۇ ئەقلى كەملەرنى،
دىلىڭدا قاتمۇ - قات قان ئۇيىغان دەردۇ-پىغاندىن ياز!

ئىدى پىشقەدەملەر توھپىسى كوپ، ئەل ئارا مەشھۇر،
تالاندى غالجىر ئىتلار قولىدا كوپ، زەخمە يەپ رەنجۇر،
قاچان ئىنسانىيەت ئەخلاقى ئالدىدا بۇ ئىش مەنزۇر؟
شۇمۇ ۋىجدان، ۋاپا؟ بىر ياخشىلىققا مىڭ جاپا مەزكۇر،
ۋاپا ئەيلەپ، جاپا چەككەن قەدىردان قەھرىماندىن ياز!

يازارغا كوپ ئىرۇر ھوججەت قىسىلمايسەن دەلىللاردىن،
شۇ يىللارنى خىيال قىلساڭ پىغان قايناىدۇ دىللاردىن،
ئاگا لەنەت بىلەن نەپرەت پەقەت چۇشمەيدۇ تىللاردىن،
دەرىغا، بوش ئوتۇپ كەتكەن ئورۇنسىز شۇنچە يىللاردىن،
يۇرەكتە داغۇ - ھەسرەت قالدۇرۇپ كەتكەن چاياندىن ياز!

ئەجەپ مۇدھىش زامانلار بولۇپ ئۆتتى، كىم ئۇنتۇلدى؟
ئۇ كۈن قان يىغلىغانلار ئەمدى گۈل بولدى — دىلى كۈلدى،
ھەقىقەت ئىزدىنا چۈشتى، پەلەكنىڭ چەرخى ئۆرگەلدى،
كوڭۇل ئازادە بولدى، ھەممە بىردەك ئالغا تەلپۈندى،
سۆزۈك مەنزىلگە كوز تاشلاپ يۈرۈش قىلغان ۋەتەندىن ياز!

1980- يىل.

شائىرانە خىيال

قەلەمنى ئويناتىپ قەغەز يۈزىدە يورغا يۈرگۈزسەم،
بۇ سەنئەتلىك يۈرۈشتىن ئاق ۋاراقنى تىلغا كىرگۈزسەم،
ۋاراق گۈلزارىدا ئوز ئەمگىكىمدىن گۈللەر ئۈندۈرسەم،
زامانە ئەھلىنىڭ كوڭلىنى خۇرسەنلىككە چومدۇرسەم،
ئولۈك روھلارغا ئىلھام بەزمىسىدىن تۈزسەم، تىرىلدۈرسەم.

ئەجەپ بەڭۋاش ئىكەن ئىلھام قۇشى دامىمغا چۈشمەيدۇ،
قىلىپ كاژلىق بۇ تەرسا، ئىندىمىسەم يانىمغا چۈشمەيدۇ،
قىلۇر قەيدىمنى رەت، ھەر تاشلىغان دامىمغا چۈشمەيدۇ،
ئىچۈك بۇ باغرى تاش ئاخىر كوڭۈل قانىمغا چۈشمەيدۇ،
ئەگەر چۈشسە ئىدى ئىززەت قىلىپ بوينۇمغا مىندۇرسەم.

كېلىپ تۇ بولسا ھەمدەم، نەلگە خىزمەت ئوتىسەك بىللە،
كۈرەش سازىنى «ئالغا» پەدىسىگە يوتكىسەك بىللە،
ئېچىلساق بىللە گۈلدەك، باغ ئىچىدە كوكلىسەك بىللە،
ۋەتەننىڭ تۈزىنى تاقلاش يولىدا چامدىساق بىللە،
تۇنىڭ گۈللەنىشىگە تەر توكۈپ ئەجرىمنى سىڭدۈرسەم.

بولاتتىم شات ــ ئەگەر ئەل خىزمىتىمدىن شادىمان بولسا،
ئىجادىم تەشنالەرگە بىر بۇلاق يەڭلىغ راۋان بولسا،
ئەگەر ئۆلسەم ھاياتىمدىن ۋەتەنگە بىر نىشان بولسا،
قەلەم ھەر تامچىغاندا قەدرىدىن باغۇ-چۇمەن بولسا
بۇ باغنىڭ ھەر بىرىدە توزىماس گۈل-غۇنچە كۈلدۈرسەم.

ۋەتەن گۈلزارىنىڭ ئاۋازى پۈتمەس بۇلبۇلى بولسام،
يېتەتتىم ئارزۇ-ئارمانغا، تۈگىمەس بىر گۈلى بولسام،
ۋەتەنگىم مېھرىۋانىمدۇر، ئۇنىڭ شېرىن تىلى بولسام،
ئىشىكتە تۇرغۇزۇپ خىزمەتكە سالسا بىر قۇلى بولسام،
دىسە " ئوغلۇم" سۆزۈكنى،بۇ باھاغا جان سۆيۈندۈرسەم.

1980 - يىل.

پەن - تېخنىكىغا مەدھىيە

نەچچە مىڭ يىللىق خىياللار پەندىن ئىمكان ئىچىدە،
بولدى پەن-تېخنىكىدىن ھەر مۈشكۈل ئاسان ئىچىدە،
نەچچە ئايلىق يول مىنۇتلۇق، ئەمدى ئىنسان ئىچىدە،
كەلدى يەرنىڭ يولدىشى پەرۋازغا ئاسمان ئىچىدە،
بەس، خۇراپات قورغىنى گۇم بولدى بوھران ئىچىدە.

كۆپ تەرەققىي قىلدى پەن بۇ ئىجتىھادىنىڭ مىۋىسى،
ئۈزدى پارخوتلار دېڭىزدە، قالدى نوھنىڭ كېمىسى،
ئۇچتى ئاسماندا سامالىيوت، قۇشقا ئوخشار جىلۋىسى،
يولدا پويىز قاتناشماقتا، نە كېرەك چۆل تۆگىسى،
تېلېۋىزور ھەم رادىيودۇر ئۆيدە سايمان ئىچىدە.

يوق بۈگۈن بىزدە بۇرۇنقى ئۇ قومۇش قىڭغىر قەلەم،
بولدى پەيدا پەن بىلەن تېخنىكىدىن پاركىر قەلەم،
قىلدى مەتبۇئات تەرەققىي، مەدەنىيەت دەمبەدەم،
ئۆستى ئادەملەردە ئاڭ، باستى يورۇقلۇققا قەدەم،
نۇرغا تولدى قارا دىللار ئىلمۇ-ئىرپان ئىچىدە.

كەلسە بىر مەكتۇپ يىراقتىن، ئوقىيالماي غەم يىگەن،
ئات چىپىپ بىر كۈنلۈك يولغا، بىر ساۋاتلىق ئىزلىگەن،
ئۇ زامان كەتتى ئۇزاپ، بىزدە ساۋاتلىق مەردۇ-زەن①
ئېچىلىپ مەكتەپ تۈمەنلەپ، ئۇندا ياشناپ ئىلمۇ-پەن،
بۇ گۈلۈستان قوينىدا گۈل-غۇنچە خەندان ئېچىدە.

باسىمىز ئالغا ھامان كوكرەكنى كەرگەن بويىچە،
يېتىمىز پارلاق نىشانغا تۇغ كوتەرگەن بويىچە،
قۇرىمىز كومپارتىيە كورسەتمە بەرگەن بويىچە،
بۇ ۋەتەننى يېپ - يېڭى ياشناپ كوكەرگەن بويىچە،
ئارزۇ - ئارمانغا يەتكەيمىز بۇ دەۋران ئېچىدە

1980- يىل.

① مەردۇ- زەن - ئەر-ئايال

ۋەتەن ھەققىدە مۇسەددەس

ئەي مۇرەببىم ، مۇشپىقىم بولدۇم تۇزۇڭدىن بەھرىمەن،
تۇز بىرىپ باقتىڭ مىنى، ئالدى قاتارغا ئەنچۇمەن،
ئاسرىدىڭ كوز قارچۇغۇڭدەك كۇچلۇنۇپ ئۇستۇم تىمەن،
كوزلىرىڭ ئۇچقۇنلىرىدىن نۇر تىپىپ بولدۇم چىچەن،
ئەي ئىزىز يۇرتۇم ، مۇقەددەس بوشۇگۇم باغۇ - چۇمەن،
بولمىغايمەن ھىچ قاچان سەندىن كىچىپ مەن بى ۋەتەن.

كوكلىسۇن كوڭلىدە مىھرىڭ گۇلدەك ئۇنگەن بولسا كىم،
گۇلئۇزارىڭ ئوزرە قونغان چاڭنى سۇرگەن بولسا كىم،
مىسلى بىر پەرۋانىدەك چورەڭدە يۇرگەن بولسا كىم ،
قايغۇلانساڭ قايغۇرۇپ، كۇلگەندە كۇلگەن بولسا كىم،
ئەي ئىزىز يۇرتۇم ، مۇقەددەس بوشۇگۇم ، باغۇ - چۇمەن،
بولمىغايمەن ھىچ قاچان سەندىن كىچىپ مەن بى ۋەتەن.

ئۇنى ئوچسۇن، قايغۇلۇق چاغىڭدا كۇلگەن كىشىنىڭ،
دۇشمىنىڭ ئالدىدا قوللاردەك پۇكۇلگەن كىشىنىڭ،
تەرك ئىتىپ مىھرىڭنى، سەندىن رىشتە ئۇزگەن كىشىنىڭ،

جىسمىنى باسسۇن قوتۇر، قەدرىڭنى توككەن كىشىنىڭ،
ئەي ئېزىز يۇرتۇم ، مۇقەددەس بوشۇگۇم، باغۇ ـ چۇمەن،
بولمىغايمەن ھېچ قاچان سەندىن كېچىپ مەن بى ۋەتەن .

ئى ۋەتەن، كوڭلۇم سېنىڭدەك يار بىلەن خۇرسەن مېنىڭ،
كوزلىرىم تۇپراقلىرىڭغا سۇرتۇلۇپ روشەن مېنىڭ،
ئېچىلىپ سەندىن دىلىم، يۇزۇڭ بىلەن گۇلشەن مېنىڭ،
كىم ساڭا قىلسا ھاقارەت ـ دۇشمىنىم جەزمەن مېنىڭ،
ئەي ئېزىز يۇرتۇم، مۇقەددەس بوشۇگۇم، باغۇ ـ چۇمەن،
بولمىغايمەن ھېچ قاچان سەندىن كېچىپ مەن بى ۋەتەن.

1981 ـ يىل.

يۇرتۇم

قىلاي شەنىڭگە سوز گەۋھەرلىرىنى مەن نىسار، يۇرتۇم!
قوبۇل قىلساڭ بۇ سوۋغاتىمنى بولغاي ئىپتىخار، يۇرتۇم!

قىلاي بەتلەرنى ئالتۇن كەشتىدەك سوز گەۋھىرى بىرلە،
بىزەكلەر مىسلى يۇلتۇزدەك يانار مۇندا قاتار، يۇرتۇم!

خوشاللانساڭ خوشاللاندىم يەنە قايغۇڭغا قايغۇردۇم،
بوسۇغاڭدا تۇرۇپ خىزمەتلىرىڭگە ئىنتىزار، يۇرتۇم!

ساڭا باغلاندى بۇ كوڭلۇم، ئوتۇپ بىللە پۇتۇن ئومرۇم،
سىنىڭ مىھرىڭ بىلەن گويا مىنىڭ قەلبىم باھار، يۇرتۇم!

تۇغۇلغاندا قۇچاق ئاچتىڭ، دىدىڭ "ئىركەم"، دىدىڭ "ئوغلۇم"،
كوزۇڭگە تەلمۇرۇپ كۇلدۇم، ئوشۇلدەم بەختىيار يۇرتۇم!

تۇغۇلدۇم ئەيلىدىڭ خەندە، كېسىلدى كىندىگىم سەندە،
سىڭىپ بەرگەن تۇزۇڭ تەنگە، يېتىلدى كۇچ ـ مادار، يۇرتۇم!

يېقىملىق تىلدا سۆزلەتتىڭ، گۈزەل ئەخلاقنى ئۆگەتتىڭ،
غېمىڭنى ماڭا يار ئەتتىڭ، بولۇپ ھەم غەمگۈزار يۇرتۇم!

قەدىمىي نامدار يۇرتسەن، گۇۋا تارىخىي ھۆججەتلەر،
ئەمەستۇر **ئۆتمۈشۈڭ** خىرە، ئىرۇر رۇشەن ناھار يۇرتۇم!

غۇرۇر، باتۇر، پاراسەتلىك ئۇلۇغ ئەمگەكچى خەلقىڭگە،
قىلىپ ھۆرمەت دىسە بولغاي تەشەككۇر سەدھازار يۇرتۇم!

يېرىڭ مۇنبەت، سۈيۈڭ شەرۋەت، ھەسەلدەك مىۋىزار قوينۇڭ،
ئۈزۈم، قوغۇن، ئۆرۈك، شاپتۇل، بادام، ئالما، ئانار يۇرتۇم!

ئىرۇرسەن پاختا، ئاش كانى، ئاجايىپ كەڭرى داسقانى،
ھىساپسىز بايلىقىڭ سانى نىچۈك تىلغا سىغار، يۇرتۇم!

ساناقسىز چارۋا يايلاقتا، تۇرار ئورمانلار ھەر ياقتا،
ياتار مەدەنلىرىڭ تاغدا، قىزىشقا ئىنتىزار، يۇرتۇم!

سىڭىردىم تۇز ۋە ئاشىڭنى، ئىگەرمەن ساڭا باشىمنى،
سۈيەرمەن خاكىڭ ـ تاشىڭنى، قەدىمىي تاجدار يۇرتۇم!

دىلىمغا مېھرىڭ پەيۋەستە، ئىرۇرسەن دائىما ئەستە،
قىلاي خىزمەت دىگەن ھىستا بۇ سوۋغات يادىكار يۇرتۇم!

1981 - يىل.

ئۇستازىمغا

ئىدىم بىر تاختا ئاق قەغەز، يېزىپ خەت، نەچچە قۇر سالدىڭ،
قاراڭغۇلۇقتا قالغان جان ئىدىم، كۆڭلۈمگە نۇر سالدىڭ.

بېرىپ تەربىيە ھارماستىن تونۇتتۇڭ سەن ھەقىقەتنى،
كۆڭۈلدە ساقلىدىم بەرگەن ساۋاقلارنى ـ ۋەسىيەتنى.

ئۇرۇق تىكتىڭ دىلىمغا، بىخ سۈرۈپ ئۈندى گۈزەل غايە،
يېتىشتىم ئەلگە ئۆز خىزمەتلىرىمدىن سالغىلى سايە.

تونۇتتۇڭ سەن ۋەتەن تارىخىنى قەلبىمنى ئويغاتتىڭ،
يۈرەك ـ باغرىمغا يۇرتۇمنىڭ ئۇلۇغ مېھرىنى ئورناتتىڭ.

بېرىپ تەربىيە قۇتقازدىڭ جاھالەت دېگەن ئىللەتتىن،
خالاس قىلدىڭ خۇراپات زەنجىرىدىن، ئويقۇ ـ غەپلەتتىن.

بولۇپ روھىي ئەسىرلىك زەنجىرىدىن مەن بۈگۈن ئازات،
بولۇپ قالدىم ئۆزىنىڭ شىرىنى بار تاغ كېسەر پەرھات.

تالاي شاگىرت يېتىشتۈرگەن بۈيۈك ئەجرىڭگە مىڭ رەھمەت،
سۈزۈك كۆڭلىدە داغ قالدى جاھاندىن ئەيلىدىڭ ھىجرەت.

1981 - يىل .

ۋاقىتنىڭ قەدرىگە يەت!

بىر مىنۇت ئۇتسە ئورۇنلۇق كوڭلى ـ كۆكسۈڭ باغ بولۇر،
شۇ ئىزىدىز پۇرسەت ئۇزىنىڭ قەدرىگە ئورتاق بولۇر.

ئوقۇ! ھەركەت قىل، ئەگەردە بولسا سەندە ئەقلۇ ـ ھوش،
توختىغان سۇدەك سېسىپ ياتما بىكار ـ ئازگالدا بوش.

ۋاقىت بىرلە ئۇرە بولغاي تاغلارچە ئىش قەد كوتۇرۇپ،
كىم ھورۇن بولسا قويار ئۇز ۋاقتىنى بوش كەتكۈزۈپ.

ئۇتكۈزۈپ بىھۇدە پۇرسەتنى ئېچىنساڭ ئاقىۋەت،
كۇلكىلىك بىر ئىش ئىرۇر، بەس، پايدىسى يوقتۇر پەقەت.

كول بولار ئاز ـ ئازلا تامغان تامچىلاردىن ـ قەترەدىن،
بىر گۈزەل داستان يارالغاي پارچە ـ پارچە سەترەدىن ①

بولمىسا توھپەڭ ئەگەر ياد ئەيلىگەيمۇ جەمىيەت،
قوي جامائەت پايدىسىغا يادىكار، بول ئاقنىيەت.

1981 ـ يىل.

① سەترە ـ قۇر ـ مىسرا.

بى مۇشەققەت يوق ھۇنەر

سەيىسىز ئىلگىمگە ئىستەك قۇشىنى يار تاپمىدىم،
كوز يېشى بولغان داۋا ئالەمدە بىمار تاپمىدىم.

كىم كۇرەش قىلماي تۇرۇپ، تاپتى جاھاندا مۇددىئا؟
خام خىيالدىن بەختىنى تاپقان تەلەپكار تاپمىدىم.

يولۇنۇپ خار ئەتمىدىم ھېچ ئەھلى مىننەتكە بېشىم،
ئوز ئىشىمگە ئوز كۇچۇمدەك بىر مەدەتكار تاپمىدىم.

كورمىدىم ھېچ كۇننى تۇنسىز، ھېچ بولۇتسىز ئاسمان،
قايغۇسىز شادلىق، تىكەنسىز باغۇ - گۇلزار تاپمىدىم.

قازمىغۇنچە قان يۇتۇپ كىم ئالدى كاندىن ياقۇتى،
بى مۇشەققەت، بۇ ھۇنەر سىرىگە ئەسرار تاپمىدىم.

1981 - يىل.

ئوغلۇمنىڭ خېتىگە جاۋاپ

جىگەر پارەم ئوقۇپ كوردۇم خېتىڭنى،
بىلىپ شاتلىققا تولدۇم ساقلىغىڭنى.

سوئاللىق بار ئىكەن خەتتە يېزىلغان،
تەپەككۇر بېغىدا گۈلدەك ئېچىلغان.

قەلەم تارتىپ جاۋابىغا كىرىشتىم،
نە ئىمكان بار ئىكەن شۇنچە تىرىشتىم.

نە يول تۇتماق كېرەك دۇنيادا ئىنسان؟
جاۋاپ بەردىم تۈزەتكىن بولسا نۇقسان.

ياشار ئادەم جاھاندا نەچچە ئون يىل،
دېمەك بۇ قىسقا بىر جەريان ئىرۇر بىل.

ئومۇرنى نىمىگە سەرپ ئەيلىگەن خوپ؟
جاھاندا قايسى ئىش ئادەمگە مەرغۇپ؟

ئوزۈم بىلگەننى ئېيتاي سال قۇلاقنى،
ئېچىپ تەشنا لىۋىڭنى قانسۇن بۇلاقنى.

كىشىڭىم بولسا مەسلەكسىز جاھاندا،
ئۇنى سەن بىلمە چىن ئادەم شۇ ئاندا.

ئالاقە تارىنى ئۈزگەن ئۆزىنىڭدىن،
يېقىن كەلمە ئاڭا كەتسۇن يېنىڭدىن.

ئاڭا ھاجەت نىمە سوققان يۈرەكتىن؟
بولەكنى بىلمىگەي ئىچمەك ـ يىمەكتىن.

كىشىدە بولمىسا گەر غايە ـ جانان،
ئۇنى جانسىز جەسەت دەپ بىل ئۇشۇلئان.

دىمەكچى بولغىنىم ياشلىق چېغىڭدا،
گۈزەل بىر غايە جاي ئالسۇن بېشىڭدا.

كېرەكدۇر تىكلىمەك توغرا نىشاننى،
بۇ ئىشقا ئىشلىتىش بار كۈچنى ـ قاننى.

ۋەتەن باغىدا گۈل ئۈندۈر، كۆچەت قوي!
چېچەكلەپ تارقىسۇن ئەتراپقا خۇشبۇي.

يىگىتلىك نەۋباھارىڭنى قەدىرلە!
يېڭىپ مۇشكۇلنى ھەردەم، ئالغا ئۇرلە!

بىلىم ئال، قىل ئىجاد، بولغىن ئىجاتكار،
ئىرىشچانلىق ساڭا بولسۇن مەدەتكار.

ئېلىڭنى بەھرىمەن قىل ياخشىلىقتىن،
سۇ ئىچسۇن تەشنا ئەل قازغان ئېرىقتىن.

يۇمۇلماستىن كوزۇڭ يورۇت ئوزۇڭنى،
ۋەتەن خىزمەت كۇتەر، تونۇت ئوزۇڭنى.

يىمەك ـ ئىچمەك بىلەن سەمرىتمە تەننى،
سۇيۇپ روھىي ئوزۇق قىل ئىلمى ـ پەننى.

كۇچەيسۇن مەنىۋى قۇۋۋەت بىلەن جان،
ئىرۇر كۇچلۇك ــ بىلىملىك بولسا ئىنسان.

ئوزۇڭنى ئەيلىمە شوھرەت بىلەن توغ!
بولۇپ كەمتەر، تەكەببۇر يولىنى بوغ!

سۇۋادانىدەك تەكەببۇردىن غادايساڭ،
كىشى تەنقىت ئەگەر قىلسا ئالايساڭ.

قالۇرسەن ئارقىدا بى يارۇ ـ ھەمدەم،
يىغلىماق قالماق بىلەن كوڭلۈڭ تولۇپ غەم.

قولاققا ئال بۇ پەندىمنى ئىززىم!
ئۆزۈم بىلگەننى ئېيتتىم پۈتتى قەرزىم.

1981 - يىل.

دولانغا مۇھەببەت

ئەي دىيار - ياشلىغىم ئۆتكەندۇر سەندە،
مەردانە، مېھماندوس قوينۇڭدا يايراپ،
نامىڭنى گەر بىراۋ ئالغاندا تىلغا،
كېتىمەن ۋەسپىڭدە بۇلبۇلدەك سايراپ.

يەر يوقتۇر قوينۇڭدا مەن كۆرمىگەن ھېچ،
يادىمدا تۇمەنتال ①، بۇ قاپادا لەر.
بەستلىك، ئىگىز بوي، ساددە، تۈز كۆڭۈل،
ئەمگەكچان قىز - ئوغۇل، ئاتا - ئانىلەر.

تومۇرەك②، ھاكىمتىلىق③، بورىقىز④ لەردە،
مەشرەپكە قاتناشقان ئىدىم مەن نەچچە.
باغرىڭدىن ئايرىلغۇم يوق ئىدى ھەرگىز،
زامانە ئايرىغان قالدۇرۇپ دەرتتە.

---

①، ②، ③، ④ - يۇرت ئىسىملىرى.

دىماغىم سۆيگۈنىڭ دەسلەپكى بويىن،
تاپقاندۇر ئېپاردەك سېنىڭ قوينۇڭدىن.
چالغانتىم سۆيگۈنىڭ ئەۋەلقى كۈيىن،
ھاياجان ئىچىدە قىزغىن كوڭلۈمدىن.

ئەي دىيار ــ ياشلىقىم ئۆتكەندۇر سەندە،
جەمىيەت ئاقارتىش كويىدا مېڭىپ.
ئۆتتۈپتۇ ئارىدىن قىرق نەچچە سەنە(1)،
قالىمەن ئۆتمۈشنى ئېسىمگە ئېلىپ.

ئۇ چاغدا زار ئىدىڭ پارچە نان ئۈچۈن،
تەر توكۈپ ئىشلەيتتىڭ بەگ ـ غوجام ئۈچۈن.
ھەممىگە ئايانىدۇر ئۆتمۈش دەھشىتى،
كۈن قىيىن ئۆتەتتى ھەر دېخان ئۈچۈن.

باشقىچە بىر يېڭى دولانسەن بۈگۈن،
قالاقلىق، مەھكۇملۇق ئىزلىرى ئۆچكەن.
كۆنسايىن ئىلگىرىلەپ ئۆزگىرىش ياساپ،
بىر يېڭى ئورلەشنىڭ دەۋرىگە كوچكەن.

ئاۋازىڭ بەلەندۇر بۇ كۈن ۋەتەندە،
ئۈرغىغان كۈچ ـ قۇۋۋەت تولۇپ بەدەندە.

(1) سەنە ـــ يىل.

سېغىنىش تولغان بۇ چىن يۈرىگىمدىن.
ئۇتۇق تىلەيمەن ساڭا ھەر بىر قەدەمدە.

ئەي دولان، قىزىتقىن مەشرەپ ناۋانى،
جاراڭلىق ناخشاڭدىن تىترەت ھاۋانى.
پارتىيە رەھبەردۇر بەخت سېنىڭدۇر،
سۆزۈكىنىڭ بۇنىڭغا يوقتۇر گۇمانى.

1981 - يىل.

تويۇڭغا مۇبارەك

پارتىيەم تەبرىكلەپ شانلىق تويۇڭنى،
ئىلھامىم بېغىدىن ئۈنچىلەر تىزدىم.
ياڭراتتىم كۈيۈمنى شەنىڭگە ئاتاپ،
ھاياجان ئىچىدە يايرىدى دىلىم.

چۈنكى سەن خەلققە بولۇپ غەمگۇزار،
جاھالەت تېغىنى ئەيلىدىڭ گۇمران.
ئەجرىڭدىن ئۈندۈرۈپ لالە - رەيھانلار،
ناتىۋان ۋەتەننى قىلدىڭ گۈلۈستان.

تۇغۇلدۇڭ قۇياشتەك قىزىل نۇر چېچىپ،
بولقا ھەم ئوغاقنى كوتەردىڭ ئىگىز.
بىر يىلدا مىڭ يىللىق مۇساپە كېزىپ،
يول سالدىڭ مەنزىلگە راكىتادىن تېز.

ئالەمگە ئاياندۇر ياراتقان توھپەڭ،
يازغانغا تەرىپىڭ بولمايدۇ ئادا.

گوياكى قۇياشنىڭ بىر زەررەسىدەك،
پەقەت مىڭدىن بىرى يېزىلدى مۇندا.

ياشا! ئەي پارتىيە — سايىبان سەرۋەر،
ياغماقتا شەپقىتىڭ بىزگە شۇ قەدەر.
ھەقىقى يەكۈن شۇ — سەن بولغاچ بولدى،
سۆزۈك تاڭ تۇن يېرىپ ئەلگە جىلۋىگەر.

1981 - يىل.

بۇلبۇل بىلەن سوھبەت

تاڭ سەھەر گۈل شېخىدا بۇلبۇل ناۋا قىلدى ماڭا،
زەڭ قويۇپ سالسام قۇلاق مۇنداق نىدا قىلدى ماڭا:

”كەل قېنى، ئەيتايلى ناخشا، يا نىمۇ - يان بىللەبولۇپ،
باغ ئارا سەيلە قىلايلى رەڭمۇ - رەڭ گۈلگە قونۇپ.

قاندۇرۇپ تەشنالىقىڭنى قانغىچە شەرۋەت سۇمۇر،
دەم غەنىمەت، قايتۇرۇپ بولماس ئەگەر كەتسە ئۆمۈر.

بوغۇلۇپ قالغان تىلىڭنى قىل راۋان ئەندىشىسىز،
چەكمە غەم، تۈزلە بېلىڭنى كوتىرىپ باشنى ئېگىز.

سايرىغىن، تولسۇن جاراڭلىق ناخشىڭا كوكنىڭ يۈزى،
ئىچى تار، ئەھلى قۇسۇرنىڭ قان بولۇپ تولسۇن كوزى.

كويلە يۇرتۇڭنى - ۋەتەننى، كۈيلە پەن - تېخنىكىنى،
كۈيلە ئەلنىڭ دوستلىقىنى - مەڭگۈ بىرلىكنى.

بىر زامانلار تىلدى تۆھمەت خەنجىرى باغرىڭ يېرىپ،
تار قەپەز بولدى ماكانىڭ، ئاھ ئەجەپ بولدۇڭ غېرىپ.

بولدى گۇم غەم تاغى ئەمدى، باغ ياسالدى ئورنىدا،
شادىمانلىق نەغمىسى ئەۋج ئالدى بۇ باغ قوينىدا.

ئىخ، بۇگۈن ئاچماقتا ئارزۇ نەۋ باھار يەڭلىغ قۇچاق،
ياڭرىدى شاد نەغمىلەر تەڭكەش قىلىپ ئېيتتىم قوشاق.

قىزىتايلى، كەل قوشۇل، سايراپ بۇ ئىلھام بەزمىنى،
بېيىتايلى، ئاتا مىراس ئوشبۇ مىللى غەزنىنى».

مەن بۇ بۇلبۇلنىڭ سوزىنى خوپ دېدىم ماقۇل كورۈپ،
بەس قەلەم جېڭىگە كىردىم ئاتلىنىپ جەۋلان ئۇرۇپ.

1981 - يىل.

مۇئەللىم

ئەمگىگىڭ شەرەپلىك، ئۇلۇغ مۇئەللىم،
تارىختا يۈزۈڭ ئاق - يورۇق مۇئەللىم،
خۇش پېئىل، مۇلايىم، ئوچۇق مۇئەللىم،
سۆزلىرىڭ تاتلىق ھەم سۇلۇق مۇئەللىم،
تەلىمىڭ دىللارغا ئوزۇق، مۇئەللىم.

خۇددى ئۆز ئوغلۇڭدەك كۆرەتتىڭ مېنى،
ئوقۇشقا، يېزىشقا ئۆگەتتىڭ مېنى،
تەييارلاپ قوشۇنغا جۆنەتتىڭ مېنى،
گويا كى باھاردەك ياشناتتىڭ مېنى،
ئۈنمەكتە سەن چاچقان ئۇرۇق، مۇئەللىم.

ئوستۇردۇڭ باغۋەندەك كىچىك چېغىمدىن،
جاي ئالدى ھۆرمىتىڭ يۈرەك قېتىمدىن،
گۈل تۇتتۇم شەنىڭگە ئىلھام بېغىمدىن،
ئوبرازىڭ كەتمەيدۇ ئوتلۇق دىلىمدىن،
مەن سەندىن مىننەتدار تولۇق، مۇئەللىم.

بىر سەبى بالىدىم — شۈبھىلەردىن پاك،
تېخى خەت يازمىغان قەغەز كەبى ئاق.
سەرپ ئېتىپ زېھنىڭنى بىرەتتىنىڭ ساۋاق،
تۇتقازدىڭ قولۇمغا بىلىمدىن ياراق،
«كەلتۈر» دەپ ۋەتەنگە ئۇتۇق، مۇئەللىم.

ئالىملار، ئەدىپلەر ۋە يا قوماندان،
ھەممىسى سېنىڭدىن تەربىيە ئالغان،
لايىقسەن ھۆرمەتكە توھپەڭمۇ چەندان،
قىلىدۇ جەمىيەت ساڭا ئېھتىرام،
ئەمگىكىڭ شەرەپلىك، ئۇلۇغ، مۇئەللىم.

1981 - يىل.

ئويغاندىم

خىتاپ كەلمەكتە "بول" دەپ ئويقۇدىن بىدار، ئويغاندىم،
ئېچىلدى كوزلىرىم كىرپىك قېقىپ، ھۇشيار ئويغاندىم.

نىدا كەلدىكى: "يارىڭ مۇنقەرىزدۇر، ئويقۇدىن ئويغان!"،
بولۇپ سەگەك، شۇدەم كورمەك ئۈچۈن دىدار، ئويغاندىم.

دىماغىمغا يېتىپ بويى گۈلۈستان خاتىرىمدۇر شات،
بولۇپ بۇلبۇل كەبى سايراش ئۈچۈن تەييار، ئويغاندىم.

بۈگۈن يۈرمەكتە ئەل بەختىنى كوزلەپ بۇ پەلەك چەرخى،
قىلىپ مىلىڭ تىلى بىلەن خۇرسەنلىكىم ئىزھار، ئويغاندىم.

بولۇپ ئىلغار ئېقىمغا ھەمنەپەس، بەرمەككە ئاۋازىم،
تۇرۇپ دەس ئويقۇدىن بولدۇم تىتىك ئى يار، ئويغاندىم.

ۋەتەن يۈز تۇتتى پەن ـ تېخنىكىغا، جۇرئەت بىلەن مەن ھەم،
ۋەتەنىنىڭ قويىنىنى قىلماق ئۈچۈن گۈلزار، ئويغاندىم.

زامانلاردىن بىرى بۇ ئارزۇيۇم بار ئىدى دىلدا،
سۆزۈك ئىجات ئۈچۈن كۆڭلۈمدە ئوت، خۇمار، ئويغاندىم.

1981-يىل.

قەلبىم خىتاۋى

ئېزىز دوستۇم! بولۇپ خۇشخۇي، يامان ئىللەتنى يار قىلما!
سوزۇمنىڭ تەھتىگە يەتكىن، نەسىھەتنى بىكار قىلما.

تىكىلمە، تەلمۈرۈپ نامەرت كوزىگە، يەرگە تەڭ بولما،
ۋاپا كەلمەس ئۇنىڭدىن، ئىززىتى نەپسىڭنى خار قىلما.

بويۇن ئەگمەكنى ئار بىل، ساقلا ئىنسانىي غۇرۇرۇڭنى،
يولەن ئوز قول كۈچۈڭگە غەيرىنى ھېچ ئىختىيار قىلما.

راۋا كورمە ئوزۇڭگە كورمىگەننى يەنە بىر كىمگە،
ئوزۇڭنىڭ نەپسىنى كوزلەپ زىيان ئۇرماق شۇئار قىلما.

بېشىڭ گەر كوككە يەتسە تاشلىما غۇربەتتە كىم دوستۇڭ،
سىنالغان بىر ۋاپادارىڭنى بىئېتىۋار قىلما.

رەقىبلەرنى، ۋەتەن دۈشمەنلىرىنى ئوت بولۇپ كويدۇر،
رەپىقلەرگە مۇرۇۋۋەت ئەيلىگىن — كوڭلۈڭنى تار قىلما.

ئەگەر يار بولسا بەختىلىكە بەختسىزلىك چاغىنى ئەسلە،
ئۇنۇتما شىرە چورۇقلارنى،ھەرگىز ئاندىن ئارقىلما.

كېتەر ئۆمرۈڭ،ھايات باقى ئەمەس ـ باقى قالۇر نامىڭ،
جاھاندا ياخشىلىقنى ئەيلە ئادەت، غەيرى كار قىلما.

ئۇلۇغۋار غايە كويىدا قانات قاق، بول بەلەن ھىممەت،
قەلەپ دەشتىدە قانچە دەرت چېكەر سەن نالە ـ زار قىلما.

سۆزۈڭ سۆيگەن ۋەتەنىڭ بۇلبۇلى بول، كۈيلە ھەر دائىم،
ئۆزۈڭنى قاغا ـ قۇزغۇنلار قاتارىغا قاتار قىلما.

1981-يىل.

ئۇمۇرنى نەۋباھار ئۇتكۈز

يىگىت ئەيىيامى ئۇمرۇڭنى كۈرەشتە زەربىدار ئۇتكۈز!
كۈرەش ئەيلەپ ئېچىلدۇر گۈل ـ گۈلۈستان نەۋباھار ئۇتكۈز!

كىشىلىك بەختىنى دائىم ئۇمۇرگە ئەيلە بىر مەزمۇن،
بۇ مەزمۇن بىلەن كوڭلۇڭنى قىلىپ كۈندۈز ـ ناھار ئۇتكۈز!

مىنۇتنى بوشقا ئۇتكۈزمە، ئۇرۇندا ئىزگۈ بىر ئىشنى،
ياماندىقتىن بولۇپ خالى، مۇسەپپا ـ بى غۇبار ئۇتكۈز!

تارات ياخشىلىغىڭدىن بوي، دىماغلەرنى مۇئەتتەر قىل،
قويۇپ دۇنيادا نامىڭنى ـ ئۇزەڭ كەتسەڭمۇ بار ئۇتكۈز!

بېرىلمەيدۇ ھايات قايتا (بېرىلگەن بىر قېتىم شۇكرى)
ھايات قوينىغا مەشئەل ياق، چېچىپ نۇر ـ شولەۋار ئۇتكۈز!

ئېلىڭ نەپئىگە جان كويدۇر، پىداكارلىق بىلەن ئىشلە،
يوروت يۇزۇڭنى تارىختا ئىز ـ يادىكار ئۇتكۈز.

ياشا! مېھنەت گۈلۈستانىدا تەرتوك، ئال نەپەس ئەركىن،
خۇشامەتتىن يىراق بولغىل، غۇرۇر، مەردانىۋار ئۈتكۈز!

غەنىمەت بىل تىرىكلىكنى، نەپەس قالغۇنچە غەيرەت قىل،
كۆرەش قىل، بولما قورقۇنچاق، ھاياتنى جەڭگىۋار ئۈتكۈز!

جاھانسازلىق قىلىپ ۋىجدان يولىدىن چىقمىغىن چەتكە،
ھەقىقەت كويىدا تاغدەك تۇرۇپ تىك بەر قارار ئۈتكۈز!

ئەگەر بىر ناتىۋان كورسەڭ سوراپ ھالىن يولەنچۈك[3] بول!
بولۇپ دەردىنىڭ دەرمانى، سىلاپ باش غەمگۈزار ئۈتكۈز!

سۈزۈك ئەييامى ئۆمرۈڭدە نە كۈنلەر كەچتى باشىڭدىن؟
ئۇنۇتما بۇ ساۋاقلارنى، كوز ئالدىڭدىن قاتار ئۈتكۈز!

1981-يىل.

تۇرمۇش — مەكتەپ دېمەكتۇر

تۇرمۇش — مەكتەپ دېمەكتۇر ئىبرەتلىكتۇر ساۋىقى،
قانچە ئىچسەڭ تۈگىمەس ئاچچىق - چۈچۈك بۇلىقى.

تولغان تۇرغۇن ئىشلەرگە ، ھادىسىگە - بىر كىتاپ،
ئىنقىلاپ ھېكمەت بايانى ئۇنىڭ ھەر بىر ۋارىقى.

ساۋاقلاردىن ئاگاھ بول، ئاندا ئوقۇپ دانا بول!
ئاچچىق ساۋاق ئىنساننىڭ گويا قورال - يارىقى.

تۇرمۇش سېنى قويمايدۇ ئۆز مەيلىڭگە - رايىڭغا،
بۇ قانۇندىن چېكىنسەڭ تىگەر باشقا تايىقى.

كىمكى ئەگەر ساۋاقنى قوبۇل قىلماس نادانىدۇر،
قان قۇسىدۇ بىچارە، زەھەر بولۇر تامىقى.

تۇرمۇشتا تۈت توغرا يول، ئەيلە ساۋاقلارنى قوبۇل،
تۇتما يامانلار بىلەن قول، كوپتۇر ياماننىڭ چاتىقى.

1981 - يىل

بۇلبۇل ۋە گۈلچى

تارتار ئىدى باغ ئىچىدە خەستە بىر بۇلبۇل پىغان،
كوز يېشىنى ئىسلى يامغۇردەك توكەتتى ھەر زامان.

دائىما ھىجران ئازابىدىن تەرەننۇمدا تىلى،
چۈنكى، سۆيگۈ ئوتىدا كويگەن ئىدى ئۇنىڭ دىلى.

بەنت ئىدى بىچارە ئاشىق ئوقۇماققا داستان،
لەرزىگە كەلگەن ئىدى بۇ نالىدىن يەر ـ ئاسمان.

بولدى گۈلچى ئۇشبۇ ئاۋازدىن پەرىشان، دەرغەزەپ،
دىدى: "بۇ تېچلىقنى بۇزغان قايسى قۇش ئۇ ـ بى ئەدەپ؟"،

قۇردى قىسماق دەرمەھەل بۇلبۇلنى تۇتماقچى بولۇپ،
زەرپ بىلەن مىڭ پارە ئەيلەپ، ئۇنى يۇتماقچى بولۇپ.

بىر قەپەزگە قىلدى بەنت ــ بۇ بىگۇنا بىچارىنى،
كوزلىرى قان بىلەن تولغان خەستەنى ـ ئاۋارىنى.

قىلدى گۈلچىگە خىتاپ بۇلبۇل-شىكەستە ناتىۋان،
دىدى: „ئى زالىم، مېنىڭ نەدۇر گۇناھىم، قىل بايان؟“

دىدى گۈلچى: „تى ۋاتىلداق قۇلىغىمنى ئاغرىتىپ،
بۇزدۇڭ ئارامىمنى، سەن سايراپ ئۆزىڭنى ياڭرىتىپ.

بىر تىنىمسىز قۇش ئىكەنسەن، ئوقۇدۇڭ تىنىماي غەزەل،
بىلمىدىم — سېنى ئەسىر قىلغان ئىكەن قانداق گۈزەل؟!

گۈللىرىم پەجمۇدە بولدى، شاخمۇ-شاخ قوندۇڭ كېلىپ،
بەرگلىرى يەرگە چېچىلدى شاخلىرى كەتتى سۇنۇپ.

پەرۋىرىش قىلغان ئىدىم مەن تەر توكۇپ ئەجرىم بىلەن،
ئۈندۈرۈپ بىر گۈلنى يەردىن ئۆستۈرۈپ مېھرىم بىلەن.

ئەيلىدىڭ ئەجرىمنى زايا، بۇ ئەمەسمىدۇر گۇنا؟
شۇ سەۋەپتىن سېنى تۇتقۇن ئەيلىمەك بولدى راۋا.“

بولدى گۈلچىنىڭ سوزىدىن بۇلبۇل ئاگاھ ئول زامان،
دىدى: „ئى گۈلچى قۇلاق سال، سەن جاۋابىمغا بۇ ئان!

قونغىنىمچۇن گۈل شاخىغا — بۇ قەپەزدۇر جاي ماڭا،
سەن مېنى بۇ كۈنگە سالدىڭ، نىمە كۈن بولغاي ساڭا؟

بىلمىدىم خۇش لەھجەدە سايراش گۈنالىق ئىش ئىكەن،
ئەمدى بىلدىمكى ناۋا قىلماق خاتالىق ئىش ئىكەن.

ئەيلىگەن بولسا پەرىشان سېنى چالغان سازلىرىم،
سايرىماقتىن تىلىنى تارتتىم، چىقمىسۇن ئاۋازلىرىم.

قىل مېنى ئازات بۇ زىنداندىن، ئۇچۇپ مۇندىن كېتەي،
سەن ئەگەر بولساڭ زېرىككەن مەن تۇرۇپ مۇندا نېتەي.

قىل خالاس بۇ قەيدى بەنتىڭدىن مېنى — سەن ئى كىشى!
ياخشىلىق كورگەي كىشىكىم — ياخشىلىق بولسا ئىشى».

ئېرىدى بۇ سوزگە گۈلچىنىڭ دىلى ئاچتى قەپەز،
چىقتى بۇلبۇل تار قەپەزدىن ئالدى ئەركىن بىر نەپەس.

پەر قېقىپ قوندى كېلىپ شاخ ئۈستىگە ئازات بولۇپ،
گۈلچىگە ئېيتىپ تەشەككۇر چىن دىلىدىن شات بولۇپ.

دىدى: «ئى گۈلچى ماڭا قىلدىڭ بۇ يەڭلىغ ياخشىلىق،
ياخشىلىققا ياخشىلىق قىلماق — ۋاپادارلىق قىلىق.

دەسسىگەن جايىڭنى قازغىن ـ كولىغىن نەچچە مېتىر،
ئاندا ئالتۇن ئاپتۇۋا بار ئىچى تىللادىن ئېغىر».

كۈلىدى بۇ يەرنى گۈلچى بۇلبۇل ئېيتقاندەك قىلىپ،
چىقتى ئالتۇن ئاپتۇۋا، تىللا بىلەن ئالدى قىزىپ.

گۈلچى بۇلبۇلنىڭ مۇكاپاتىغا رەھمەت ئەيلىدى،
ئۈچتى بۇلبۇل خوشلىشىپ بۇ يەردىن ھىجران ئەيلىدى.

ياخشىلىققا ياخشىلىق بىلەن بېرىلگەن بۇ جاۋاپ،
يادلىنىپ تىللاردا داستان بولدى ئالەمگە تاراپ.

1981- يىل.

پۇتمە

دۇشمەندۇر ھىلىگەر، كۆلگەنگە پۇتمە،
ئىلاننىڭ قۇيرۇغى ئولگەنگە پۇتمە.
ھەسەل دەپ زەھەرنى، گۈل دەپ تىكەننى...
دۇمبە دەپ ئۆپكىنى بەرگەنگە پۇتمە.

1981 - ١٠ -

بېخىل

(مەسەل)

زامانە ئەۋۋەلدە ئۆتكەنىكەن بېخىل،
بېخىللىق قىلمىشى تىللاردا نەقىل.

تېرىقچا ئۆشكىنى قوياركەن داۋام،
يېمەسكەن يىل ئۆتۈپ تويغىدەك تائام.

چاشقانغا ئالدۇرماس ئىكەن كېپەكنى،
بىلمەسكەن پۇل ۋە مال يىغىپ بولەكنى.

توپلاپتۇ بىھساپ بايلىق-دارامەت،
گوياكى كىمگىدۇر ساقلاپ ئامانەت.

ھېچكىمگە ياخشىلىق يوقكەن ئىشىدىن،
ئۆتەركەن شېشىنى يالاپ تېشىدىن.

يالاركەن ۋە بەلكى ئۇزى قۇسقاننى،
قانداقمۇ مېھمانغا سالسۇن داسقاننى.

بىر كۈنى بولۇپتۇ بۇ بىخىل كېسەل،
سەكراتقا چۈشۈپتۇ يېقىنلاپ ئەجەل.

تۈن ئەكەن يېقىلغان ئەكەن جىن چىراق،
كورگىلى بولمىغاچ يېقىن ھەم يىراق.

باشىدا تۇراركەن ئوغلى خەۋەردار،
ئاتىدىن رازىلىق سوراپتۇ تەكرار.

ھېچ جاۋاپ قىلماستىن يېتىپتۇ بىخىل،
جان بەرمەي تۈگۈلۈپ ئەھۋالى ئېغىر.

پات ـ پاتلا قاراركەن چىراققا كوزى —
بولغاندەك گوياكى بىر مۇھىم سوزى.

ئاتىنىڭ قەستىنى پەملەپتۇ ئوغۇل،
جىن چىراق قېشىغا مېڭىپتۇ ئۇدۇل.

ئەككىگە بولۇپتۇ چىراق پىلىگىن،
ئازايتىپ قويۇپتۇ ئۇنىڭ يورۇقىن.

قانائەت تېپىپتۇ بۇ ئىشتىن دەرھال،
كوزىنى يۇمۇپتۇ، جان بېرىپتۇ چال.

1981 - يىل.

تەسەۋۋۇر قىل

باق كۆزۈم ئۆتمۈشكە چوڭقۇر خاتىرەڭ كۆزگۈسىدە،
قىل تەسەۋۋۇر يەنە سەن كەلگۈسى چاغلار ئۈستىدە.
بولغان ھەم بولماقچى بولغان ئۆزگىرىشكە سال نەزەر،
قايسى ھالەتكە كېلۇر دۇنيا يېقىن كەلگۈسىدە.

باستى تارىخ چاقى ئالغا، يولىدا توسقۇن يېرىپ،
پەن تەرەققى قىلدى، ئادەملەر پازاغا ئالدى يول.
پەن ئاسانلىق تۇغدۇرۇپ بەردى قىيىنلەرنى يېڭىپ،
كەشپىياتلار ساھەسىدە سالدى ئىنسان ئايغا قول.

قىل تەسەۋۋۇر ئى كۆزۈم پەندە بولار شانلىق زەپەر،
كېلىچەكتە كۆپ ئاجايىپكە تولار سەييارىمىز.
يوق ئەجەپ، ئاسمانغا ـ يۇلتۇزلارغا بىز قىلساق سەپەر،
قىسقىرىپ تېخنىكىدىن سەييارىلەرگە ئارىمىز.

1981- يىل.

دوستۇمغا تەسەللى

ئاڭلىدىم يېنىڭدىن كەلگەن كىشىدىن،
بۈگۈن ئەتتىگەندە بىر مەشئۇم خەۋەر.
مالالەت يېتىپتۇ تەبىئىتىڭگە،
تولۇپتۇ گويا كى جانىڭغا زەھەر.

بىلدىمكى تەقدىرنىڭ رەھىمسىز قولى،
ئۈزۈپتۇ گۈلۈڭنى ئىرەم بېغىڭدىن.
ئەيلەپتۇ پەرىشان شۇنچە كۆڭۈلنى،
تولۇپتۇ ئېرىقلار ئاققان يېشىڭدىن.

چىرىغىڭ ئۆچۈپتۇ، ئۆيۈڭ قاراڭغۇ،
بولمىشىدۇر غەم بىلەن چېھرەڭ ياداڭغۇ.
نە چارە؟ بۇ قانۇن ئالدىدا بىزگە،
ھەممىگە جارىدۇر كۆز ئاچماس ئۇيقۇ.

چارىمىز نىمىدۇر سەۋرىدىن ئۆزگە؟
سەۋرى قىل كۆزۈڭدىن ئېتىپ يېشىڭنى.

ئۆزۈڭنى ئالدۇرما بۇ سەۋدا بىلەن،
كۆتەرگىن غۇسسەدىن غەملىك بېشىڭنى.

قورايدەك قاخشىما ، ماتەمنى بەس قىل،
قايتىدىن كۆكەرمەس سولاشقان بۇ گۈل.
تەربىيەت قەرزىڭنى چوڭقۇرراق ھېس قىل،
يادىكار قالغاندۇر ساڭا قىز - ئوغۇل.

قىزارماي قاراشقا ۋەتەن كۆزىگە،
ئىشلىگەن ئىشىڭنى ئىشلە، چوڭقۇر قىل!
تىكىلىپ قاراشقا ئەلنىڭ يۈزىگە،
ئۇنىڭغا ئۆزۈڭنى سادىق ئوغۇل قىل!

1981 - يىل.

ئاچكوز

بىر ئاچكوز بار ئىدى بۇرۇنقى چاغدا،
ئاچكوزى تويماستىن ئوتەتتى داغدا،

(ھېلىمۇ بارمۇ ـ يوق بۇنىڭدەك ئاچكوز ؟
ئاڭلاپ تۇرماقتىمىز بۇ ھەقتە گەپ ـ سوز.

بۇرۇنقى ئاچكوزدىن باشلايلى سوزنى.
ھازىرقى ئاچكوزلەر تۇزەتسۇن ئوزنى).

بىركۇنى ئۇ ئاچكوز بوپقالدى كېسەل،
كېسەل چۇشىگىدە ئىگراپ ھەر مەھەل،

دىمى سىقىلاتتى ، قىينىلىپ جېنى،
غازاڭغا يۇزلىنىپ ھايات گۇلشىنى ،

سەكرات قۇچىغىغا باسقاندا قەدەم،
ئوغلىنى يېنىغا چاقىردى ئىلدام.

ۋەسىيەتكە ئاچتى تىلىنى شۇئان ــ
دېدى: " ئىنتىقام ئال ، دۈشمىنىم پالان "

جاۋابىدا ئوغلى دېدى : " ئى ئاتا!
سەۋەبى نىمەدۇر، بايان قىل ماڭا " .

تىلىنى ئاچتى ئاچكوز زەھەرلەر توكۇپ،
رەقىبىنى قاتتىق ئېيىپلاپ ، سوكۇپ.

دېدىكى : "بۇ ۋەقەگە بولدى ئۇزۇن،
زىيا پەتتە تۇتقان ئىدۇق بىر ئورۇن.

ئىدى داستىخان نازۇ ـ نىمەتكە لىق،
ئاجايىپ بىر ئىش قىلدى ئۇ بەدقىلىق،

ئىدى پارچە گوش مېنىڭ ئالدىمدا بەس،
ئېلىپ ئاغزىغا سالدى ئۇ تېكى پەس.

سەۋەپ بولدى بۇ كىنەگە ئۇشبۇ ئىش،
ئىسىمدىن چىقمىغاي بۇ ئىش يازۇ ـ قىش،

شۇ دەمدىن بېرى بار ئاڭا ئوچلۇكۇم،
قىساس ئال ئۇنىڭدىن " ئۇنتۇما جېنىم " .

ئاتا سوزىنى ئاڭلىغاچ سەربەسەر،
جاۋابىدا ئېيتتى ئوغۇل: " ئى پەدەر!

ئول ئالتۇنچە سەن نە ئۈچۈن ئالمىدىڭ؟
ئېلىپ قولغا، ئاغزىڭغا ھەم سالمىدىڭ؟ "

جاۋابىدا دېدى ئاچكوز ئوغلىغا:
(تىقىلغان ئىدى دەرت – ئەلەم بوغۇزىغا)

" قولۇم، ئاغزىم ئەردى مېنىڭ گوشقا بەنت،
ئىدىم چارەسىز، چارە تاپالماققا مەن"

1981 – يىل

جان ۋەتەن ھۆسنۈڭگە بۇلبۇل مەن

كوڭۈل ئى‌جان ۋەتەن ھوسنۈڭ گۈلۈستانغا بۇلبۇلدۇر ،
گۈلۈستانىڭغا مەدھىيە ئوقۇش بۇلبۇلغا مەزمۇندۇر .

سېنى گۈللەندۇرۈش كوپتىن بەرى بىر مۇددىئادۇركى.
كوڭۈل بۇمۇددىئاغا يەتسە ئولدەم سۆيۈنۈپ گۈلدۇر .

ئەگەر تەئرىپلىرىڭگە تـوزسـەم مىڭ داستان قىلىۇر ئازلىق ،
تىلىـم مىڭ بولسا تەئرىپىڭگە سوز يەتمەيدۇ ، مۇشكۇلدۇر.

سۆيۈك بالدۇر ، يېرىڭ زەئىپەرگە ئوخشايدۇ ، ھوسۇلدارسەن،
يەر ئاستى بايلىقىڭ — تاغلاردىكى مەدەنلىرىڭ مولدۇر .

كوزۈمگە ئوشبۇ مۇنبەت تۇپرىقىڭ ئالتۇن كورۇنگەيكى ،
تېشىڭ ئالماس سېنىڭ ، يانتاقلىرىڭ گوياكى سۇمبۇلدۇر .

تەرەققىيات كوكىدە تېز پەرۋاز ئەيلىگەن قۇش سەن ،
قۇلاققا ھەركۈنى بىر خوش خەۋەر — بىر يېڭى مەرغۇلدۇر.

ياشا ! ئورلە! زامانلاشماق كويىدا سەن مۇزەپپەر بول !
سۆزۈك شەنىڭدە دائىم بۇ غەزەلخانلىقىم مەشغۇلدۇر .

1981 ـ يىل.

سۆيگۈ توغرىسىدا

سۆيگۈدىن مەھرۇم كوڭۇل تەكلىماكانىنىڭ چوللىرى ،
سۆيگۈ بىرلە دىل گۈلۈستان ـ شاخىدا بۇلبۇللىرى .

سۆيگۈسىز دىلنى دىمە باغ بولمىغاي ئاندا ناۋا .
ئاندا نە بۇلبۇلغا ئەشيان، نە ئىجاتىنىڭ گۈللىرى.

ئاندا نە ئوتتۇر مۇھەببەتتىن يۈرەك بولسا كاۋاپ .
ئاندا نە ھىجران ئازابىنىڭ غەزەل ـ مەرغۇللىرى .

ئىشقى يوق دىلنى دىسەڭ دىل ـ بولمىغاي ئەسلا راۋا.
شور زىمىندۇر كىم تىكەنلىك ، يوق ئۇنىڭ سۇمبۇللىرى .

سورىسا كىم سۆيگۈنى مەندىن بىرەي شۇنداق جاۋاپ :
سۆيگۈ بىر ئوتدۇر كوڭۇلدە ، كوزدەدۇر ئۇچقۇنلىرى ،

ئى سۈزۈك كوڭۇلنى بىر گۈلگە بىرىپ بولما نادان ،
ئەل ـ ۋەتەنىنىڭ سۆيگۈسى بولسۇن دىلىڭ مەزمۇنلىرى .

1981 ـ يىل.

ھايات ھەققىدە مۇخەممەس

بەزىگە ئالەمدە مەشھۇر ـ نامدار ئۆتكەن ھايات،
بەزىگە سۆيگۈ بىلەن پەرۋانەۋار ئۆتكەن ھايات.
بەزىگە تۈن بولسا، بەزىگە ناھار ئۆتكەن ھايات ،
بەزىگە قىش بولسا بەزىگە باھار ئۆتكەن ھايات ،
بەزىگە دەردۇ ـ ئەلەم ئاستىدا تار ئۆتكەن ھايات .

گاھىلارنىڭ ئۆمرى گويا گۈل كەبى خەندان ئۆتەر،
تويسا قارنى ، پۈتسە ئەگلى بولدى بەس، جەريان ئۆتەر .
يوق ئۇنىڭ كوڭلىدە ئەلنىڭ غېمى، بى ۋىجدان ئۆتەر ،
بەزىگە ۋىجدان ئازاۋىدا قىيىن دەۋران ئۆتەر،
بۇ مۇرەككەپلىك ئىچىدە رۇزكار ئۆتكەن ھايات .

بىر كىچە ـ كۈندۈز ئۆتەر ھەركىمگە ھەر خىل ئىش بىلەن ،
ئوخشىماس ھەركىمدە سەۋدا ئۆزگىچە تەشۋىش بىلەن.
بەزىلەر ئەلگە ۋاپا ئەيلەپ ئۆتەر ئالقىش بىلەن ،
بەزىلەر ئەلگە جاپا ئەيلەپ ئۆتەر قارغىش بىلەن ،
روبىرو سەپلەرگە ئايرىلغان، قاتار ئۆتكەن ھايات .

ئۆمرىنى باشتىن-ئاياق ئەل بەختىگە بەرگەن كىشى ،
يوق ئەمەس بۇنداق باھادىر كوكسىنى كەرگەن كىشى .
بويىنىدا تارىخىي قەرزنى ھىس قىلىپ سەزگەن كىشى،
ھەق-ئادالەت يولىدا مەرتلىك بىلەن كەزگەن كىشى،
بۇ كەبى ئوز مەۋقەئىدە بەر قارار ئۆتكەن ھايات.

ئى سۆزۈك ئوتتى ھاياتلىق نەچچە ئون يىللىنى كېزىپ،
ئوتتى نەكۆنلەر كوز ئالدىڭغا ئۆنى كەلتۈر تېزىپ.
ئۆنتۇما ئاچچىق ساۋاقلارنى ، لېكىن كەتمە قىزىپ،
ئوتمۇشۇڭ ئىبرەتكە تولغاندۇر، يۈرەككە قوي يېزىپ.
دەپتىرى ئىبرەتكە ئەۋلات، ئىنتىزار ئوتكەن ھايات.

1981 - يىل.

شائىرنىڭ سۆزى

بۈيۈكدۇر قەلەمنىڭ مەسئۇلىيىتى ،
تاغدىنمۇ ئېغىردۇر ئۈستىدىكى يۈك .
ياقۇتتۇر چېكىتى ، ئالتۇندۇر خېتى ،
چولپاندەك نۇر چاچار ھەر قۇرى سۆزۈك .

ئەكس ئېتەر ئۇنىڭدا بۇلۇتسىز ساما ،
ئەكس ئېتەر ئۇنىڭدا مۇسەپپا ھاۋا .
ئەكس ئېتەر ئۇنىڭدا باغۇ - گۇلۇستان ،
جاراڭلار ئۇنىڭدا يېقىملىق ھاۋا .

سۆيىدۇ قەلىمىم خۇشال ھاياتنى ،
ئىجادىي مېھنەتنى ۋە ئىجتىھاتنى .
كۆرەشچان تۇرمۇشتىن ئالىدۇ ئىلھام ،
ئۆزىگە كۈچ يىغىپ قاقار قاناتنى .

قەلىمىم مىسالى خەنجىرى بۇرران ،
ئەكس ئېتەر ئۇنىڭدا قەلبىمدىكى ئوت .

توكۇلگەن ھەر ۋاراق ئۈستىدىكى رەڭ،
كوكرىگىم كېنىدىن قىزىلغان ياقۇت.

كۈتىمەن روز - شەپ بولۇپ ئىنتىزار،
ئىلھامنى سېغىنىپ بولىمەن خۇمار.
بىناگاھ كەلگەندە بۇ ئىلھام قۇشى،
ئالدىراپ كېتىمەن بولۇپ بىقارار.

چاپ - چاپقا چۈشىدۇ جەڭگىۋار قەلەم،
ئەڭ قىممەت بىر پەيتتۇر ماڭا ئۇشۇلدەم.
ھەر قەترە ئىلھام-گويا ئالى ھاياتتۇر،
غۇنچىنىڭ ئۇستىگە توكۇلگەن شەبنەم.

كەل ئىلھام بۇلبۇلى دىلىمنىڭ ھوزۇرى،
بىلىمىنىڭ ماغدۇرى، كوزۇمنىڭ نۇرى.
سەن بىلەن كۈيلەيمەن ئەلنى - ۋەتەننى،
ۋەتىنىم قەلبىمنىڭ پەخرى - غۇرۇرى.

1982 - يىل.

ئۆمۈر — ئاتقان ئوق

شامال يەڭلىغ ئۆتۈپ كەتتىڭ - ئېزىز ئۆمرۈم، قەدىردانىم.
ئىزىمنى قالدۇرالماي ئىزگۈلۈكتىن ① كۆپ پۇشايمانىم

قۇرۇپ قاخشالغا ئايلاندىم — بايابان ئىچرە توغراقتەك،
مېنى ھىجرانغا قالدۇردۇڭ — خازان بولدۇڭ گۈلىستانىم.

ۋۇجۇتقا چىقمىغى مۇمكىن بولالتى سەندە كۆپ ئىشلار،
بىكار ئۆتكەزدىم ئاي - يىلنى ئۆكۈنمەكتە مېنىڭ جانىم.

ئېقىتتىم سېنى لاي سۇدەك، ئېتىپ ئوقتەك راۋان قىلدىم.
ئىسىت ياندۇرغىلى ئەمدى قاچانمۇ بولغاي ئىمكانىم.

نەسۇد ئەمدى پۇشايماندىن، يۈز ھەسرەت بىلەن ئارماندىن،
يېنىشلاپ كەلمىگەي ئەسلا ئۆتۈپ كەتكەن شۇ دەۋرانىم.

① ئىزگۈلۈك — ياخشى ئىش.

كوز ئاچقۇنچە ئۆتۈپ كەتتىڭ قويۇپ ئەقلىمنى غەپلەتتە،
يېنىپ كەلمەس، ئۈچتۈڭ ۋاپاسىز ــ تەلۋە، شۇڭقارىم.

ۋاپاسىز بەلكى مەن بولدۇم، ئۆرۈپ فەدرىڭنى سۇندۇردۇم،
جۇدالىق داغىدا كۆيمەكتىن ئۆزگە يوقتۇر ئامالىم.

يۈرەكتە داغىڭ ئى ئۆمرۈم ساقايماس بىر جاراھەتتۇر،
سۆزۈكنىڭ دەردىگە سىنا قىلالماس، چارە لوقمانىم.

1982 - يىل.

كېلىپ كورسەڭ

(چەتئەلگە چىقىپ كەتكەن بىر دوستۇمغا)

ئەگەر دە يۇرتىنىڭ يەتسە كېلىپ شىنجاڭنى بىر كورسەڭ،
قىزىل گۇللەرگە پۇركەنگەن چىمەن ــ بوستاننى بىر كورسەڭ.
ۋەتەنداشلارنى، دوستلارنى، ئۇرۇق ــ تۇققاننى بىر كورسەڭ،
بېيىپ تۇرمۇشتا گۇللەنگەن خوشال دىخاننى بىر كورسەڭ.
باراۋەرلىكتە مىللەتلەر ئورۇن تۇتقاننى بىر كورسەڭ.

بۇ يۇرتتا ئەمدى سەن كورگەن بۇرۇنقى شۇم بورانلار يوق،
ۋەتەن باشىغا غەم سالغان گېزەندە ــ زوراۋانلار يوق.
بۇگۇن كوپ كەڭچىلىك تاپتۇق قەيەردەك تار زامانلار يوق،
كوڭۇل شاتلىققا تولدى شىكەستە، ناتىۋانلار يوق،
سەن ھەم بىزدەك سۇيۇنگەيتتىڭ قىلىپ، ئارماننى بىر كورسەڭ.

ھاۋا رايى كېلىپ ئوبدان زىمىندىن مول ھوسۇل ئالدۇق،
مەئىشەتتە باياشاتلىق، پاراۋانلىققا يول سالدۇق،
بولۇپ تېچ، ئىتتىپاق ياخشى،يېڭى دەۋرانغا ھۇل سالدۇق،
زامانلاشقان ۋەتەن قۇرماق يولىدا ھەممە قوزغالدۇق،
چىدام، غەيرەت بىلەن ئالغا قاراپ ماڭغاننى بىر كورسەڭ.

شەھەرنى قايتىدىن قۇردۇق بىنالار كوككە پەيۋەستە،
ياسالدى ئاسفالىت يوللار، دىگەيسەن كوز سېلىپ كەشتە،
كوچەت تىكتۇق ئۇسۇپ كوركەم، بونۇپىتۇر خوش ھاۋارەستە،
ساقايغاي ئايلىنىپ مۇنداق شەھەرنى كورسە ھەرخەستە،
كولۇپ، مەكتەپ، شىپاخانا، راۋاج تاپقاننى بىر كورسەڭ.

كېلىپ كورگىن كوزۇڭ بىرلە، بۇ يەرلەردە مەئىشەت كەڭ،
ئەمەس يالغۇز مەئىشەتلا يەنە ھەرخىل سىياسەت كەڭ،
كېڭەيتىلدى بۇگۇن بىزدە ئەجەپ بەختۇ-سائادەت كەڭ،
ئۇلۇغ پارتىيە رەھبەردۇر، بۇ رەھبەردە پاراسەت كەڭ،
ئېلىپ خەلق باشىغا سايە، قانات ياپقاننى بىر كورسەڭ.

يېڭى قىشلاقلار كوركەم ئەسپ ئەكرەگەم بېرۈۇلۇتۇ تەسۋىرى،
بوۋاقلار چوڭ بولۇپ ئەمدى بىر ىلگەندۇر ئوقۇشلەرگە،
ئوغۇللار ئۇلغىيىپ ھالا يارامىلىق بولدى ئىشلەرگە،
ئۇزۇڭ كوركەن شۇ ئايۋانىمدا تال چىپتى بىدىشلەرگە،
سېلىپ ئاغزىڭغا دۇردانە شېكەر قوشقاننى بىر كورسەڭ.

كورۇپ كەت بىر كېلىپ يۇرتنى، ۋەتەنداشلارغا مېھمان بول!
قېرى-ياشلارغا ھەمداسقان، تۇزۇپ سوھبەتنى داستان بول!
كورۇپ بىز ئۆزگىرىشلەرنى تەپەككۇر ئەيلە، ھەيران بول!
سەن ھەم بىز دەك خوشاللىقتىن ئېچىلغان لالە خەندان بول!
ئەگەر بولساڭ ۋەتەنپەرۋەر بۇ باغىستاننى بىر كورسەڭ...

1982 - يىل.

سۆزلىرىڭ ئىلھام ماڭا ①

ئاشۇ كۈنكىم سېنى كۆردۈم، ئىدى ياشلىقىمنىڭ ئەييامى،
ئۇچۇق دىدار كۆرۈشتۇق بىز قەدىردانلەر قەدىردانى.
ئاشۇ بەختلىك مىنۇتلارنى ئۇنۇتماي ساقلىدىم ئەستە،
دىدىم: بۇ بەخت ـ تەلەيىنىڭ مۇيەسسەر ئەتكەن ئىنئامى.

كۆڭۈل دەردىمنى ئىزھار قىلغىنىمدا سەن بولۇپ سامى،
دىدىڭ: دەردىڭگە ئى رەھبەر ـ يىتۇر كىم چارە، دەرمانى.
بىشارەت بەردى سوھبەتتە سائادەتتىن سېنىڭ نۇتقۇڭ،
سۆزۈڭكە بولدى جان گويا دىدىڭ ئەسرارى پىنھانى.

1982 - يىل.

① بۇ شېئىر ـ ئەخمەتجان ئەپەندىم بىلەن بولغان 1947 ـ يىلدىكى ئۇچرىشىشنى ئەسلەپ يېزىلغان.

قوينۇق گۇلۇستان بولغۇسى

سوزلىسەم تەردىپلىرىڭنى كاتتا داستان بولغۇسى ،
دوستلىرىڭنىڭ قەلبى شات ، دۇشمەن پەرىشان بولغۇسى.

يەتمىگەي تەردىپلىرىڭ پايانىغا سوز غەزنىسى ،
بولسا بىر تىل نەچچە مىڭ ھەم شۇندا نۇقسان بولغۇسى .

بەخش ئېتىپ ئىلھاملىرىڭ نى ئەيلىدىڭ دىللارنى باي ،
زەۋقۇ — شەۋقىڭ سىنەدە ھەردەم پاراۋان بولغۇسى.

پەرۋىرىش قىلدىڭ سۇيۇپ ھەققىڭ ئۇلۇغدۇر جان ئانا !
كىم ئەگەر سەزمەس بۇنى، قاندا ق چىن ئىنسان بولغۇسى .

قۇچىغىڭ مېھرۇ — مۇھەببەت چەشمەسىدۇر تۇرغۇغان ،
كوزلىرىڭنىڭ نۇرىدىن شەپقەت نامايان بولغۇسى .

كىم سېنىڭ شەپقەتلىرىڭگە يۇمسا كوزنى كور بولۇر ،
تۇزكورلەر ئاقىۋەت يەر بىلەن يەكسان بولغۇسى .

كىم سېنى خار ئەتسە، گەر قەدرىڭنى قىلىپ يەر كەبى،
بۇ جاھان ئاخىر ئۇنىڭ كوزىگە زىندان بولغۇسى.

قەھرىمان ئوغۇل-قىزىڭ دۇنيانى تىترەتكەن سېنىڭ،
سەن ئەگەر تۈز بەرمىسەڭ، كىم شۇنچە پالۋان بولغۇسى.

مىسلى مەھمۇت قەشقىرى، فارابى، يۈسۈپ خاس كەبى،
مىڭلىغان ئالىم، ئەدىپلەر ساڭا ئوغلان بولغۇسى.

كوپ ئۇزۇن تارىخ ساڭا، قەددىڭ تۇرار تىك تاغ مەسەل.
سالى ئومرۇڭ① كە جاھانىڭ ئەقلى ھەيران بولغۇسى.

تاپ روناق، كوكلەپ گۈزەل، ئوغۇل-قىزىڭنىڭ مېھنىتى —
تاغنى تالقان ئەيلىگەي، قوينۇڭ گۈلۈستان بولغۇسى.

بۇ سۈزۈك قانداق يېتىشتۈرسۇن سېنىڭ ۋەسپىڭگە سوز،
بەلكى مىڭدىن بىرىنى ئېيتماققا ئىمكان بولغۇسى.

---

① سال ئومۇر — ياش - قۇرام. سال دەپ يىلنى ئېيتىدۇ.

ئەستە تۇت!

سەن ئۆزۈڭنى ئى كىشى ئەخلاق ئىلە ئاراستە تۇت!
كىمكى ئەخلاق ئىگىسى ئۇ — بەختلىكتۇر، ئەستە تۇت!

بەد قىلىق، قوپال بولۇشتىن ساقلا ئۆزۈڭنى ھامان،
بەس... ۋۇجۇدۇڭنى گۈزەل ئادەت بىلەن پەيۋەستە تۇت!

ھەر قاچان بولساڭمۇ ئۈستۈن مەرتىۋىلىك، بولما توڭ،
بول مۇلايىم ھەممە كەمتەر، ئۆزۈڭنى ئەلدىن پەستە تۇت!

كۆرگىنىڭدە ناگىھان بىر يولدىشىڭنى خەستە ھال،
ئېچىنىپ ئۆزۈڭنى گويا سەن ئۇنىڭدەك خەستە تۇت!

ئى سۆزۈك كۆرگەن كۈنىڭنى ھېچ پاراموش ئەيلىمە،
كۆزلىرىڭنى بۇ ساۋاقلارغا ئېچىپ ئىبرەتتە تۇت!

1982- يىل.

كەتسە

تەبىئەت قانۇنىدۇر — كەتكۈسى ھەركىم قاچان كەتسە،
ئەجەپ بۇدۇركى نامى ياخشى چىقماستىن يامان كەتسە.

ئەگەر بىر ياخشى زات ئۆلسە— تۇتار ئەل قايغۇرۇپ ماتەم،
خوشاللىقلار قىلۇر ئامما چىقىمچى بىر چايان كەتسە.

جاھاندىن ئۆتسە بىر ئادەم ۋەتەننى، خەلقىنى ئويلاپ،
كومۇلمەس نامى تارىختا ئەگەر قانچە زامان كەتسە.

ھەقىقەت يولىدا ھەركىم يۇلۇقسا قارا كۈنلەرگە،
ۋاقىتلىقتۇر بوران- چاپقۇن، سۈزۈلگەي كۈن-بوران كەتسە.

توكۇپ تەر بەلكى قان يۇتسا - ئادالەت قوغداپ ھەر كىم،
قاچان زايا بولۇر ئەجرى، ئېچىلغاي غۇنچە قان كەتسە.

ئۇزۇن يىللىق ھاياتىڭدىن ساۋاقلار ئال، ئېچىل ئى كوز!
بولۇر ئاسىيلىق - ئوتكەن كۈن ئېسىڭدىن ناگىھان كەتسە.

1982- يىل.

تىكەندىن قورققان بۇلبۇل ئەمەس

سەھەر شەبنەم چۈشۈپ غۇنچە كوزىنى ئاچتى،
كورگەچ بۇلبۇل يۈرىگىگە ئوت تۇتاشتى.

چىدىيالماي سايراپ كەتتى بۇلبۇل شۇئان،
ئۇرغۇپ چىقتى ئىچ ـ ئىچىدىن دەرتلىك پىغان.

دىدى بۇلبۇل: "ئاشىق بولدۇم ساڭا ئى گۈل!
رەھمى قىلىپ تىلىگىمنى ئەيلە قوبۇل."

گۈل دىدىكى: "ئاڭلا بۇلبۇل بىر گېپىم بار،
يېقىن كەلمە، پايلاپ تۇرغان تىكىنىم بار.

نەشتەرلىرى سۇغۇرۇلغان زەھەر بىلەن،
ئاگاھ بولۇپ يۈرگىن ئەمدى ھەزەر بىلەن"

دىدى بۇلبۇل: "پەرۋايىم يوق دىگىنىڭدىن،
قورقمىغايمەن يېنىڭدىكى تىكىنىڭدىن.

گۈلنى سۆيگەن قورقماس تىكەن ئازارىدىن،
قورقماس ھەرگىز سۆيگۈنىڭ دىدارىدىن.

جاننى تىكىپ ئۇشبۇ يولغا ئاياغ سالدىم،
ئۆتتىن يانماس پەرۋانىدىن ساۋات ئالدىم.»

كۈلۈمسىرەپ باش لىڭشىتىپ قىلدى قوبۇل،
بۇ ۋەدىدىن مەمنۇن بولدى خەستە بۇلبۇل.

ئۆز يولىدا مەھكەم تۇردى سادىق بولۇپ،
سايراپ يۈردى گۈل ئىشقىدا ناتىق بولۇپ،

جاپا سالدى نەشتەر ئۇرۇپ تىكەن ئاڭا،
لېكىن بۇلبۇل تەرك ئەتمىدى سەۋتۇ ـ ناۋا.

چىداپ ئۆتتى يىللار يۈتۈپ مۇنابەنى،
كورسەتتى ئۇ مەردانىۋار ئىرادىنى.

رىياللىققا ئايلاندۇردى خىيالىنى،
ئاخىر تاپتى سۆيگەن گۈلنىڭ ۋىسالىنى.

قەترە ـ قەترە تەرلىرىدىن گۈللەر ئۈندى،
پىغان كەتتى، ئاخىر ئۇنىڭ كوڭلى كۆلدى.

1982- يىل.

موماي بىلەن قىز

ئوتكەنكەن قەدىمقى چاغدا بىر موماي ،
كوپ ئۇزۇن ياشىغان تەجرىبىگە باي .

بار ئىكەن بىرگىنە سۇيۇملۇك قىزى ،
دۇنيادا قالدۇرغان يادىكار ئىزى .

بۇقىزنىڭ ئىسمىنى ئاتاركەن بەختى ،
چىرايى جايىدا ، يېتەرلىك ئەقلى .

مومايىنىڭ كوزىگە نۇر ئىكەن بۇ قىز ،
سۇمبۇل چاچ، ئاي يۇزلۇك، يېشى ئون سەككىز .

”قوزام» دەپ بۇ قىزنىڭ سىلاپ باش ـ كوزىن .
كۇنلىرى ئوتەركەن شات قىلىپ ئوزىن .

موماينىڭ ئامرىغى بولغان شۇ گۈزەل ،
تۇساتتىن بىر كۈنى بولۇپتۇ كېسەل .

پەرىشان ھالەتكە چۈشۈپتۇ موماي ،
ئوتەركەن كوزىنىڭ يېشى قۇرىماي .

قولىدىن كەلگەنچە قىپتۇ چارىنى ،
ساقايتىپ بولماپتۇ جىگەر پارىنى .

سەھەرلەر تەڭرىگە قىپتۇ مۇناجات .
دەپتۇ ئۇ: "بۇ غەمدىن ماڭا بەر نىجات —

بۇ غۇنچەم ئېچىلماي توزۇپ كېتەرمۇ ؟
قىزىمنى شۇم ئەجەل ئېلىپ كېتەرمۇ ؟

كوپ ئۇزۇن ياشىدىم قالمىدى ھەققىم ،
دۇنيادىن يانارغا يېتىپدۇر ۋاقتىم.

قىز قالسۇن، مەن كېتەي قىزنىڭ ئورنىدا،
قىزىمغا ئامانلىق بەرگىن ئى خۇدا !

بۇ قېرى قولۇمنىڭ ھالىغا يەتكىن ،
خۇدايا تىلەكنى ئىجاۋەت ئەتكىن" .

زار - زار يىغلاپتۇ موماي شۇ يوسۇن ،
كوزىدىن ئاققۇزۇپ ياش ئورنىغا خۇن .

2

ناگىھان بىر كۈنى مۇنداق ھادىسە ،
يۈز بېرىپ مومايغا ساپتۇ ۋەسۋەسە .

بوشانغان بىر كالا كىرىپ ھويلىغا ،
يەمەكلىك ھىد بۇيى پۇراپ بۇرنىغا .

ئوچاقتا ئېسىغلىق تۇراركەن قازان ،
ئۇنىڭغا بېشىنى تىقىپتۇ شۇ ئان .

مۈڭگۈزى بەنت بولۇپ قازان ئىچىگە ،
كوتىرىپ يۈرۈپتۇ مۈڭگۈز ئۈستىگە .

ھويلىنى كېزىپتۇ قىلىپ پاتپاراق ،
بوپتۇ بىر ئاجايىپ كۈتمىگەن چاتاق .

شۇ زامان چىقىپتۇ موماي تاشقىرى ،
بولمىغان بۇنىڭدەك ۋەقە ئىلگىرى .

كالىنى ئەزرائىل قىپتۇ ئۇ گۇمان ،
بۇ دەھشەت ئاستىدا تارتىپتۇ پىغان .

ھۇشىنى يىرىپتۇ موماي ئىلكىدىن ،
تىترەشكە باشلاپتۇ جانىنىڭ ۋەھىمىدىن

دەپتۇ : «ئى ئەزرائىل يوقتۇر ئاغرىقىم ،
بۇياقتا يېتىپتۇ ئاغرىغان قىزىم» .

قىزىنى كۆرسىتىپ قىپتۇ ئىشارەت ،
«ئۇنى ئال ، مېنى قوي، تېنىم سالامەت »

3

ئاسانمەس جانان دەپ جاندىن كەچمەكلىك .
ئاڭ تاۋىقىنى سۇندۇرۇش ـ ناندىن كەچمەكلىك.

ياڭراۋان كوپ ئاغزىدا شەھەرلەر ئالغان ،
مەيداندا كۆز يىلەن كۆرمىسەڭ يالغان .

بەزىلەر كورۇنگەن بىلەن سۆباتلىق ،
پەيت كەلگەن چاغلاردا دىگەي: جان تاتلىق .

بىر مىسال قالدۇرغان ئەجداتلار سۆزۆك ،
مەرتلەرنى مەيداندا سىنىغان تۆزۆك .

1982 - يىل .

ئېيتقان ئىدىڭغۇ، ئى كوڭۇل؟

”بىلمىسەڭ چۇشەر يېرىڭنى، ئۇچما ھەر يان ئى كوڭۇل“
قىلمىدىڭ ھەرگىز قوبۇل بۇ سوزنى، نادان ئى كوڭۇل،
نە ئۇچۇن بولدۇڭ بۇ يەڭلىغ ئەمدى ۋەيران ئى كوڭۇل؟
قايسى دەرت باغرىڭنى قىلدى قاتمۇ ـ قات قان ئى كوڭۇل؟
قايسى ئاتەشدە كويۇپ سەن مۇنچە بىر يان ① ئى كوڭۇل.

سەن بۇرۇن گۇلزار ئارا ياشناپ ئېچىلغان گۇل ئىدىڭ،
شاخمۇ ـ شاخ پەرۋاز قىلىپ سايرايدىغان بۇلبۇل ئىدىڭ،
ھىچ تۇرالمايتتىڭ يېرىڭدە چاپچىغان دۇلدۇل ئىدىڭ،
بەزم ـ سۆھبەتلەردە ناتىق — سوزلىرى مەقبۇل ئىدىڭ،
ئەمدى يوققۇ شوخلىغىڭ، ھالىڭ پەرىشان ئى كوڭۇل؟

باشلىرىڭ يەرگە چۇشۇپتۇ ساڭگىلاپ، رەڭگىڭ سۇنۇق،
نە ئۇچۇن بولدۇڭ بۇگۇنكى كۇندە مۇنچە قايغۇلۇق،
ئەيلە ئەسرارىڭنى ئەپشا، سەرگۇزەشتىڭنى ئۇچۇق،
سوزلە بۇ دوستۇڭغا ئەمدى ئۇز غېمىڭنى سەن تولۇق،
يولۇقۇپ قانداق بالاغا چەكتىڭ ھىجران، ئى كوڭۇل؟

① بىر يان ـ كاۋاپ.

سەن مەگەر پەرھاد كەبى بىر ئايىنەگە ئۇچرىدىڭ،
ياكى يۈسۈپتەك سېتىلدىڭ ــ قاپىلە① گە ئۇچرىدىڭ،
يوقسە ئېيتقىن قايسى دەردى بى داۋاگە ئۇچرىدىڭ،
ئويلىماي ئۇچقانلىغىڭدىن بۇ بالاگە ئۇچرىدىڭ،
ئەزىگەي ھەر قانچە بولساڭ ئەمدى نالان ئى كوڭۈل.

1982- يىل.

① قاپىلە ــ كارۋان.

مەرسىيە

(ئەخمەتجان قاسىمىگە بېغىشلايمەن)

ئۇستازىم كوز يۇمۇپ قەۋرەڭدە تىچ يات
غايەڭگە سادىقتۇر مىليونلاپ ئەۋلات.
ئولمەيسەن ھىچقاچان ئولۇم ساڭا يات!
ئوبرازىڭ دىللاردا ئەبەدى ھايات!

سەن كەتتىڭ ۋە لېكىن قالدى يادىكار،
ۋەتەنگە كورسەتكەن تارىخىي توھپەڭ.
تىكلىمەك بولغانىڭ مۇنداق نەۋ باھار،
قۇچىغى گۇللەرگە پۇركەنگەن - كوركەم.

ئەپسۇسكى ئومرىڭنىڭ رىشتىسىن كەستى،
شۇم ئەجەل جاللادى بىزگە سالدى غەم.
ۋەتەنىنىڭ كوكسىنى بۇلۇتلار باستى،
دىلغا غەم، كوزگە ياش تولدى ئوشۇلدەم.

سەن كەتتىڭ ۋە لېكىن ياندۇرۇلغان ئوت،
دىللاردا لاۋۇلداپ، يالقۇنجاپ تۇرار!
ھېچ قاچان تارىختا ئۇنتۇلمايسەن،
شوھرەتلىك ئەرباپسەن ـ مىللىي ئىپتىخار.

بىئارام بولماي يات، تېچ كوز يۇمۇپ،
تەربىيەڭ كوڭۇلدە، ئەستە ۋەسىيەت.
غايەڭدىن كوڭۇللەر بولدى نەقىشكار،
بۇ غايە كوڭۇلدىن ئوچمەيدۇ پەقەت.

يۇيالماس يامغۇرلار، قىرالماس بوران،
ئەسىرلىك ئىزىنى بىزنىڭ سىنەدىن.
كورىدۇ زىيادە سېنىڭ نامىڭنى —
ئەۋلادىڭ ئوزىنىڭ ئېزىز جېنىدىن.

نىل رەڭ گۇمبەز بار تاكى جايىدا،
نامىڭنى ئۇنۇتماس سېنىڭ بۇ ئەۋلات:
ياشايدۇ ئوبرازىڭ يۈرەك قېتىدا،
ياشايدۇ ئەخمەتجان دېگەن ئېزىز ئات!

1982- يىل.

خوتەن

تاقىتىم يوق داغى ھىجرانىڭغا جانانىم خوتەن،
كىندىكىم قېنى توكۇلگەن سەندە ئى جانىم خوتەن.

شەمئى رۇخسارىڭنى كورمەكلىك كوڭۇلگە ئارزۇ،
شەبى ھىجرانىمغا كوز سال ــ بەدرى تابانىم خوتەن.

ئوتتى ئىبرەت دەرسلىرى ـ باشىڭدىن قانلىق سەرگۇزەشت.
يازسا ـ يازسا تۈگىمەس مىڭلارچە داستانىم خوتەن.

لەچچە مىڭ يىللىق زۇلۇم باغرىڭنى قىلدى تور-توشۈك،
بولدىمۇ ئۇ دەۋردە دەردىڭگە دەرمانىم، خوتەن.

ئەزدى ماخۇسەن سىنى 3 يىلدا ئۈچ مىڭ يىلچىلىك ①
ئاشتى شىڭنىڭ زۇلمىتى ئۈستۈڭدە، سەرسانىم خوتەن.

---

① 34-، 35-، 36- يىللىرىدىكى ماخۇسەن زۇلمى شائىر ھېمزىنىڭ « خوتەن ئاھالىسىنىڭ 3 يىللىق پىغانى » سەرلەۋھىلىك بىر شېئىرىدا تولۇق تەسۋىرلەنگەن.

تۆلكە كەتتى، بورى كەلدى، بورى كەتسە كەلدى بارس
ياردى گويا قوزىدەك كوكسۈكنى ھەر زالىم، خوتەن.

كەتتى مۇدھىش تۈنلىرىڭ ـ كۈن تۇغدى ئۈستۈڭدە ئاخىر
قىلدى ئازات پارتىيە قۇللۇقتىن، ئازادىم خوتەن.

ئى ۋەتەنىمىڭ تۆپرىغى قوينۇڭ گۈلۈستاندۇر بۈگۈن،
كوكلە، ياشنا دەمبەدەم، كوڭلۈمگە ئىلھامىم خوتەن.

تاكى كوك گۈمبەزكى بار ــ بەختىڭ چىراغى بەر قارار،
پارتىيە بولغاچ سۈزۈك شەمئى شەبىستانىم خوتەن.

1982 - يىل.

① بارس ـ يولبارس (يولۋاس)

تارىخ

مارجاندەك تىزىلىپ كۈنلەر ئۆتىدۇ،
شۇ كۈنلەر تارىخنى قىلىدۇ ھاسىل.
ئومۇرنىڭ يوپۇرمىغىنى يەرگە توكۇدۇ،
ۋە لېكىن كوكلەيدۇ ئۇزۇلمەي نەسىل.

كارۋاندەك قاتنايدۇ ئەزەلدىن ئەبەت،
بىپەرۋا، رەھىمسىز، توختاۋسىز دەملەر.
يولىدىن توسۇشقا كىمدە بولسۇن ھەد،
ئېغىر يۈك كوتىرىپ باسار قەدەملەر.

تارىخنىڭ ئىجاتكار قوشۇنى ئادەم،
تارىخنى ياراتقان شۇ ئادەم قولى.
تارىخنىڭ چېكىسىگە قىستۇرۇلغان گۈل،
ئىجادىي مېھنەتنىڭ توزۇماس گۈلى.

مۇقەررەر ھادىسە قېرىش ھەم ئولۇش،
نائىلاج بولار سەن بۇلەرگە دۇچار.

ۋە لېكىن ۋاقىتنى قانداق ئۆتكۈزۈش،
بۇ سېنىڭ ئىلكىڭدە بولغان ئىختىيار.

ۋاقىتنى قويما بوش، دۇنيادا قالدۇر،
ئىجادىي مېھنەتتىن توزۇماس گۈلزار.
ئۆلگەنلەر قاتارى ھېسابلانمايدۇ،
ھەر كىمدىن جاھاندا قالسا يادىكار.

جىرىنگلاپ ئۆتىدۇ تارىخ كارۋىنى،
بويىنىغا يادىكار تۇمارىڭنى ئاس.
لىپمۇ - لىپ تولدۇرۇپ قەدەھنى سۈزۈك،
زوق بىلەن سۈمۈرۈپ خۇمارىڭنى باس.

1982 - يىل.

قەغەز

قارىسام ھوسنۇڭگە كوڭلۇم ئىچىلۇر مۇزرەم بولۇپ،
كۆلكە پەيدا بولىدۇ بۇ كوزلىرىم نۇرغا تولۇپ.

ئاق يۈزۈڭ، تەكشى يۈزۈڭ، زوقىم كىلۇر خەت يازغىلى،
ئالدىرايمەن ساڭا گەۋھەرلەرنى ھەردەم تىزغىلى.

ۋارىغىڭ تىنىق سۇدەك،كوڭلۇمنى تارتار ئوزىگە،
كوزلىرىمنى ھىچ ئۈزەلمەيمەن يۈزۈڭدىن ئوزگىگە.

بى غۇبار مەيدان، قەلەم جەڭگاھى سەن جەڭ قىلغىلى،
گۇل بىلەن زىننەتلىنىپ كوزلەرنى روشەن قىلغىلى.

سەندە قۇرلار گۇل - گۇلۇستاندۇر سىنىڭ قوينۇڭ ماڭا،
سەندە بۇلبۇللار ناۋا قىلغاي كوڭۇل مەپتۇن ئاڭا.

1982- يىل.

كەل ئى سازەندە!

كەل ئى سازەندە!سازىڭدىن كوڭۇلنى بەھرىمەن ئەيلە،
ئۇنىڭ تەشنالىقىنى قاندۇرۇپ كوكلەت ـ چۇمەن ئەيلە.

كوڭۇل قۇشىنى سەيد ئەت ـ دىلرەبا چالغۇ ناۋاسىدىن،
يېقىملىق بۇ ناۋاغا جىسمىم ئويىنى ۋەتەن ئەيلە.

يۇرەك تارىغا تەڭكەش ئەيلە چىرتىپ سۇيگۇ تارىنى،
بۇ ئاۋاز رىشتىسىن جان مۇرغى بويىنىغا كەمەن ئەيلە.

ئەجەپ ئەييامى گۇلشەن بولدى بىزنىڭ بەختىمىز كۇلدى،
ۋەتەن گۇلزارىدا بۇلبۇل كەبى شىرىن سۇخەن ئەيلە.

تۇزۇپ سازىڭنى ماسلا دەۋر سازىغا، ئاگا ئەگەش،
ئۇلۇغ پارتىيەگە شائىر تەشەككۇر مىڭ تۇمەن ئەيلە.

1982 ـ يىل.

تارىم دەرياسى

مەۋج ئۇرۇپ ئاقىسەن تارىم دەرياسى،
شاۋقۇنۇڭ خەلقىمنىڭ يۈرەك ساداسى.
دەشتلەرگە شەربەتسەن، دۈشمەنگە ئوغا،
ۋادىلەر باغرىنىڭ سۆيۈك داۋاسى.

سەن بىلەن بۇ دىيار بولىدۇ گۈلشەن،
سەن بىلەن بۇلبۇللار قاقىدۇ قانات.
سەن بىلەن ھاياتنىڭ كوزلىرى روشەن،
سەن بىلەن توقچىلىق تاپىدۇ ھايات.

نامەلۇم زاماندىن بېرى ئاقىسەن،
گاھ پەسلەپ، گاھ تېشىپ چاقىسەن گىرۋەك.
دالىلار باغرىنى قاندۇرۇپ سۇغا،
نازۇ - نىمەتلەرنى بېرىسەن ئەلۋەك.

قوينۇڭدا زۇمۇرەت كەبى سۇلىرىڭ،
ئوزۇڭنىڭ قولىدا تېزگىن - چۇلۇۋۇرۇك.

ئاقسەن ئېقىننى بۇزۇپ – ئۆزگەرتىپ،
ئاجايىپ كۈچلۈكتۇر سېنىڭ غۇرۇرۇڭ.

مەغرۇران تۇس بىلەن ئېقىپ ھەر قاچان،
چىمىرلاپ تىنىمسىز بولۇسەن راۋان.
بېشىڭ كوپ ئۆزۈندۇر سېنىڭ بىگۇمان،
كوزۈڭدىن تارىخنىڭ سىرى نامايان.

قۇشلار تەلپۈنۈپ قاقىلدەك قانات،
قىرغاقلار، داللار تەلپۈنەر ساڭا.
سېخىسەن لېۋىڭدىن توكسەن ناۋات،
شۇڭلاشقا لەززەتلىك لوقماڭ ھاياتقا.

باغرىڭدا سۈيگۈنىڭ پارلاق چىرىغى،
نۇرلىنىپ ئاقىدۇ سەندە سىماپ سۇ.
ھوسنۇڭگە تىكىلىپ قانماس يۈرەكلەر،
ھاياتقا ھاياجان، ئىپتىخار تۇيغۇ!

ئاق تارىم دەرياسى! ئاق ئابى ھايات!
ھەر قەترە سۈيۈڭنىڭ قىممىتىدۇر قان.
ئۇركەشلە، مەۋج ئۇرۇپ دىلنى ئەيلە شات!
سەن ئەزىم دەريا سەن، تونۇيدۇ جاھان!

نىلۇپەر گۈمبەزدۇر تاكى بەر قارار،
داۋالغۇپ مەردانە ئۈزۈپ ئېقدۇەر!
سەن بىلەن گۈللەنگەن بىزنىڭ بۇ دىيار،
سەن بىلەن ھەمنەپەس بىزنىڭ قانۇ ـ تەر.

1982-يىل.

تەكەببۇرغا تەربىيە

بولماسەن ئۆزەڭنى چوڭ تۇتماق بىلەن مەندىن نېرى،
قاچما، يوق مەندە يوقۇملۇق ھېچ كېسەل مىكرۇپلىرى.

ئادىمىلىك بىزدە تەڭدۇر، بىزگە ئورتاق بۇ شەرەپ،
ئۇشبۇ ئىنسانى شەرەپنىڭ يوق زىيادە، كەم يېرى.

قىلما چوڭلۇق، چالما ھەرگىز سەن تەكەببۇر ناغرىسىن،
كىم ئۆزىن چوڭ تۇتسا ئەلدىن ئۇ يىقىلغاي ئاخىرى.

بەرمىگەي بۇ جەمئىيەت كىبرۇ - تەمەنناغا ئورۇن،
چوڭچىلىقنىڭ ئاقىۋەت باردۇر ھالاكەت خەتىرى.

سەن ئۆزەڭنى يەرگە تەڭ تۇت، ئەيلە كەمتەرلىكنى خۇي،
مەۋقىئىڭ بولغاندىمۇ ئۈستۈن - پەلەكنىڭ ئەختەرى.

ئى بۇرادەر قىل قوبۇل ئۇشبۇ سوزۇم گەر توغرىدۇر،
قايتۇرۇپ بەر ئۆز قولۇمغا بولمىسا توغرا يېرى.

1983-يىل

پارچىلار

قەلەم تىغدۇر، قەغەز مەيدان، قۇرلەردىن سەپ تۈزۈلگەن،
هەر بىر قۇرنى كورسەڭ مەگەر كوكتىن يۇلتۇز ئۈزۈلگەن.
هەر جۈملە سوز مەرۋايىتتىن زىيادە دۇر سۈزۈكلۈكتە،
دەيسەن ئۇنى بى ئىختىيار گويا نۇردىن سۈزۈلگەن.

1983-يىل.

كىم ھىسا پلاشماي خۇسۇسى ئارزۇ بىرلە ئەگەر،
خەلق ئۇچۇن چەكسە جاپا تارىخ ئۇنى ھىچ ئۇنۇتماس.
نەچچە يىللاپ كومۇلۇپ قالسا قارا تۇپراقتا زەر،
زەر ھامانە زەر ئىرۇر ھىچ قەدرى كەتمەس داتلىماس.

1983- يىل.

يىللار

يىللار ئادىتتىچە كېلىپ كېتىدۇ،
يىللارغا بۇ رەۋىش ئەزەلدىن قانۇن.
ئادەملەر يىللاردا بوستان ئېتىدۇ،
بولسۇن دەپ سايىسى ئەۋلاتقا ئورۇن.

ئۆتكەنكى يىللاردىن خىجالەت چەكمە،
ئىجادىي مېھنەتتىن ئۈنگەن بولسا گۈل.
كەلگۈسى يىللارغا نەزەرنى تاشلا،
مەرتلەرنىڭ ئىزىچە يولغا راۋان بول.

ياسالسۇن شەرەپلىك تارىخ يىللاردىن،
تارىخنىڭ ئاساسىي ئەمگەك ـ قانۇن، تەر
قويۇلسۇن يادىكار ئۆچمەس گۈللەردىن،
بى نىشان كەتسە كىم نامى تېز ئۆچەر.

ئاجۇندا يادىكار قويغان ئۇلمىدى،
مەڭگۈلۈك تىرىكلىك تاپتى مەنىدە.
ناۋايى، فارابى، مەھمۇدلەر مانا،
ياشايدۇ ئىنساننىڭ چوڭقۇر قەلبىدە

1983-يىل.

تارىخنى ئۆگەن

تارىخنىڭ غەزنىسى ھىكمەتكە تولغان،
ئويغىتار بۇ ھىكمەت غاپىل كۆزلەرنى.
ئوقۇساڭ بىلىسەن نىمىلەر بولغان؟
ساۋاقلار قىلىدۇ ئاقىل-بىزلەرنى.

كىرپىكلەر قەلەمدۇر، كۆزلەر دۆۋەتدۇر،
تارىخنىڭ ھەر بېتى قاندىن پۈتۈلگەن.
تارىخ كەچمىشىگە ياخشى ھوججەتتۇر،
ئۇنىڭدا ھەقىقەت سۆزلەپ ئوتۇلگەن.

نەقىشدۇر تارىختا ئاچچىق ساۋاقلار،
سۆزلەيدۇ ئۇ بىزگە كەچكەن ئۇزاقتىن.
نىمىلەر كۆرمىدى ئاتا - بوۋىلار-
ۋاپاسىز ۋە زالىم، تەتۈر پەلەكتىن.